

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Diplomová práce

2020

Ondřej Janoš

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

**Koncept hearts and minds: analýza faktorů ovlivňujících
jeho úspěšnost**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Ondřej Janoš

Studijní program: Bezpečnostní studia

Vedoucí práce: Mgr. Bohumil Doboš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne: 1. 5. 2020

Ondřej Janoš

Bibliografický záznam

JANOŠ, Ondřej. *Koncept hearts and minds: analýza faktorů ovlivňujících jeho úspěšnost*. Praha, 2020. 90 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologických studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Bohumil Doboš, Ph.D.

Rozsah práce: 153 416 znaků

Anotace

Koncept Hearts and Minds je jedním z často opomíjených a přehlížených přístupů k vedení protipovstaleckého boje. Klasické silové přístupy přitom nedosahují velkých úspěchů, naopak jsou v praxi spíše neúspěšné a povstání se nakonec nepodaří porazit. Koncept Hearts and Minds stojí na myšlence, že pokud se vládě podaří získat náklonost obyvatelstva, podaří se jí zároveň oslabit povstalce, kteří přijdou o zdroje nezbytné pro jejich další fungování. Povstání tak nakonec skončí vyčerpáním povstalců. Smyslem této práce je proto prozkoumat potenciál, který koncept Hearts and Minds skrývá a poukázat na jeho pozitivní a negativní aspekty. Tato diplomová práce obsahuje celkem pět případů povstání, v nichž bylo více či méně použito prvků Hearts and Minds. Prvním případem je tzv. *Emergency* v Britském Malajsku. Gerard Templer, který byl hlavním představitelem britské koloniální správy, je často považován za autora konceptu, proto je jeho působení v Malajsku zkoumáno. Dalšími zkoumanými případy je povstání kolumbijského hnutí FARC, a boj kolumbijské vlády proti němu. Třetím případem je zápas mexické vlády s tzv. Zapatisty, tedy povstalci z hnutí EZLN. Čtvrtým případem je pak působení amerických sil v Iráku po roce 2003. Posledním zkoumaným případem je povstání v Mali v roce 2012 a jeho následný vývoj.

Annotation

Heart and Minds concept is one of the most overlooked approaches of the counterinsurgency. This is surprising especially because the classic coercive strategies are struggling with producing sufficient outcomes. In fact it is quite the opposite in practice and they fail to suppress the insurgency ultimately. Hearts and Minds strategy is based on assumption that if the government is able to gain public support the insurgents will lose vital resource for their fight and they will collapse eventually. In this thesis I am going to explore the potential the Hearts and Minds strategy has and demonstrate its strengths and weaknesses. There are five cases of insurgency to be examined in which the Hearts and Minds has been used successfully or unsuccessfully. The first case is the Emergency in British Malaya. Gerard Templer is considered as an author of the Hearts and Minds phrase, therefore his administration of Malaya should be examined I believe. Second case is the FARC insurgency in Colombia. Third case is the Zapatistas movement in Mexico. Fourth case is the US invasion into Iraq in 2003. Last case is the 2012 Tuaregs uprising in Mali and subsequent development.

Klíčová slova

Heart and Minds, Malajsko, Irák, AQI, Mexiko, Zapatisté, Kolumbie, FARC, Mali, Tuaregové

Keywords

Heart and Minds, Malaya, Iraq, AQI, Mexico, Zapatistas, Colombia, FARC, Mali, Tuaregs

Title/název práce

Koncept hearts and minds: analýza faktorů ovlivňujících jeho úspěšnost

Concept of hearts and minds: analysis of factors influencing its success

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Bohumilu Dobošovi Ph.D. za spolupráci a veškerou pomoc při tvorbě této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	2
2	Teoretická část	4
3	Praktická část	13
3.1	Povstání v Malajsku	13
3.2	Kolumbie a FARC	23
3.3	Mexiko a Zapatisté	33
3.4	Irácké povstání (2003-2011)	43
3.5	Mali – Operace Serval	54
3.6	Porovnání jednotlivých případů	64
4	Závěr	68
5	Použitá literatura	70
6	Teze Diplomové práce	79

1 Úvod

Povstalecká hnutí narušují stabilitu nejednoho státu světa. Mnohé vlády však povstání na svých územích nejsou schopny zvládat. Typickým krokem, který jednotlivé vlády proti povstalcům volí, je přenechání pravomocí armádě, která se s povstalcem má vypořádat a obnovit stabilitu. V praxi tento přístup bohužel nepřináší potřebné výsledky, a armáda samotná si s povstalcem není schopna poradit. Jak uvádí studie RAND,¹ řadu povstání se nepodaří potlačit a v určité formě po dlouhá léta pokračují. Jedním z důvodů je dle mého názoru nedostatečná pozornost věnovaná příčinám povstání, tedy důvodům, proč se lidé proti vládě bouří. Pokud odstraníme příčiny povstání, pomůže nám to získat si sympatie běžného obyvatelstva, které nebude mít důvod povstalce dále podporovat.

S touto premisou počítá přístup zvaný „*Hearts and minds*“ (HaM). Ten pracuje s premisou, že pro úspěšnou protipovstaleckou strategii je potřeba získat si náklonost obyvatelstva, mezi kterým se povstalci pohybují. Tento přístup byl poprvé identifikován při povstání v Britském Malajsku během 50. let 20. století. Znovu se do širokého povědomí opět dostal díky působení americké armády v Iráku a Afghánistánu. Během těchto dvou kampaní se však americké straně nepodařilo povstání zcela potlačit. Díky těmto neúspěchům byl koncept „*Hearts and Minds*“ kritizován a zavrhován pro jeho nefunkčnost. Jedním z hlavních problémů konceptu „*Hearts and minds*“ je jeho nejasná definice, respektive, nejasnost v tom jaké kroky je nutné provést, a jak by měl vypadat výsledný stav. Jasno není ani v náplni celé strategie a není tak jasné, na jaké oblasti společnosti je třeba se zaměřit. To vše jen podtrhuje, o jak komplexní přístup se v praxi jedná. Je rovněž nutné jej neustále přizpůsobovat aktuálním podmínkám, neboť co fungovalo při jednom povstání, nemusí fungovat v druhém. Obecně se předpokládá, že je třeba získat co největší část populace na svou stranu. Pokud bude populace stát na straně vlády, bude snadnější dosáhnout porážky povstalců a to zejména díky lepší dostupnosti zpravodajských informací a také nedostatku životně důležitých zásob pro povstalce. Jakmile by byli povstalci takto vyhladověni, mělo by pak pro armádu být snadné je zneškodnit. Z těchto důvodů považuji výzkum tohoto konceptu za důležitý, protože umožňuje jiný pohled na řešení povstalecké otázky, a to v době, kdy se tradiční silový přístup příliš neosvědčuje.

V této práci se proto budu konceptem *Hearts and Minds* blíže věnovat. Z toho důvodu

---

¹ (PAUL, 2010)

jsem si stanovil dvě výzkumné otázky. První výzkumná otázka zní: „*Je koncept Hearts and minds relevantní strategií v protipovstaleckém boji?*“ Na první výzkumnou otázku navazuje druhá: „*Jaké faktory jsou zásadní pro jeho úspěšnou aplikaci?*“ Tato práce se bude zabývat pěti vybranými případy. Na tomto místě je potřeba zdůraznit, že pro účely výzkumu byly vybrány pouze případy, kde proti sobě stojí vždy jeden aktér na každé straně, respektive pokud byli přítomni i další hráči jejich role byla pouze sekundární a spíše doplňovaly akce hlavních aktérů. Cílem tohoto kroku bylo eliminovat výraznější vlivy přicházející zvenčí. Pokud povstalci získávají výraznou podporu zvenčí, stávají se méně závislými na podpoře místního obyvatelstva. Tím se také vytrácí původní premisa HaM. Proto jsou zkoumána především domácí povstání, která se opírala o podporu místních obyvatel. Prvním zkoumaným případem je tzv. *Emergency*, které probíhalo od konce 40. do konce 50. let v Malajsku. Během tohoto povstání vznikl koncept *Hearts and Minds*, a proto považuji za důležité věnovat tomuto případu pozornost. Druhým sledovaným případem je boj kolumbijské vlády proti povstalcům z organizace FARC. Kolumbijská vláda se postupem času uchylovala k různým strategiím, až se nakonec propracovala k Hearts and Minds. Třetím sledovaným případem je zápolení mexické vlády s tzv. Zapatisty v průběhu 90. let minulého století. V tomto případě tlačili vládu k použití strategie HaM svou taktikou samotní povstalci. Vláda se tomu však bránila. Čtvrtým případem je působení amerických jednotek v Iráku. Díky tomuto případu se HaM setkává s negativní kritikou, a proto by mělo být toto povstání podrobněji prozkoumáno. Poslední sledovaným případem je povstání Tuaregů v Mali během roku 2012 a jeho důsledky. Tento případ byl vybrán, jako ukázka situace, ve které se HaM prosazuje jen velmi obtížně, a to díky specifickým malijským podmínkám. Zároveň je Mali příklad toho, že nasazení pouze silových řešení nestačí.

2 Teoretická část

„Hearts and minds“

Koncept *„Hearts and minds“* (HaM) je jedním z klasických přístupů proti-povstaleckého boje. Jeho základní předpoklad spočívá v získání podpory obyvatelstva na stranu státu, odtud pochází ono *„Hearts and Minds“*, tedy *„srdce a mysl“*. Poprvé byl tento termín využit Gerardem Templerem, který vedl proti-povstaleckou kampaň v Britském Malajsku během 50. let 20. století.² Jádrem konceptu je premisa, že pokud získáme obyvatelstvo na svou stranu, povstalci díky tomu ztratí materiální zázemí, a to z toho důvodu, že bez podpory z vnějšku se musí povstalci spoléhat na domácí zdroje. To znamená, že pokud povstalci mají na své straně domácí obyvatelstvo, mohou z něj čerpat zásoby a lidské zdroje. Zároveň se povstalci mohou snadno ukrýt v běžné populaci, jelikož je v praxi často obtížné rozeznat povstalce od civilisty. Jsou-li povstalci schopni nahradit či zajistit funkce státu, které centrální vláda nebyla schopna zabezpečit, získávají tím navíc větší legitimitu než státní moc, čímž značně snižují potenciál úspěšného protipovstaleckého boje. HaM proto přichází s tím, že pokud získáme podporu veřejnosti na svou stranu, povstalci přijdou o možnost zásobování z místních zdrojů, zkomplikuje se jim nábor nových lidských sil a také bude pro povstalce velmi obtížné splynout s populací. Naopak mohou občané poskytnout informace o aktivitách povstalců. V důsledku toho budou povstalci vytlačeni do neobydlených oblastí, kde kvůli odříznutí od zdrojů postupně zaniknou. Obyvatelstvo je pak potřeba získat na svou stranu především skrze eliminaci nespravedlnosti, které se na nich stát dopouští a uspokojováním jejich běžných potřeb. Pokud se tedy například jedná o menšiny, které jsou státem cíleně znevýhodňovány nebo ostrakizovány, je namísto zajištění rovnějších podmínek pro jejich fungování. Obecně tak jde o složitější a měkčí alternativu k silovým řešením.

Existuje pak ještě druhý možný výklad, který se mnohdy uvádí. Ten je zaměřen čistě na rozvoj zasažených oblastí,³ Počítá především s rozvojem a modernizací společnosti. Pokud budou lidé bohatší, budou mít větší obavy ze ztráty majetku a tím také klesne podpora pro povstalce. Zároveň se také díky lepší správě a pořádku v daném regionu zvedne i podpora státu. Zlepšení socioekonomických podmínek a boj s chudobou nebo korupcí je užitečným nástrojem. Rozvoj oblastí, ve kterých žijí, může zahrnovat výstavbu nebo zkvalitnění

---

² (DIXON, 2009), str 361

³ (PAUL, 2010)

infrastruktury, v rámci čehož můžou vzniknout nové silnice, nemocnice, školy atd. Je nutné mít na paměti časovou náročnost takového přístupu. Hmatatelné výsledky se mohou dostavit až v relativně dlouhém časovém horizontu. Není také jasné, zda by nejprve měla být zajištěna nějaká míra bezpečnosti a poté začít s modernizací, nebo zda modernizace samotná přinese bezpečnost.

Konceptem HaM byl také inspirován polní manuál americké armády FM 3-24/MCWP 3-33.5.⁴ Manuál shrnuje poznatky Davida Galula o minulých povstáních a navrhuje novou strategii protipovstaleckého boje. Protipovstalecký boj je vnímán jako komplexní soubor opatření, na jejichž implementaci se podílejí všechny složky státu. Středobodem této strategie je získání si přízně populace. Toho je potřeba dosáhnout kombinací vojenských a civilních iniciativ. Úlohou armády je nejen boj s povstalci, ale také ochrana obyvatelstva. Role armády je podle manuálu nenahraditelná. Zároveň je ale nutné, aby měli vojáci dobré povědomí o prostředí, ve kterém fungují. Velitelé musí být schopni flexibilně reagovat na situaci a umět se jí přizpůsobit. Tam, kde státní struktury selhávají, mají být nahrazeny armádou. Podrobně se manuál věnuje i tomu, jak by měla americká vojska v terénu fungovat. Na základě tohoto manuálu byla přizpůsobena strategie fungování koaličních vojsk v Iráku a Afghánistánu.

V praxi je ovšem naplňování teorie složitější. Jakkoliv se strategie může zdát na první pohled jasná a srozumitelná, ve skutečnosti tomu tak není. Jistý problém nastává už v definici toho, co HaM vlastně představuje. Jak poukazuje Egnell⁵, samotný koncept lze i v rámci protipovstaleckém mise vztáhnout na různé typy taktických operací. Může se jednat o typ operací, které se provádí za účelem lepších životních podmínek, respektive mají podporovat zlepšování životní úrovně. Egnell v tomto případě uvádí příklad Provinčních rekonstrukčních týmů v rámci mise ISAF v Afghánistánu. Dále se může jednat o způsob, jakým se provádí samotné operace. Důležité je vyhnout se zbytečným ztrátám na civilním obyvatelstvu, a chovat se k němu s respektem. Byť jsou zde uváděny především příklady ze zahraničních misí, je možné toto chování vztáhnout i na vládní jednotky a jejich chování směrem k minoritám. Další možností, jak lze HaM interpretovat, je provádění psychologických operací za účelem vyobrazení vlastních jednotek v pozitivním světle a v důsledku toho přitáhnout populaci na svou stranu. Egnell dále upozorňuje na potíže při implementaci rozvojových projektů, které mají za úkol získání

---

⁴ (FM 3-24/MCWP 3-33, *Counterinsurgency*)

⁵ (EGNELL, 2010)

populace. Přichází tak otázka, zda je armáda s to provádět výstavbu mostů apod. Za tímto účelem přeci nebyla vycvičena a chybí jí tak dostatečné dovednosti a znalosti. V praxi tak rozvojové akce nemusí mít požadovaný efekt. Projekty poté nemusí mít dostatečnou kvalitu a jejich výsledný efekt je limitován, nebo je zcela nulový. Opět jsou jako příklad použity Provinční rekonstrukční týmy v Afghánistánu. Náklady na projekty prováděné skrze PRT týmy byly mnohdy vysoké, a přínosy (i díky korupci), zůstaly nízké. Zároveň narážela aktivita týmů na nepochopení místních obyvatel, kteří nerozuměli tomu, proč se vojáci soustředí na stavbu škol a mostů, když není zaručena základní bezpečnost a v okolí se pohybuje Talibán. Tento poznatek tak odhaluje jednu ze základních nesrovnalostí v konceptu HaM, a sice to, zda je nutné nejprve zajistit bezpečnost v oblasti a až posléze se zaměřit na rozvoj dané oblasti a obyvatelstva, nebo zda je nutné nejprve podporovat rozvoj oblasti, který pak má za následek zlepšení bezpečnostní situace. V neposlední řadě Egnell velmi jasně poukazuje na nutnost důkladné znalosti místní populace, jejich zvyků, tradic a potřeb. Pokud populaci neznáme nebo o ní nemáme dostatek informací, projekty v rámci HaM se mohou minout účinkem, neboť se neprolínají s potřebami místních nebo naráží z jejich strany na nepochopení. Egnell upozorňuje na neúspěch amerického snažení v Afghánistánu, kde se snaha o aplikaci „univerzálních“ západních norem na Afghánskou společnost nesečkala s pochopením, naopak dosáhla opačného efektu a namísto přilákání místních došlo spíše k jejich odpuzení.

Duyvesteyn⁶ rovněž připomíná důležitost kulturního poznání dané společnosti. Jak už bylo zmíněno výše, bez adekvátního poznání společenských aspektů není možné nastavit efektivní politiku. Poukazuje se tak na problematiku amerického působení v Iráku, a počáteční neznalost principu krevní msty zažité v irácké společnosti. To pak vedlo k eskalaci agresivních akcí iráckých povstalců. Význam gest, která se v terénu používala, se rovněž lišil mezi domácími a americkými silami. Docházelo tak ke kolizním situacím na frekventovaných křižovatkách. Na druhou stranu nelze na znalost kultury nahlížet, jako na samospasný prvek. Dalším důležitým aspektem pro úspěšné HaM, je dle Duyvesteyn získávání zpravodajských informací. Sběr informací o aktivitách povstalců, a především identifikace povstalců je samozřejmě stěžejní, zejména pak vytěžování lidských zdrojů tzv. HUMINT. Sběr takových informací, které jsou navíc spolehlivé, je možný, pouze pokud je obyvatelstvo příznivě nakloněno a je ochotno spolupracovat. Ne vždy je ovšem jednoduché opatřit si spolehlivé a užitečné informace. Ještě složitější je pak dovést běžné obyvatele

---

⁶ (DUYVESTEYN, 2011)

k tomu, aby zpravodajsky cenné informace vůbec sdíleli, a to především ze strachu z odvety. Závěrem pak Duyvesteyn pokládá otázku, jaké přesně použít nástroje k tomu, aby se populace vůbec přiklonila na tu správnou stranu. Odpověď samozřejmě není jednoduchá. Každý konflikt je svým způsobem originální a opatření se tak liší.

Cohen⁷ zpochybňuje význam podpory obyvatelstva pro dosažení úspěchu protipovstaleckého boje. Svou kritiku opírá především o nedostatek empirických dat, která by naznačovala, že získání podpory obyvatelstva je rozhodujícím aspektem pro úspěšnou protipovstaleckou kampaň. Povstalci mohou mít silnou zahraniční podporu, nebo silné domácí podporovatele nebo prostě donutit obyvatelstvo ke spolupráci silou. Lidé také jen zřídka změňjí své preference, pokud nebudou mít pocit, že nastává obrat v rozložení sil. V takovém případě je pak i podpora obyvatelstva k ničemu. Dále je také obtížné vymezit tzv. „nezaujatý střed“, což je většina obyvatelstva, která otevřeně nestojí ani na jedné straně. Zaprvé je složité objektivně určit, o jak velkou skupinu se jedná, a také o jaké typy obyvatelstva jde. V tomto případě je obtížné jednoduše odlišit ty, kteří jsou ještě nezaujatým účastníkem, od těch, kteří jsou skrytí podporovatelé povstalců. To platí zejména v bojových zónách, kde dochází k civilním obětem. V takových oblastech zůstane těžko někdo opravdu nestranným. V neposlední řadě Cohen zpochybňuje také přínos *HUMINT* v protipovstaleckých akcích, přičemž větší důležitost spatřuje ve využití jiných typů sběru informací, především skrze sběr obrazových a elektronických informací (tzv. *IMINT* a *SIGINT*). V případě *HUMINT*, považuje za snazší získat několik „kvalitních“ informátorů, než se spoléhat na celou populaci. Na druhé straně uvádí mnohé poznatky amerických jednotek z Afghánistánu, kdy bylo využití lidských zdrojů neocenitelným zdrojem informací při vyhledávání a eliminaci IEDs. Na základě průzkumů veřejného mínění z Vietnamu, Iráku a Afghánistánu pak Cohen preferuje nejprve rozhodné použití síly a rozmístěním velkého množství jednotek, čímž bude zajištěn pocit bezpečí a poté lze očekávat získání náklonosti obyvatelstva. Nicméně sám Cohen dokládá, že i přes rozmístění relativně velkého kontingentu se nemusí podařit zajistit bezpečnost oblasti, ani získat na svou stranu obyvatelstvo.

Jedním z častých argumentů, které se ve vztahu ke konceptu HaM vyskytují, je malý počet úspěšných praktických příkladů. Jednou z mála, která je mnohdy považována za vzor relativně úspěšného zvládnutí HaM v praxi, je Britská protipovstalecká kampaň

---

⁷ (COHEN, 2014)

v Malajsku, mezi lety 1948-1960. Byť se jedná o úspěšné užití konceptu v praxi, je jeho přínos velmi často snižován a zpochybňován. Dixon⁸ se problematikou povstání v Malajsku dále zabývá. Upozorňuje na rozdílné pohledy na to, co v praxi vlastně koncept znamená. Jedni tvrdí, že se jedná o získání podpory skrze strach, pro další část autorů je pak nutný souhlas populace. Dále existuje názor, že by populace měla vyjadřovat aktivně svůj souhlas s protipovstaleckou akcí. Jednotlivé přístupy se tak od sebe odlišují v důležitosti, kterou přisuzují otázce a významu lidských práv a využití síly. Některé proudy upřednostňují využití síly, aby tak byla posílena autorita státního aparátu a také strach. Jiné proudy zase upřednostňují uhlazenější přístup, který zajistí jemnější zacházení s populací, nabídne jí základní služby státu a za to očekává určitou míru podpory. Je tak nejasné, zda je pro dosažení podpory lepší využít spíše více síly nebo raději méně. HaM bylo původně prezentováno jako jeden z přístupů, které využívají méně donucování, zároveň ale jeho hlavní modelový příklad využíval značné donucovací prostředky, například deportace nebo přesídlování obyvatel. Z původně méně donucovacího přístupu se tak nakonec stal přístup, který aplikuje donucovací prostředky ještě více než klasické přístupy.

Kalyvas⁹ rovněž zdůrazňuje důležitost podpory populace při povstání. Zároveň ale také upozorňuje na problematický výklad podpory. Poukazuje na dichotomii ve vnímání podpory, kdy na jedné straně je podpora spíše ideologická, a na straně druhé je otevřená podpora, která je doložitelná konkrétními činy. Zatímco ideologická podpora je těžko měřitelná, v bojových oblastech může docházet k situacím, kdy se obyčejný člověk může ocitnout na „obou stranách barikády“ zároveň. Může se účastnit voleb, což může být vnímáno jako podpora vlády, a zároveň může v ten samý den demonstrovat na demonstraci, kterou organizují povstalci. To, zda se jedinec přikloní na tu či onu stranu není podle Kalyvase ovlivněno tím, jestli se mu vláda nebo rebelové podbízí či nutí, ale jde spíše o komplexní mix různorodých faktorů, od osobních důvodů, až po ekonomické či politické. Většina povstaleckých hnutí se utváří kolem jádra skalních příznivců, zbytek členů je hnáno spíše pragmatickými důvody. Stejně tak je tomu u obyvatelstva, které je většinou nezáujaté a opravdovou podporu vyjadřuje pouze malé procento populace. Ačkoliv se Kalyvas staví k HaM spíše negativně, popisuje celou řadu nezbytných nástrojů, které lze díky HaM využít, jako jsou třeba zpravodajské informace, které pomohou při

---

⁸ (DIXON, 2009)

⁹ (KALYVAS, 2006), str. 89-106

identifikaci povstalců. Významnou roli sehrává i rozvoj oblasti a tvorba nových ekonomických příležitostí, které mohou přilákat nové přívržence, respektive může přesvědčit některé povstalce ke změně strany.

I přes kritiku nepovažuji koncept HaM za nefunkční. Samozřejmě existují jeho slabiny, mezi největší patří nedostatek prokazatelných případů, stejně jako jeho nedostatečné teoretické vymezení. To samo o sobě citelně komplikuje debatu, neboť dochází ke střetům rozdílných pohledů. Nedostatek případů považuji za důsledek neochoty mnohých aktérů takto obtížnou strategii využívat, a to zejména s ohledem na její časovou náročnost. Výsledky se totiž nemusí v krátkodobém časovém úseku projevit. Jedním z dalších úskalí je komplikovaná implementace v praxi. Je vyžadováno zapojení širšího množství aktérů, nejen z vojenské oblasti. Mnohé debaty se zcela zbytečně vedou okolo charakteru podpory obyvatelstva. Vzhledem k určité jedinečnosti každého konfliktu by podpora obyvatelstva měla být taková, aby z ní mohl stát profitovat v boji proti povstalcům, a zároveň nedocházelo k posilování povstalců. Pro účely této práce upřednostňuji vymezení, ve kterém je HaM protipovstaleckou strategií snažící se získat podporu obyvatelstva. Toho je dosahováno kombinací akcí armádní a civilní složky státu. Cílem je co největší omezení možností, kterými povstalci mohou využít běžné obyvatelstvo.

Razit čistě silové řešení se v praxi ukázalo jako krátkozraké. Jak uvádí studie RAND,¹⁰ mnohá povstání byla potlačena silou, ale přesto nedošlo k jejich uhašení. Silové řešení může krátkodobě zredukovat potenciál povstalců. V dlouhodobém časovém horizontu se ale povstání může vrátit, a to zejména pokud nejsou vyřešeny hlavní příčiny povstání. Je tak nutné hledat i jiná opatření k vyřešení povstání a HaM je nabízí. Mnozí koncept zatracují na základě jeho „selhání“ při pokusech o jeho použití, během amerického nasazení ve Vietnamu, Iráku a Afghánistánu. Ani v jednom případě se nepodařilo dosáhnout uspokojivých výsledků protipovstalecké kampaně. Nicméně jedním z hlavních předpokladů HaM je provázanost povstalců s populací. Pokud spojení neexistuje, a povstání je primárně živeno z vnějšku, je potenciál HaM limitován, nikoliv však zcela eliminován. Stále může být užitečné mít možnost opřít se o zpravodajské informace poskytnuté populací případně její podporu pro domácí síly. Do války ve Vietnamu silně zasahovaly síly ze Severního Vietnamu a stejně tak je potřeba brát v potaz vliv tzv. Ho Chi Minovy stezky, coby zdroje zásobování. Stejně tak v Afghánistánu je nutné brát v potaz

---

¹⁰ (PAUL, 2010), str. 9-10

vliv sousedního Pákistánu na celý konflikt. Další věci, které ovlivňuje úspěch či neúspěch mise je způsob, jakým je boj veden. Jak ukazuje jedna z následujících kapitol, v prvních fázích invaze do Iráku prokázali Američané neznalost místních poměrů a z této neznalosti pak vyvstávaly chyby, které měly negativní dopady na výsledek amerického snažení v Iráku.

Pro úspěšné nasazení HaM je potřeba naplnit několik nutných předpokladů.:

Funkční stát

- Stát musí být schopen plnit své základní úlohy, tedy zajištění alespoň elementární formy bezpečí, základní míry bohatství a minimální míry práva. Pro zajištění těchto základních funkcí potřebuje fungující instituce. Díky těmto institucím může stát efektivně spravovat své území a vykonávat nad ním svou moc. Pokud ale instituce nefungují správně, jsou slabé nebo nefungují vůbec, moc státu je narušena a to může v konečném důsledku vést k jeho snižující se dominanci nad určitým územím. Tím jak moc státu klesá a snižuje se jeho přítomnost na území, otevírá se prostor pro jiné nestátní aktéry. Ti mohou využít nedostatek nebo absenci státní moci a zaplnit vzniklý prostor, a v konečném důsledku jej využít ve svůj prospěch. Ruku v ruce s mizící státní mocí jde i zhoršování socio-ekonomických podmínek populace žijící na opuštěných územích. Pokud jsou místní vystaveni chudobě, cítí se marginalizováni nebo jsou státem utiskováni, vytváří se silné podhoubí pro vznik povstaleckého hnutí, které svou existenci může obhajovat bojem za narovnání podmínek ukřivděného obyvatelstva, nebo snahou o hájení jeho zájmů.¹¹ Pro povstalecké hnutí je tak nutné pouze zvednout vhozenou rukavici, a využít situace.
- Chce-li stát bojovat s povstalci, musí se krom vojenské oblasti zaměřit i na příčiny vzniku povstaleckých hnutí. Bez toho je sice možné povstalecká hnutí potlačit silou na určitý čas, pokud ale nebudou vyřešeny důvody, kvůli kterým povstání vzniká, budou zde existovat předpoklady pro jeho návrat v budoucnosti. Koncept HaM počítá s rozvojem zasažených oblastí. Pokud ale na místě nebudou funkční

---

¹¹ (SCHNECKENER, 2009)

instituce schopné implementovat rozvojové projekty a řešit nesnadnou situaci, nemá rozvoj smysl. Není potřeba vytvářet precizní byrokratické aparáty, ale instituce, které budou schopny plnit své úkoly, konec konců nelze očekávat rozvinutou státní strukturu v rozvojových zemích. Je ovšem nutné, aby státní aparát měl dostatečnou znalost o poměrech v dané oblasti. Jednoduše řečeno by měl znát specifika oblasti, stejně tak její populaci, její zvyky, jazyk apod..

- Stejně jako funkční instituce je nezbytné, aby uplatňování protipovstalecké strategie mělo podporu elit a čelních představitelů státu. Je velmi snadné nechat vzniknuvší politickou krizi způsobenou povstalcí vyřešit zásahem armády. V takovém případě přejdou pravomoci do rukou armády, která nasadí svou sílu někdy úspěšně a někdy s menšími úspěchy. Mnohdy tak dochází k uplatňování principu kolektivní viny a jsou tak trestáni nevinní civilisté. Situace se tak nezlepší, ale naopak vede ještě k další eskalaci. Nezáměr elit a pouhé nasazení armády tak může být kontraproduktivní. Bez zájmu elit je tak prakticky nemožné uplatnit HaM, neboť je potřeba nasadit nejen vojenské složky, ale i civilní složky státu. Musí to být právě elity státu, které učiní první krok k vyřešení povstání a k vyřešení jeho příčin.
- Bez těchto dvou hlavních faktorů nebude HaM v praxi fungovat. Pokud státu bude chybět vůle či kapacita, případné pokusy o aplikaci projektů HaM budou selhávat.

Funkční armáda

- Armáda státu je klíčovým aspektem při boji s povstalcí, a to i v případě nasadíme-li HaM. Armáda má primárně za úkol bojovat s povstalcí a pomoci zajistit bezpečnost. K tomu však nutně potřebuje schopnosti, řádný trénink a výzbroj. Je naprosto nezbytné, aby armáda převyšovala povstalce, jak početně, technologicky, tak po stránce taktické a byla schopna proti nim vést úspěšné operace, které je zatlačí do defenzívy. Zároveň je třeba mít určitou míru profesionality, tak aby byly jednotky schopny provádět i náročné bojové operace. Profesionalita je také potřeba k tomu, aby bylo možné předejít zbytečným ztrátám na životech

obyvatelstva vinnou chybně prováděných operací.

- Armáda je rovněž důležitým nástrojem pro zajištění elementárního bezpečí a stability. Na druhou stranu je nemožné pokrývat celou oblast armádními jednotkami, to je mimo možnosti kterékoliv armády. Proto je vhodné doplnit profesionální armádu jednotkami domobrany, které by zajišťovaly bezpečí v jednotlivých vesnicích, a to zejména pokud stát nedisponuje dostatečným množstvím jiných bezpečnostních jednotek, například policií. Místní domobrany také mohou představovat prostředníka při kontaktu mezi obyvatelstvem a armádou. Zároveň je také nutné, aby si domobrana zachovala loajalitu k regulární armádě a nepředstavovali pro ni ohrožení nebo konkurenci. Znalost okolního terénu je také pozitivem, které může přinést spolupráce s místními. Vzorem takových jednotek by mohly být například jednotky „Firqat“ v Ománu.¹² Začleněním místních do bezpečnostních složek vzniknou pracovní místa, zároveň může dojít k propojení mezi státem a místní populací.

---

¹² (HUGHES, 2016)

3 Praktická část

3.1 Povstání v Malajsku

Britské Malajsko bylo kolonií pod správou Velké Británie, která se nacházela na jižním cípu Malajského poloostrova. Zahrnovala území dnešního Singapuru, Malajsie a Thajska. Na tomto relativně úzkém pásu země žilo pod britskou správou takřka pět milionů obyvatel, z nichž majoritní bylo Malajské obyvatelstvo (49%), spolu s indickou (11%) a čínskou menšinou (39%).¹³ Právě čínská menšina byla zdrojem povstání, které v kolonii vypuklo v roce 1948. Povstání, které bylo nazýváno, jako *Emergency*, a jehož hlavním hybatelem byla komunistická organizace Malajská národní osvobozená armáda (MNLA).¹⁴ Ta byla jakousi vojenskou odnoží Malajské komunistické strany (MCP). Příslušníci čínské menšiny byli převážně farmáři, kteří obdělávali půdu na okrajích džungle. Džungle se i proto stala jedním z hlavních míst střetů mezi britskými jednotkami a komunisty. V následující kapitole ukážu, jak Britové postupem času měnili svou strategii proti MNLA.

Malajská ekonomika se po 2. světové válce nenacházela v uspokojivém stavu, právě naopak.¹⁵ Země byla vyčerpána válkou proti Japonsku, která způsobila výrazné materiální a lidské ztráty. Ekonomika kolonie byla tehdy velmi silně závislá na těžbě nerostných surovin, zejména pak na těžbě cínu a bauxitu.¹⁶ Stav ekonomiky tak byl značně ovlivňován cenou těchto komodit na světových trzích. Po válce ale mnoho dolů nefungovalo vinou poškození nebo nefunkční techniky. Na trhu práce se tak nedostávalo pracovních míst. Malajsko nebylo potravinově soběstačné, a bylo závislé na dovozu rýže. Britská správa navíc sama trpěla nedostatkem financí, neboť Spojené království samotné bylo zdevastováno válkou. Proto bylo rozhodnuto o zavedení dovozních cel, čímž došlo ke zvýšení cen dováženého zboží. Obnova poválečné ekonomiky se příliš nedařila i vlivem nezájmu britských představitelů, které k obnově ekonomiky přistupovala velmi vlažně. Ani koloniální instituce nebyly v uspokojivém stavu, převládala korupce, klientelismus. Navíc se do řad úřednictva rekrutovali povětšinou příslušníci Malajců. To mělo za následek nedostatečné zastoupení Číňanů, a to v takové míře, že státní aparát mnohdy ztratil

---

¹³ (HACK, 2012), str. 672

¹⁴ (LAMERY, 2015)

¹⁵ (STOCKWELL, 1993)

¹⁶ (STUBBS, 1989), str. 10-36

s čínskými komunitami kontakt a díky neznalosti jazyka nebyli mnozí úředníci schopni s Číňany komunikovat.¹⁷

Není tak překvapivé, že se nevládné situace rozhodli využít komunisté, kteří špatnou situaci uplatnili ve své propagandě. Díky vlivu v odborech mohla Komunistická strana pořádat mnoho demonstrací a stávek. Během některých z nich pak docházelo i k úmrtím, což vyvolávalo napětí mezi administrativou a protestujícími.¹⁸ Poté, co byli 16. června 1948 tři evropští farmáři zavražděni komunistickými agenty, vyhlásila britská administrativa výjimečný stav a zakázala činnost Komunistické strany. Komunisté se tak museli ukrýt v džungli, kde obnovili milice, které dříve bojovaly proti Japoncům. Cílem prvních operací byly především cínové doly a zpracovny kaučuku. Podle původních představ MNLA mělo dojít k všelidovému povstání, které by MCP vyneslo k moci. Tyto plány ale nebyly naplněny, a tak se MNLA začala orientovat na guerillový boj, kdy se hlavním cílem staly bezpečnostní jednotky, zejména policie a úřady. Cílem bylo ovládnutí venkova a vytvoření základny pro ovládnutí zbytku země. Čínské obyvatelstvo bylo MNLA spíše nakloněno, neboť se v rámci Malajska necítilo dostatečně zastoupené.¹⁹ Číňané neměli volební práva jako běžní Malajci, navíc byli velmi chudí. Většina stoupenců MNLA proto pocházela z řad čínské menšiny. Skrze propojení s běžnou populací si MNLA obstarávali zásoby, především rýži nebo léky.

Povstání MNLA zastihlo britskou správu naprosto nepřipravenou.²⁰ Bezpečnostní síly nebyly dostatečně početné, chyběl jim výcvik i výzbroj. Nebyly tak schopny čelit útokům komunistických skupin. Z toho důvodu aktivita MNLA neustále rostla, stejně tak rostla i zuřivost jejich útoků, a také i počty obětí. Reakce proti akcím MNLA ležela kvůli nepočetné armádě především na bedrech policie. Ta oplácela velmi tvrdým způsobem, a sice skrze kolektivní tresty. Mnoho vesnic bylo vypáleno poté, co se v jejich blízkosti stal nějaký útok a mnoho nevinných civilistů díky tomu přišlo o život. Někteří civilisté byli také uvězněni nebo deportováni.²¹ Nepřekvapí tak, že podpora MNLA dále rostla.

V roce 1950 byl oznámen tzv. Briggsův plán,²² pojmenovaný po hlavním veliteli

---

¹⁷ Ibid. Str. 34 a 72

¹⁸ (KOMER, 1972), str. 4-6

¹⁹ (MURAD, 2019)

²⁰ (UCKO, 2010), str. 17-21

²¹ (STUBBS, 1989), str. 74

²² (IZUMIDA, 2011)

protipovstaleckých operací Haroldu Briggsovi.²³ Ten počítal s vyšší „kontrolou“ obyvatelstva. Také bylo umožněno zatknout kohokoliv bez soudu až na dobu dvou let, masové deportace, kolektivní tresty, pokuty atd. Hlavním bodem plánu ale bylo masivní přesídlování obyvatelstva do tzv. „nových vesnic“. Celkově se počítalo s přesunem asi 500 000 Číňanů a 600 000 dalších obyvatel do střežených osad, které byly obehnané plotem. V nových osadách byli obyvatelé kontrolováni při vstupu a výstupu, nebylo možné nosit zbraň, platil zákaz nočního vycházení a každý dospělý obyvatel obdržel identifikační kartu. Na druhou stranu měl každý osadník dostat kus půdy, na které mohl hospodařit. Zároveň se počítalo s tím, že v nových osadách bude postupně zavedena elektřina, kanalizace, a později také školy. V souvislosti s kontrolou obyvatelstva docházelo také ke kontrole jídla a léků. Malajsko obecně trpělo nedostatkem potravin, a tak byla na obyvatelstvu závislá i MNLA. Proto se britská správa snažila zamezit pašování jídla rebelům. Toho se dosahovalo skrze kontrolu potravin. Byly kontrolovány dodávky potravin a stejně tak obyvatelé, kteří mohli vynášet zboží pouze s povolením a v určitém množství.²⁴

Reorganizována měla být také armáda, která měla fungovat v jiné operační struktuře a nahradit policii v boji s MNLA, a ta se měla vrátit ke svým původním úkolům. Ačkoliv byl plán uveden do praxe, nedostavil se kýžený efekt. Aktivita MNLA přetrvávala na vysokých úrovních.²⁵

Vzbouřencům se 6. Října 1951 dokonce povedlo při přestřelce smrtelně zranit Vysokého komisaře pro Malajsko Henryho Gurneye, jednoho z nejvyšších představitelů kolonie. O měsíc později Malajsko opustil také generál Briggs, a to ze zdravotních důvodů. Vysoká četnost útoků ze strany MNLA také znamenala vysoký počet civilních obětí. To nevyhnutelně vedlo k poklesu podpory civilního obyvatelstva, a v důsledku toho také započaly potíže se zásobováním. Vedení MNLA se tak rozhodlo změnit strategii, postupně snížit intenzitu vojenských operací a stáhnout se do džungle, kde měly vzniknout větší základny. Místo bojů se povstalci chtěli více zaměřit na politickou činnost. To vše bylo obsaženo v tzv. Říjnové rezoluci.²⁶

Po úspěšném atentátu na nejvyššího představitele Britské kolonie se Churchillova vláda

---

²³ (HACK,2009), str. 386-390

²⁴ (COMBER, 2008), str. 149

²⁵ (HACK, 2012), str. 672

²⁶ (HACK, 1999), str. 104

v Londýně rozhodla poslat do Malajska ministra kolonií Olivera Lytteltona, který zde měl uskutečnit inspekční cestu, aby tak domů přivezl informace přímo z místa a vláda si mohla udělat jasný obrázek o situaci. Na základě své inspekční cesty vytvořil Lyttelton sérii šesti doporučení: a) sjednocení civilních a vojenských sil, b) reorganizace policie, c) zlepšení úrovně vzdělávání, d) zlepšení ochrany „nových vesnic“, e) posílení tzv. *Home Guard*,²⁷ a její obohacení o příslušníky čínské komunity, f) reorganizace a profesionalizace státního aparátu.²⁸ Na uvolněné pozice Vysokého komisaře a také vrchního velitele byl v lednu 1951 jmenován Gerard Templer. Došlo tak ke sloučení dvou nejvyšších funkcí. Pod jeho pravomoci spadala jak civilní správa, tak ta vojenská. Templer se ale ukázal jako velmi energický činitel, prováděl mnoho inspekčních cest, při kterých navštěvoval mnohé vesnice a kontroloval jejich fungování.²⁹

Velmi rychle se mu povedlo zvýšit stavy bezpečnostních složek, které byly také doplněny o čínské příslušníky. Zlepšila se také bojeschopnost armády a její připravenost na boje v džungli. Nejinak tomu bylo u policie. Její stavy se od roku 1951 postupně zvyšovaly ze zhruba 160 000 na asi 200 000.³⁰ Policisté procházeli dalším výcvikem, který je měl naučit lepší komunikaci s přesídleným obyvatelstvem, ale byli také cvičeni k lepší ochraně dolů a plantáží nebo k vyhledávání a zneškodňování min. Zvýšil se počet operací armády v džungli.³¹ Díky tomu se povedlo zredukovat počty příslušníků MNLA a poklesla také jejich aktivita. Zvláštní zacházení se dočkala i domobrana. Ta byla založena už za dob Briggse, aby se mohli čínští obyvatelé zapojit do ostrahy svých vesnic. Nebyli však ozbrojeni. To se pod vládou Templera změnilo. *Home Guard* byla uznána jako součást bezpečnostních složek, formálně spadala pod policii a její příslušníci disponovali i zbraněmi. V řadách *Home Guard* sloužilo nejen čínské obyvatelstvo, ale také malajské nebo indiánské části populace. Ačkoliv se do členů *Home Guard* nevkládaly velké naděje a očekávalo se, že budou nespolehliví a své zbraně budou raději prodávat, nakonec se ukázali jako schopná součást bezpečnostních sborů. *Home Guard* se využívala k ochraně vesnic nebo dolů a jiných zařízení. Obyvatelé vesnic byli za tyto jednotky povětšinou rádi, protože dbali na jejich bezpečí a zároveň cítili, že jim vláda začleněním do ozbrojených

---

²⁷ Místní domobrana

²⁸ (KOMER,1973), str. 19-20)

²⁹(SMITH, 2001)

³⁰(KOMER,1972), str. 20

³¹(UCKO, 2010) str. 21-29

sborů vyjadřuje důvěru.³²

Rozvoje se také dočkala činnost rozvědky.³³ Britská správa dlouhodobě trpěla nedostatkem kvalitního zpravodajského materiálu. Už Briggsův plán počítal se zlepšením sběru informací, ale nedostávalo se agentů. Proto se Templer rozhodl změnit strukturu tajné služby, a vytvořil samostatnou organizaci, která se specializovala na povstalce. Veškeré ukořistěné materiály nebo zajatci pak putovali na analýzu nebo výsledch přímo této jednotce. Tajná služba pak spolupracovala i s místní policií a armádou, od které dostávala pravidelné reporty o dění v dané lokalitě. Zejména v pozdějších fázích se pak dařilo vytěžovat zběhy a zajatce, kteří byli někdy využiti jako agenti. Na základě jimi poskytnutých informací pak tajná služba mohla přizpůsobovat svou činnost.³⁴ Psychologický boj obecně hrál v britské protipovstalecké kampani důležitou roli. Cílem se nestávali jen samotní povstalci, ale také běžné obyvatelstvo. Britové si dávali záležet, aby jejich činy byly řádně vysvětlovány zasaženému obyvatelstvu. Byly distribuovány letáky, vysílání specialisté, kteří měli mluvit s místními, vycházely deníky, týdeníky a jiné tiskoviny, byly zřízeny rozhlasové stanice, a natáčeny byly také satirické filmy zesměšňující MNLA. V podstatě se tak uzavřel prostor pro povstaleckou propagandu, která byla naprosto přehlušena.³⁵

Cílem psychologických operací se ovšem nestávali pouze běžní civilisté, ale také povstalci samotní. Snahou bylo způsobit co možná nejvyšší míru dezerce v řadách povstalců. Dominantním nástrojem v psychologických operacích se stalo shazování letáků do džungle.³⁶ Ty obsahovaly text, který se připravoval ve spolupráci se zajatci, aby tak co nejvíce reagoval na aktuální dění a nálady povstalců. Zároveň letáky obsahovaly příslib dobrého zacházení a instrukce, jakým způsobem se dotyčný může vzdát. Mimo letáků se využívaly i jiné metody. Vojenská letadla pravidelně létala nad džunglí a přitom vysílala hlasové výzvy ke kapitulaci a v některých případech dokonce osobní zprávy některým členům MNLA, ve kterých je rodina vyzývala k návratu domů.

Dalším nástrojem pro podlomení morálky MNLA byl odměňovací systém. Odměnu bylo možné získat za informace nebo za kapitulaci. Pokud byl dotyčný dopaden při vojenské operaci, nebylo mu vyplaceno nic. Výše odměny pak záležela na kvalitě poskytnutých

---

³² (STUBBS, 1989), str. 157

³³ (RAMAKRISHNA, 2002)

³⁴ (YAZID, 2019)

³⁵ (STUBBS, 1989), Str. 181-184

³⁶ (ARDITTI, 2015)

informací nebo na postavení zběha. Špatné zásobování MNLA a psychologická kampaň znamenala, že se během celého *Emergency* vzdalo přes 2000 vzbouřenců.³⁷

V době úřadování Templera docházelo k poklesu přesídlování. Snižovala se i úroveň represe. Upuštěno bylo od deportací do Číny nebo bezdůvodného zatýkání. Obyvatelé „nových vesnic“ byli sice pod neustálou kontrolou, byla jim ale také udělena volební práva, kdy se mohli podílet na volbě představitelů vesnic.³⁸ Ty zprvu řídili představitelé britské správy, ale později byli nahrazeni domorodci, kteří se stávali prostředníky mezi vládou a obyvatelstvem. Postupně byla zlepšována i životní úroveň obyvatel. V některých vesnicích se podařilo postavit školy nebo nemocnice. Ačkoliv se zprvu lidé stavěli k přesídlení negativně, díky zlepšování životního standardu nakonec upřednostnili „nové vesnice“. V důsledku neustálé kontroly vesnic byla také zvýšena jejich bezpečnost, a také bezpečnost jejich obyvatel. Pokud ovšem docházelo ke kontaktu mezi MNLA nebo zvýšené aktivitě kolem vesnic byly zavedeny i represivní kroky.³⁹

Kontrola potravin pokračovala, zboží si bylo možné koupit pouze s ID průkazem, plechovky s potravinami byly prodávány, aby se omezila jejich trvanlivost.⁴⁰ Britská správa pak mnohem více zaměřovala na zdroje obživy MNLA v džungli a na jejich okrajích. Bezpečnostní jednotky obsazovaly na delší dobu určité plantáže, aby zabránili jejich obsazení MNLA, zejména v období sklizně. Po sklizni zabavila většinu úrody, aby nemohla padnout do rukou povstalců. Ničeny byly také plantáže v džungli. Pokud se i přesto povedlo obstarat větší množství rýže, bylo pro MNLA obtížné ji uskladnit. Větší skladovací prostory byly snadným terčem pro letecké údery, a tak bylo možné uložit zásoby nanejvýš na několik týdnů. Nedostatek jídla výrazně podkopával morálku bojovníků MNLA, a nakonec mnohé z nich přesvědčil ke složení zbraní.⁴¹

Protože se zvyšovaly příjmy z těžby, mohla si britská správa dovolit financovat i rozvojové projekty v „nových vesnicích“.⁴² S tím, jak se postupně dařilo vytlačovat komunisty dál od vesnic, byly ve „vyčištěných“ oblastech vyhlášeny tzv. bílé zóny. V těchto zónách nepodléhaly vesnice tak vysokému stupni kontroly. Počet těchto oblastí postupně rostl, nejvíce pak v posledních letech povstání.

---

³⁷ (RAMAKRISHNA, 2016)

³⁸ (YAO, 2016), str. 97-115

³⁹ (HACK, 2015), str. 633

⁴⁰ (KOMER, 1973), str. 58-60

⁴¹ *Ibid.*

⁴² (YAO, 2016), str.

Poté, co byla MNLA vytlačena hluboko do džungle, nezbylo jí nic jiného než navázat spolupráci s místními domorodými kmeny. Ty byly schopny poskytovat alespoň malé množství zásob. Netrvalo ale dlouho a britská strana si všimla této spolupráce a snažila se na domorodce působit. V džungli bylo vystavěno několik malých pevností, které byly zásobovány ze vzduchu a měly sloužit k navázání lepší vztahů mezi centrální vládou a domorodci. To se v omezené míře dařilo, ačkoliv se domorodci stavěli ke spolupráci spíše zdrženlivě.⁴³

Gerard Templer opustil svou pozici v roce 1954. Jeho podřízení převzali jeho funkce. S tím jak rostly dekolonizační tendence, pronikali do čela administrativy i místní představitelé. Nastavený trend poklesu intenzity konfliktu dále pokračoval. Pozornost se z počátku koncentrovala na málo zasažené oblasti, které bylo snazší „vyčistit“ a uvolnit tak síly pro více zasažená místa. V roce 1955 byla vyhlášena amnestie a také vznikla iniciativa na zahájení mírových rozhovorů s představiteli MCP.⁴⁴ Rozhovory nepřinesly kýžený výsledek a požadavky vůdce MCP Chin Penga byly odmítnuty. Neúspěch rozhovorů ještě krátkodobě zvýšil napětí, nicméně už v té době se MNLA nacházela v zoufalé situaci, potýkala se s dezercí a nedostatkem zásob. Proto se i nadále snažila navázat mírové rozhovory. Nebyla však už znovu vyslyšena a po několika zásazích armády a vlnách dezercí mezi lety 1957-1958 se zbytky MNLA musely přesunout do Thajského exilu. V červenci 1960 Malajská vláda odvolala výjimečný stav a *Emergency* tak oficiálně skončilo.⁴⁵

Malajské *Emergency* lze nepochybně považovat za úspěšnou protipovstaleckou kampaň. První dva roky povstání se nesly ve znamení zmatků a nepřipravenosti koloniální správy. Po 2. sv válce se nedařilo oblast obnovit a navrátit běžný režim. Socioekonomická situace obyvatel se díky nedostatku pracovních míst a špatnému zásobování neustále zhoršovala. Tím byl vytvořen prostor pro iniciativu MNLA, která navíc využila diskriminace čínské menšiny. Britská správa nebyla schopna na zhoršenou bezpečnostní situaci adekvátně reagovat a nově vzniknuvší povstání ji zatlačilo do defenzívy. S nástupem Harolda Briggse došlo k prvním změnám, které měly napomoci k obratu. Nejvýraznějším prosazeným krokem bylo přemístění zhruba půl milionu příslušníků čínské menšiny a 600 000 dalších pracovníků do nových míst. Zároveň byly v době Briggsova úřadování vyvíjeny i snahy o

---

⁴³ (STUBBS, 1989), str. 239

⁴⁴ (HACK, 2001)

⁴⁵ (KOMER, 1972),str. 21

určitou restrukturalizaci bezpečnostních složek. Briggs byl relativně brzy nucen svou funkci opustit. Není tedy možné zcela rozpoznat reálné dopady jim prosazovaných kroků. Faktem zůstává, že během jeho vlády docházelo k největší intenzitě konfliktu a také největším ztrátám. Stejně tak platí, že v době jeho odchodu došlo také ke změně strategie MNLA, která se snažila snížit počet civilních obětí, způsobených během jejich útoků. Po nástupu Gerarda Templera došlo k viditelnému obratu v přístupu celé britské správy. Původně velmi represivní přístup byl polidštěn. Byla sice zachována určitá míra represe, ale mnohem více se hledělo na potřeby obyvatel. Velmi důležitý byl také Templerův proaktivní přístup a zároveň množství jeho schopných podřízených. Díky tomu se mu podařilo nastartovat reformu bezpečnostních sil, státní správy, ale také postupně zlepšovat život běžných obyvatel. Bez reformy státní správy by se mnoho projektů prosadilo jen velmi těžko. Byl to právě Gerard Templer, který usiloval o využívání menšího množství sil efektivnějším způsobem. Malé armádní skupiny decimovali MNLA přímo v džungli. Svými kroky se mu v konečném důsledku povedlo získat ono „Srdce a mysl“ obyvatel. Je sice možné Templerovi vytknout, že jen dotáhl kroky svých předchůdců, přitom ale nesmíme zapomínat na obrovskou přidanou hodnotu, kterou protipovstaleckému snažení přinesl. Velmi šikovně bylo využito přesídlení obyvatelstva. Díky přesídlení bylo možné populaci kontrolovat, ale také chránit. Klíčovým aspektem, který ovlivňoval úspěch, či neúspěch, přesídlování bylo to, že se z „nových vesnic“ nestaly koncentrační tábory, ve kterých by bylo čínské obyvatelstvo jen vězněno. Naopak z nich byla vybudována nová funkční sídla. Postupným zkvalitňováním poskytnutých služeb bylo zároveň možné zvyšovat životní úroveň běžných obyvatel, a tak tato nová sídla nabídla infrastrukturu, kterou by dříve nebylo možné poskytnout.

Zapojováním příslušníků čínské menšiny do státních struktur došlo k lepšímu propojení mezi státem a čínskou populací a díky tomu také k lepšímu zastoupení jejich potřeb a urovnání jejich postavení. Díky mnohým rozvojovým projektům se prakticky povedlo odvést pozornost běžné populace od povstání, které tak o něj ztratilo zájem. Reformou bezpečnostních složek se podařilo zajistit bezpečnější prostředí. Obyvatelé pak nemuseli mít obavy z útoků, nebo odplaty, rebelů. Zvýšení bojových schopností armády také pomohlo k zdecimování stavů MNLA. Zamezení zásobování a psychologická válka také vedly k podlomení morálky komunistických stoupenců, a přinucení mnohých k dezerci.

Z hlediska konceptu *Hearts and Minds* je Povstání v Malajsku ukázkovým příkladem jeho

funkčnosti, ačkoliv je možné polemizovat, jak do něj zapadají některé kroky, jako přesídlování obyvatelstva, které jdou na první pohled proti jeho smyslu. Přesídlování byl nepochybně silový nástroj, musíme ale také pamatovat na to, že HaM bylo uvedeno do praxe až v průběhu povstání, poté co donucovací strategie nepřinášela potřebné výsledky. Přesídlování bylo reliktem, který Gerard Templer zdědil po svých předchůdcích. Přesto byl schopen ho do své strategie zahrnout a využít ve svůj prospěch. Je nesmyslné hodnotit, který velitel měl vyšší přínos pro úspěšné zvládnutí povstalců. Oba měli svůj podíl, který byl jedním z dílků pomyslné skládačky.

Za dobu povstání využila Britská správa širokou paletu opatření a využila různé složky státu: civilní, policejní, ale i vojenské. Britové prokázali schopnost poučit se z vlastních chyb a nefunkční nástroje se snažili nahradit jinými, funkčními. Díky tomu se jim povedlo získat si „Srdce a mysl“ běžné populace. Následkem toho byla ztráta životaschopnosti MNLA. Pokud by se pokračovalo v převážně represivních krocích, pravděpodobně by došlo k zhoršování nálad mezi populací, která by měla tendenci se ke guerille přidávat, jako gesto vzdoru. Faktorem, který mohl mít na výsledek vliv je změna strategie MNLA těsně před nástupem Gerarda Templera do funkce. Efekt, který mělo stažení MNLA hlouběji do džungle je obtížné odhadnout. V tomto smyslu bylo nicméně důležité, že britská správa poté neposkytla MNLA příliš příležitostí, kterými by jí umožnila návrat do hry. Po prvotních nezdarech došlo k postupné změně strategie, nejprve uvolnění pod kontrolou Harolda Briggse, dokonané pod vládou Gerada Templera. *Hearts and Minds* se v Malajsku ukázal jako velmi komplexní přístup, který v sobě zahrnuje spojení mezi různými složkami státu. Nejedná se tak pouze o získání podpory obyvatelstva, ale i další kroky, které mají minimalizovat potenciál povstalců.

Povstání v Malajsku nám dále ukázalo, že pokud se propojí funkční stát v čele s vůdci, kteří usilují o řešení situace a profesionální armádou, je možné dosáhnout nasazením strategie HaM úspěchu proti povstalcům. Díky tomu, že elity měly zájem řešit potíže populace, a s využitím státních institucí se jim dařilo zlepšovat sociální postavení řadových civilistů, propaganda vzbouřenců přestala být účinná. Ačkoliv používali Britové ve vztahu k civilistům mnohdy metody cukru a biče, byli schopni přísnější represi rádně obhájit, a poté co se jim podařilo oblasti vyčistit, od ní upustit.

Jasně se ukázal význam profesionální armády v přímých bojích s povstalcí, stejně tak jako potřeba domobrany na lokální úrovni pokud je nutné zlepšit bezpečnost. Zatímco armáda

bojovala s povstalci v džungli, domobrana výrazně komplikovala napadení vesnic. Obě tyto složky musí být navzájem propojeny, a mít schopnost spolu kooperovat. V Malajsku se bezpečnostní složky na všech úrovních doplňovaly. Díky tomu byly schopny zvládat i složité akce, jako ostrahu rýžových farem. Ozbrojené složky se díky reorganizaci staly mnohem efektivnější v boji a díky tomu představovaly pravou autoritu. Všechny opatření a přestavba ozbrojených složek byla navíc financována převážně z lokálních zdrojů. To dokazuje, že nasazení HaM nemusí být nutně extrémně drahou záležitostí.

3.2 Kolumbie a FARC

Od konce 40. let 20. století se v Kolumbii rozhořel ozbrojený střet mezi příznivci konzervativců a liberálů, známý jako *La Violencia*.⁴⁶ Na jaře 1948 byl zavražděn lídr Liberální strany Gaitán. Následné nepokoje se přelily v lidové povstání, které se rozšířilo po celé zemi. Zpočátku se sice oba tábory společně snažily ukončit násilí, ale po vlně represí ze strany konzervativní vlády se Liberálové pokusili o puč proti konzervativnímu prezidentu Ospinovi. Na východě země se díky tomu vytvořilo několik zón, které byly pod kontrolou guerill hlásící se k Liberálům. Poté, co ale uvalily 10% daň na farmáře, došlo k rozkolu guerill a Liberálů. Poté následovaly tvrdé střety mezi armádou a guerillami. Žádný průlom ale nenastal, a tak bylo uzavřeno příměří. I přesto, že docházelo k občasným střetům, v roce 1953 došlo k uzavření dohody mezi představiteli hlavních povstaleckých organizací a vládou. Některé guerilly se po dohodě rozpadly, jiné pokračovaly v boji. Definitivní konec *La Violencia* nastal v roce 1957 zformováním společné vlády Liberálů a Konzervativců, kteří se dohodli na střídání se ve vládě.⁴⁷

I přes formální urovnání sporů přežívaly během 60. let revoluční nálady i nadále, a to hlavně díky Komunistické straně Kolumbie (PCC).⁴⁸ Přežívat se dařilo i mnohým guerillám, řada z nich se hlásila k myšlenkám komunistů. Díky tomu aktivita PCC neustále rostla, a to do té míry, že se pokusila vyhlásit nezávislou republiku. Na to zareagovala armáda vojenskou akcí, která ale nebyla příliš úspěšná.

Po *La Violencia* se vláda snažila podpořit hospodářství a zejména zemědělství zavedením programu Zrychleného ekonomického rozvoje.⁴⁹ Ten spočíval v podpoře velkostatkářů, kteří se měli soustředit na zvyšování svých výnosů a zintenzivnění chovu dobytka. Následné zemědělské přebytky pak měly být exportovány do ciziny. Aby bylo „využití“ půdy co nejefektivnější, půda drobných farmářů byla konfiskována a dána do užití velkým statkářům. Malí rolníci se tak byli nuceni odstěhovat do měst. V důsledku nadbytku pracovní síly ve městech klesala cena práce a rostla chudoba. Výrazně tak narůstalo sociální pnutí ve společnosti. Komunisté se snažili těchto nálad využít, a formovali malé skupinky jedinců, kteří měli napomoci vytvořit rovnostářskou společnost.

Manuel Marulanda spolu s Jacobo Arenasem vedli takovou organizaci v Marquetalii v

---

⁴⁶ (REMPE, 1999)

⁴⁷ (BAILEY, 1967)

⁴⁸ Ibid str. 568-569

⁴⁹ (PEARCE, 1990), str. 69-119

centru země. V květnu 1964 na ně zaútočila armáda a oni s jejich spolubojovníky utekli do hor.⁵⁰ Tam spolu s dalšími uprchlíky založili tzv. Jižní blok. Ten měl zajišťovat ochranu pro své stoupence a sympatizanty, měl tedy především chránit farmáře před vládou a chaosem. O dva roky později uspořádali hlavní představitelé další setkání. Při setkání došlo k dohodě o přejmenování organizace na Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC). Mimo název bylo rovněž rozhodnuto o změně strategie. Organizace se měla nyní orientovat nejen na ochranu vybraných komunit, ale také na trénink a přípravu ozbrojenců pro útoky na armádní cíle.

Marulanda nakonec založil několik výcvikových kempů. Financování se zajišťovalo především skrze únosy kolumbijských elit nebo jejich rodinných příslušníků.⁵¹ Finanční podporu a také instruktory se podařilo získat i z Kuby. Později toto spojení skončilo, kvůli obchodu s drogami, do kterého byl FARC zapojen. FARC byl ale stále pouze jednou z mnoha organizací, které se v Kolumbii vyskytovaly, jako Národní osvobozená armáda (ELN) nebo později založená M-19. Všechny aktivity se koncentrovaly především na jihovýchodě země. Skupina se soustředila hlavně na „hit-and-run“ útoky, hlavně v odlehlých venkovských oblastech. Ideologicky se FARC opíral o marxismus - leninismus, se silným vlivem asijských komunistů, především z Číny a Vietnamu.⁵²

Po celá 70. léta byl FARC fixován na určité území, a nesnažil se o nějakou výraznější expanzi.⁵³ To se začalo výrazněji měnit až s příchodem další dekády. Díky potlačení drogového byznysu v Peru a Bolívii se část obchodu s drogami přesunula do Kolumbie. FARC byl schopen z této změny profitovat. Producenti a pašeráci na území pod kontrolou FARC museli odvádět daň. Díky přílivu peněz se FARC rozšířily možnosti.

To se promítlo na VII. Sjezdu FARC v roce 1982.⁵⁴ Zde zaznívaly hlasy, že by se měl FARC začít soustředit i na další části Kolumbie, a také by se měl snažit proniknout do měst. V podstatě tak mělo dojít k transformaci hnutí z lokálního na celonárodní, to především za pomoci peněz z drogového byznysu a únosů. Organizačně si FARC rozdělil Kolumbii do sedmi bloků. Představitel každého bloku pak byl zastoupen v sekretariátu, nejvyšším orgánu organizace.⁵⁵ Uvnitř jednotlivých bloků mělo nejprve vzniknout 48 front

---

⁵⁰ Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC), 2019. *Center for International Security and Cooperation*

⁵¹ (MARKS, 2017)

⁵² Ibid. str. 492

⁵³ (NORMAN, 2018), str. 640-642

⁵⁴ (MARKS, 2017), str. 491

⁵⁵ (GUTIÉRREZ-SANÍN, 2018), str. 637

(později 71), které měly za úkol zlikvidovat elementy státu a nastolit komunistickou vládu. Místa vzniku nových front vybíral a schvaloval sekretariát, a ten také zajišťoval jejich zásobování. FARC tak měl v plánu ovládnout celou zemi a nahradit vládu.

Kolumbijský prezident Belisario Betancur se ještě na počátku 80. let pokoušel vyjednat s guerillami mír. To se mu podařilo jen částečně. V roce 1984 uzavřel s FARC pouze tříleté příměří.⁵⁶ V podstatě se tím, ale stále více ukazovala neschopnost státu čelit guerillám. FARC příměří využil k upevnění vlastních pozic, a především ke zlepšení své finanční situace. Mimoto se jednotlivé guerilly spojily, aby vytvořily politický subjekt, který je reprezentoval na politickém poli. Patriotická unie usilovala o ústavní reformu a konec dominance Liberálů a Konzervativců.⁵⁷ Ve volbách 1986 se jim dokonce podařilo získat několik křesel v parlamentu. V následujících letech následovala vlna vražd členů Patriotické unie, dokonce byl zavražděn její prezidentský kandidát Jaime Pardo. Patriotická unie se poté v podstatě rozpadla.

Na přelomu 80. a 90. let už byla Kolumbie prakticky nefunkčním státem, a to jak vlivem působení guerill, tak drogových kartelů. Guerilly se střetávaly jak s bezpečnostními silami státu, tak s ozbrojenci narkobaronů.⁵⁸ Vzniklo tak politické a bezpečnostní vakuum, které se FARC snažil zaplnit. Během 90. let se Kolumbijským vládním složkám podařilo zlikvidovat notoricky známého narkobaronu Pabla Escobara a další velké drogové kartely. Tím se jednak uvolnily ruce bezpečnostním složkám a zároveň se otevřely nové příležitosti i pro FARC. Agresivita guerilly proto dále narůstala. Zvyšoval se počet útoků, ale také množství únosů, a to i mezi běžným obyvatelstvem.⁵⁹ Armáda se sice snažila s FARC bojovat, nebyla však schopna situaci výrazně změnit. Veřejnost tak žádala, aby ji stát lépe chránil.

Prezident Andrés Pastrana, zvolen v roce 1998, se proto pokoušel vyjednat mír. Jako gesto dobré vůle nechal pro FARC vymezit demilitarizovanou zónu, kam bezpečnostní složky neměly možnost vstoupit. FARC poté sice oficiálně vstoupil do jednání, z poskytnuté zóny si ale vytvořil zdroj svého drogového byznysu a také základnu pro své vojenské akce. Proti vytváření demilitarizovaných zón se silně protestovalo. Demilitarizovaná zóna měla být vytvořena i pro ELN. Obyvatelé, kteří na postižených územích žili, se obávali odplaty za

---

⁵⁶ (RABASA, 2001), kapitola 3

⁵⁷ Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC), 2019. *Center for International Security and Cooperation*

⁵⁸ (LEGRAND, 2003)

⁵⁹ (MARKS,2017), str. 509

neposlušnost ze strany rebelů. Místo vytváření zón požadovali demonstrující především rozvojové projekty pro své regiony.⁶⁰ Rozhovory se neúspěšně vedly až do roku 2002, kdy na konci svého mandátu Pastrana demilitarizovanou zónu zrušil. Během Pastranova mandátu rozběhly Spojené státy tzv. Plán Kolumbie.⁶¹ Ten spočíval v poskytování vojenské techniky a výcviku jednotek pro boj s guerillami. Program pomohl zlepšit kapacity kolumbijských jednotek, nicméně nepřinesl porážku guerill. Mimo vojenskou pomoc se Pastrana snažil i o spuštění sociálních programů pro zlepšení životní úrovně obyvatel a snížení kriminality.^{62,63} Tyto projekty měly být financovány mj. také z Plánu Kolumbie, nakonec se prosadila jen jeho vojenská část.

Vlna únosů a praktická neschopnost bezpečnostních složek chránit obyvatelstvo vedla zejména bohaté farmáře a průmyslníky k vytváření vlastních para-militárních organizací, které měly ochránit jejich majetek a rodiny. Nejznámější z nich byla tzv. Spojená sebeobrana Kolumbie, založena v roce 1997.⁶⁴ Para-militární složky měly obvykle vztahy s armádou, a tak se jim dostávalo krytí a byly akceptovány státem. Mnohdy se ale dopouštěly excesů, při kterých bylo povražděno mnoho nevinných civilistů, kteří byli označeni za příslušníky FARC. Stále ale platily za efektivnější sílu než bezpečnostní složky Kolumbijského státu. FARC se také díky únosům dostával do křížku s předními drogovými barony Kolumbie, kterým unášely příbuzné, a ti mu na oplátku slibovali pomstu. Díky tomu se guerillám nepodařilo v některých místech etablovat.

Prezident Pastrana byl v roce 2002 nahrazen Álvarem Uribem, který slíbil rázně zakročit proti FARC.⁶⁵ Uribe měl v úmyslu využít Plánu Kolumbie, stejně tak jako milice k redukcí aktivit povstalců. Několik front se podařilo zlikvidovat. Pochytáno bylo mnoho velitelů a bojovníků. Navíc byla definitivně zakázána činnost Patriotické unie, politická složka guerill. Zásadně byla restrukturalizována armáda, která dostala novou techniku, a vznikla nová komanda pro boj v džungli.⁶⁶ FARC odpovídal menšími útoky v jižních provinciích. I přes vysoký tlak se FARC nepodařilo zlomit. Docházelo ale k mnohým výměnám zajatců, těch bylo na obou stranách mnoho. Hluboko v džungli bylo drženo i několik zahraničních

---

⁶⁰ (VARGAS, 2011)

⁶¹ (OEHME, 2010)

⁶² (The Report, 2013), str. 19

⁶³ (DELGADO, 2015), str. 844

⁶⁴ The United Self-Defense Forces of Colombia, (AUC), 2019. *Center for International Security and Cooperation*

⁶⁵ (DAY, 2011)

⁶⁶ (HENDERSON, 2011), str. 7-9

rukojmích. Kolumbijská vláda se je s většími či menšími úspěchy snažila osvobodit. V roce 2008 se po celé Kolumbii a také ve světě uskutečňovaly několika tisícové demonstrace proti FARC. Uribeho administrativa vyvíjela iniciativu k potlačení obchodu s drogami, a podílela se i na četných rozvojových projektech zaměřených na postižené a zaostalé regiony.⁶⁷ Na sklonku Uribeho mandátu byla ještě dokončena reforma policie, která přispěla ke zlepšení bezpečnostní situace ve městech, zejména díky využívání místních informátorů.⁶⁸ Prezidentu Uribemu skončil mandát v roce 2010, ačkoliv se mu povedlo na povstalce vyvinout enormní tlak, nepodařilo se odpor definitivně zlomit. Důležitým faktorem nicméně byla ztráta mnoha lídrů z řad základající generace FARC. Ti zemřeli přirozenou cestou nebo byli zneškodněni bezpečnostními silami.⁶⁹

Prezident Juan Manuel Santos vystřídal Uribeho v prezidentské funkci v roce 2010 a navázal na jeho strategii. Původně zastával funkci ministra obrany v Uribeho vládě. První léta jeho vlády tak byly ve znamení vysokého stupně násilí. Ofenzivy armády střídaly odvetné útoky FARC. Intenzivní vojenská kampaň se ale citelně podepisovala na počtu bojovníků povstalců. Santos také pokračoval ve snahách Uribeho podporovat farmáře a nabízet jim jiné alternativy k pěstování koky, stejně tak zlepšování životních podmínek populace na vyčištěných územích.⁷⁰ V roce 2011 byly také ratifikovány zákony, kterými se jednak znovu přerozdělila půda ve prospěch farmářů a také se zavedlo vyplácení odškodného pro oběti vládních útoků.⁷¹ Přijetí těchto zákonů zásadně nahloďavalo podporu FARC i v pro něj klíčových oblastech. V neposlední řadě se do Kolumbie podařilo přilákat zahraniční investice a nastartovat ekonomiku.⁷²

Silný tlak FARC přinutil poupravit strategii. Stále více se začali spoléhat na tvorbu minových polí a také se snažili mnohem častěji vmísit mezi běžnou populaci a přesunout se z džungle do měst. Aby si vylepšil svůj obraz v očích veřejnosti, vyhlásil FARC konec únosů běžných civilistů. FARC se také snažil o obnovení mírových rozhovorů. Proto také propustil většinu svých politických vězňů. Vláda nakonec souhlasila a v roce 2012 vstoupila do rozhovorů. Na druhou stranu, ale nebyly opakovány chyby z dob prezidenta

---

⁶⁷ (HENDERSON, 2011), str. 10-11

⁶⁸ (The Report, 2013), str. 20

⁶⁹ Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC), 2019. *Center for International Security and Cooperation*

⁷⁰ (DELGADO, 2015), str 830

⁷¹ Ibid. str.831

⁷² (RIZHANI, 2020) ,str. 332

Pastrana, a i přes mírové rozhovory boje nadále pokračovaly.⁷³ Aby nebyly rozhovory narušovány akcemi dalších stran, kolumbijská vláda postavila domobrany mimo zákon. FARC požadoval provedení agrární reformy, umožnění dalším stranám participovat na moci a také odškodnění pro rodiny poškozené konfliktem. I díky přerušením se mírové rozhovory protáhly na dlouhé tři roky. Během nich pokračovaly útoky obou stran, a také dále docházelo k únosům.

Nakonec vyhlásil FARC v roce 2015 jednostranné příměří. O rok později se podařilo vyjednat finální dohodu.⁷⁴ Kolumbijská vláda ji, ale chtěla nechat schválit občany v referendu. Ti ho ale těsnou většinou odmítli. Proto bylo třeba vyjednat dohodu novou. Tu už raději schvaloval parlament. Dohodou se FARC přetransformoval z guerillové organizace do politické strany. Mírová dohoda obsahovala několik klíčových bodů. FARC slíbil složení zbraní a demobilizaci všech svých buněk. Ozbrojenci se měli dostavit do vybraných zón, kde byli zaregistrováni a odzbrojeni. Drogový byznys měl být zlikvidován. Všichni zbylí zajatci byli propuštěni a deaktivována byla i minová pole. V neposlední řadě měly být odškodněny oběti bojů. Vláda se na oplátku zavázala k pozemkové a agrární reformě. FARC mohl znovu kandidovat ve volbách a bylo mu garantováno 5 křesel v obou komorách parlamentu po dobu 10 let. Vedení ani řadoví bojovníci nebyli za své činy stíháni a byli zapojeni do běžného života. Po parlamentních volbách 2018 získal FARC 5 křesel v obou komorách parlamentu. Někteří jeho bývalí členové se ale odmítli vzdát a pokračují ve svých aktivitách. Ze strany krajní pravice také dochází k likvidaci některých bývalých členů FARC: Ačkoliv tak oficiálně válka skončila, napětí přetrvává.⁷⁵

Klíčovým prvkem, který zásadně ovlivnil vývoj FARC, bylo zapojení FARC do drogového byznysu. V 70. letech se do Kolumbie začala přesouvat část drogového byznysu především z Peru a Bolívie. Hlavními pěstiteli se stávali chudí sedláci na jihu země. Nebyla zde výrazná přítomnost státu, a proto byl v těchto izolovaných oblastech velmi aktivní FARC. Díky tomu se v těchto oblastech pěstování koky dařilo. Chudí rolníci byli také hlavním zdrojem podpory pro FARC. Pěstováním koky si sedláci vydělávali na živobytí, zároveň ale byli nechráněni před rizikem násilí ze strany obchodníků s drogami, kteří od nich koku vykupovali. FARC proto využil svých možností a výměnou za materiální a finanční

---

⁷³ Ibid. Str. 337-340

⁷⁴ (PHELAN,2018)

⁷⁵ Ibid.

podporu nabízel těmto zranitelným zemědělcům ochranu.⁷⁶

Zprvu se ale FARC stavěl k drogám velmi negativně, jelikož se obchod s drogami neslučoval s Marxistickou ideologií, protože byl vnímán jako symbol kapitalismu.

Izolované jižní provincie umožňovaly redukovat kontakt se zbytkem země, a tak lépe kontrolovat populaci. Nárůst pěstování koky a s tím spojené vysoké finanční výnosy vyvolaly určitou formu zlaté horečky a příliv nových farmářů. S nově příchozími se snižovala kontrola FARC nad oblastmi, ale také se zvyšovala míra kriminality.

V roce 1978 se FARC snažil pěstování koky zakázat a s kriminalitou bojovat vlastní domobranou.⁷⁷ Snahy o potlačení produkce koky ale měly vliv na propad zisků místních farmářů, a tím i propad podpory pro FARC. Proto bylo od omezování koky upouštěno. Stále více se také ukazovala druhá strana pěstování koky, a sice obrovské zisky s ní spojené. FARC se proto rozhodl stát se hlavním regulátorem drogového byznysu na svém území. Za „ochranu“ pak vybíral daně a další poplatky, kterými pak financoval svůj další rozvoj. Krom ochrany běžných sedláků existovala také spolupráce mezi kartely a FARC. Díky vojenské dominanci mohl FARC poskytovat i krytí pašeráckých cest a laboratoří. V podstatě tak nahradil roli státu, kdy díky nastavení jasných pravidel a zajištěním elementárního pořádku a bezpečí, vytvořil příznivé podmínky pro drogový byznys. Mimo zóny, které byly pod přímou kontrolou FARC, ale docházelo ke střetům mezi FARC a drogovými kartely. Ty byly vnímány jako nová buržoazie a jejich představitelé byli unášeni. Proto narůstalo množství para-militárních organizací, které měly vliv FARC redukovat. V devadesátých letech došlo k rozpadu kartelů z Cali a Medellín, které dohromady kontrolovaly asi 2/3 kolumbijského trhu. Trh se tak nyní skládal z malých organizací, které musely spojovat své síly, aby mohli chránit svůj byznys, proto také rostla síla domobran. FARC se proto obával ztráty své dominantní pozice a rozhodl se vytlačit pašeráky ze svých území a stát se monopolním výkupcem koky od farmářů. Také bránil místním v obchodu s jinými stranami. Postupem času některé fronty FARC rozjely svůj vlastní drogový byznys.⁷⁸

Zapojením se do drogového byznysu si FARC byl sice schopen obstarat rozsáhlé finanční prostředky, zároveň ale utrpěla jeho image coby revolučního hnutí. Naopak se čím dál více

---

⁷⁶ (NORMAN,2017)

⁷⁷ Ibid . str 645

⁷⁸ Ibid. 649

podobal spíše kriminální organizaci. FARC tak byl díky obchodu s drogami finančně nezávislý, jeho buňky vsázely na silnou izolaci od okolního prostředí.⁷⁹ Mezi veliteli FARC panoval strach z přílišného provázání s populací. Existovala totiž obava, že v případě častého kontaktu s obyvatelstvem může docházet k vyzrazení informací nebo zběhnutí. To byl i jeden z důvodů, proč v řadách FARC působilo i mnoho žen. Civilisté se také nemohli dostat do táborů. V řadách FARC byla udržována tvrdá disciplína, pokud někdo usnul na hlídce, mohl být zastřelen. Členství v organizaci bylo doživotní a zběhnutí se trestalo smrtí. Manželství bylo zakázáno, páry mohly být rozděleny a odeslány k jiným frontám, vyžadovaly se potraty, a pokud se některému páru narodilo dítě, bylo většinou odebráno a posláno příbuzným. Bojovníci také nedostávali za svou službu žádné peníze, pouze jídlo a ošacení.⁸⁰ V táborech dále prakticky neexistovalo soukromí, osobní život byl sledován. Tvrdé podmínky a absence výdělků vedly k demoralizaci a častým pokusům o dezerci. Zhruba 40% pokusů bylo úspěšných. Zejména v pozdějších letech četnost dezercí rostla. Na přelomu tisíciletí se dařilo rekrutovat mnoho nových členů, a to především ve venkovských oblastech pod kontrolou FARC. V roce 2006 se tak například přidalo asi 8500 členů.⁸¹ S tím, jak ale rostly schopnosti armády, která zasazovala tvrdší úder, klesala možnost FARC tyto ztráty nahrazovat. Zejména na konci Uribeho a začátku Santosovy vlády. To vše díky nízké podpoře veřejnosti, a zároveň špatné morálce vlastních lidí.

Nedostatečná podpora veřejnosti způsobovala FARC problémy s obstaráváním zpravodajských informací.⁸² FARC se snažil infiltrovat jednotky armády. Otevíral například prodejny na opravu elektroniky v blízkosti vojenských základen. Vojáci, kteří přišli opravit svůj počítač, přišli také o data. Znamé jsou také příklady, kdy byla infiltrována státní služba placeným informátorem. Zásadní informace ale FARC nebyl schopen získat.

Případ Kolumbie není typickým příkladem HaM, ukazuje však, jak je důležité mít zajištěnou podporu veřejnosti. FARC se prvotně opíral o podporu místních farmářů v izolovaných jižních provinciích. Díky jejich ochraně si podporu udržel po desetiletí. Aby naplnil svou ambici ovládnutí celé země, potřeboval by nicméně podporu i zbytku společnosti. Tu ale nebyl schopen nikdy zcela získat, především díky jeho kriminálním

---

⁷⁹ (GUTIÉRREZ-SANÍN,2018), str. 644

⁸⁰ Ibid, str. 641

⁸¹ Ibid., 645

⁸² (GENTRY,2010)

aktivitám. I přesto, že byl FARC velmi neoblíben a veřejnost se k němu obracela zády a dokonce požadovala, aby ji vláda před povstalcí lépe chránila, nebyla kolumbijská vláda po dlouhou dobu schopna proti FARC razantně zasáhnout. Částečně to měli na svědomí drogové kartely paralyzující státní instituce. Kartely je připravily o část pozornosti, která by bývala mohla být věnována boji s FARC. Čelní představitelé státu ale také velmi dlouho hledali optimální strategii boje s FARC. Nakonec se ukázalo, že klíčovým faktorem, který Kolumbii chyběl, byla dostatečně silná armáda. Díky nízké míře podpory obyvatelstva a vysoké vlastní dezerci pak FARC nebyl schopen dlouhodobě vydržet, a to i přes své bohaté zdroje z drogového byznysu. Ukázalo se tak, že ač je podpora obyvatelstva důležitá, musí být doprovázena kompetentními institucemi, které s ní umí pracovat. Během Santosovy vlády byla vláda schopna svou politikou podporovat zaostalé jižní regiony a tím si tak získat přízeň jejich obyvatel, utrpěla tak dominance FARC v těchto životně důležitých oblastech. Díky vojenské kampani pak FARC přicházel i o mnoho charismatických lídrů, jako Mono Jojoy, kteří byli schopni přehlušit kriminální činy FARC. Po dlouhých letech boje se tak guerilla dostala do úzkých, a byla přinucena s vládou vyjednávat.

Kolumbie během svého potýkání se s FARC využívala celou škálu různých přístupů, jak se s povstalcí vypořádat. Různé prezidentské administrativy využily nástroje sahající od čistě diplomatických řešení k silovým. To způsobovalo nekonzistentnost v přístupu státu k povstalcům, zatímco jedna administrativa FARC prezentovala jako teroristy, jiná volila smířlivější tón. Až během Uribeho prezidentského mandátu došlo ke změně. Díky jeho dlouhému mandátu došlo k nastolení jednotné politiky státu k povstalcům, která vydržela po dlouhá léta. Bezpečnostní složky měly dostatek času a financí ke své transformaci a stali se efektivnějšími. Díky tomu se FARC dostal pod tlak a zároveň se zlepšila bezpečnost běžných občanů, po které léta marně volali. Díky investicím do vyčištěných regionů se pak zlepšovala životní úroveň běžné populace. Běžní lidé získávali přístup k lepším službám, jako školám a nemocnicím, a proto ztráceli důvody se k FARC přidávat. HaM měl v Kolumbii podporu mezi částí armády. Jak uvádí Delgado,⁸³ protipovstalecká strategie zahrnující podporu veřejnosti má v kolumbijském strategickém uvažování dlouhodobě své místo, dlouho ale nemělo možnost se naplno projevit. Kombinací zlepšujících se bezpečnostních složek a zvyšováním životní úrovně běžné populace se postupem času povedlo zdecimovat FARC do té míry, že přistoupil na mírová jednání a

---

⁸³ (DELGADO, 2015), str. 843

uzavřel s vládou dohodu. Sázka na HaM se tak Kolumbii zdá se vyplatila, byť trvalo jistou dobu, než se výsledky dostavily.

3.3 Mexiko a Zapatisté

Na jihu Mexika u hranic s Guatemalou se nachází provincie Chiapas, jedna z nejchudších oblastí Mexika. Zhruba 30% obyvatelstva, je tvořeno příslušníky původního obyvatelstva, potomky Mayů a Aztéků. Domorodé kmeny není možné považovat za homogenní skupinu. Mezi jednotlivými kmeny panují rozdíly, především jazykové. Domorodci jsou také často opomíjenou vrstvou obyvatel. Dříve se živili obděláváním půdy na okrajích Lakadonského pralesa. Postupem času se ale dostávali do sporů s velkopěstiteli ohledně využívání půdy, a byli nuceni se přesunout hlouběji do hlubin pralesa.⁸⁴

Od roku 1917 platil v Mexiku agrární zákon, dle kterého mohlo zemědělské družstvo požádat o pozemky pro zemědělství. Pozemky mu po přidělení už nemohly být odebrány. Díky tomu mohli i relativně malí farmáři konkurovat velkostatkářům, kteří vlastnili rozsáhlé parcely půdy.⁸⁵ V 60. letech 20. století byl počet obyvatel Mexika několikanásobný oproti začátku století. Pozemkové granty tak přestávaly dávat smysl a vláda je již dále odmítala podporovat. Většinu půdy přesto vlastnilo jen malé procento nejbohatších.⁸⁶ Během 70. let se proto v Mexiku rozhořelo povstání rolníků. Rolníci obsazovali pozemky velkostatkářů a požadovali nové přerozdělení půdy. Situace se ještě zhoršovala zvyšováním úrovně mechanizace zemědělské výroby. Svou roli sehrál také propad ceny kávy na světových trzích a neochota mexická vlády cenu kávy dále regulovat. Oba tyto faktory způsobily ztrátu zaměstnání pro mnohé obyvatele, kteří pracovali na farmách a plantážích.⁸⁷ Vláda se akce rolníků snažila rozehnat silou a mnozí sedláci přišli o život. V pozdějších fázích se hlavní centrum rolnického hnutí přesouvalo na jih Mexika, mj. i do Chiapasu. Tamní domorodci nepožadovali novou půdu pro pěstování, nýbrž navrácení té staré, kolonizátory zabrané půdy, a také práva na ochranu své kultury. Zájmy rolníků se snažila hájit celá plejáda různých organizací, díky čemuž se nikdy nevytvořilo homogenní jednotné hnutí, ale mnohdy vzájemně si konkurující organizace. Guerillovým organizacím se ale nedařilo získat větší podporu.⁸⁸ Naproti tomu se dařilo organizacím původního obyvatelstva, usilujících o prosazení zájmů domorodců, zejména půdní granty, dotace a vyšší ochranu přírodních zdrojů. Ačkoliv mexická vláda upřednostňovala proti rolníkům většinou represivní řešení, občas nastavila také vlídnou tvář. Příkladem může být

---

⁸⁴ (GLENHILL, 2008)

⁸⁵ (WASHBROOK, 2005), str. 430-438

⁸⁶ (KHASNABISH, 2010), str. 48

⁸⁷ (MÁCHA, 2004), str. 73

⁸⁸ (KHASNABISH, 2010), str. 49

tzv. Program Chiapas, který probíhal v 80. letech a byl podporován Světovou bankou. Ten počítal s investicemi ve výši až 300 milionů dolarů.⁸⁹

V roce 1982 nastoupil do úřadu guvernéra Chiapasu generál Absalón Castellanos Domínguez, s jehož vládou je spojena vlna násilí proti rolníkům.⁹⁰ Jednak rostl počet zadržených a zavražděných, ale také zavíral oči nad násilnými akcemi páchaných milicemi velkostatkářů. Castellanos také vydával mnoho agrárních výjimek. Ty umožňovaly, aby pozemky velkostatkářů nemohly být konfiskovány státem a poté přerozděleny malým farmářům. Díky tomu bylo cca 1,2 miliónů hektarů půdy osvobozeno od možné konfiskace. Přes 70% půdy tak bylo bezpečně v soukromých rukou.⁹¹ Jeho nástupce v represi pokračoval a dokonce postavil mimo zákon pořádání rolnických demonstrací a zabírání pozemků. Dále také změnil strukturu obcí, kde neměli mít přístup jiní zástupci než kandidáti vládnoucí Institucionální revoluční strany (PRI). Počátek devadesátých let tak byl ve znamení neklidu v Chiapasu. V roce 1992 byl ministrem vnitra jmenován Patrocinio González Garrido.⁹² Ten proslul brutálním potlačováním rolnických protestů v době, kdy byl guvernérem Chiapasu. Garrido znal velmi dobře místní poměry, a tak jeho jmenováním do vyšší pozice vláda částečně přišla o nástroj proti rolnickému hnutí. Na druhou stranu bylo jmenování Garrida signálem rolnickému hnutí, že se vláda přiklání spíše na stranu velkostatkářů, kteří si díky dobrým vztahům s Garridem vytvořily přímé spojení až do Mexické vlády. U příležitosti výročí příplutí Kryštofa Kolumba do Ameriky uspořádala Národní nezávislá rolnická aliance Emiliana Zapaty protestní pochod do San Cristobal de Las Casas, kde svrhli sochu dobyvatele Chiapasu Diega de Mazarigose.⁹³ V tom samém roce podniklo několik organizací další pochod do hlavního města Mexika, kde požadovali zlepšení situace opomíjeného původního obyvatelstva. Později také několik stovek domorodců obsadilo radnici ve městě Tenejapa.⁹⁴ Situace v Chiapasu tak byla velmi neklidná již delší dobu, a zásahy státu situace ještě dále vyhrocovaly.

Zapatistická armáda národního osvobození (*Ejército Zapatista de Liberación Nacional* - EZLN) oficiálně vznikla v roce 1983 v džungli Lakadonského pralesa.⁹⁵ Pojmenována byla po legendárním revolucionáři z dob Mexické revoluce, který bojoval za navrácení

---

⁸⁹ (KHASNABISH, 2010), str. 57

⁹⁰ (MÁCHA, 2004), str. 88-89

⁹¹ Ibid.

⁹² (KHASNABISH, 2010), str. 58

⁹³ (KHASNABISH, 2010), str. 60

⁹⁴ ibid 92

⁹⁵ (MUÑOZ RAMIREZ, 2008), str. 41-47

zabavené půdy přivlastněné bohatými velkostatkáři, Emilianu Zapatovi. Založila ji skupina levicových revolucionářů pocházejících ze severu Mexika. Deset let strávili životem mezi místními domorodými komunitami, aby poznali jejich zvyky a tradice. Lagadonský prales jim poskytl díky své izolovanosti a absenci základní infrastruktury vhodné podmínky pro úkryt. V horském terénu bylo možné otevřít několik výcvikových táborů a zůstat ve skrytu před státem. Zároveň se jim povedlo využít vysoké nespokojenosti místních s politikou mexické vlády a přesvědčit je k vytvoření ozbrojených guerill. Respektem k tradicím a kultuře místních se Zapatistům povedlo získat si respekt domorodců.⁹⁶ Postupným navazováním kontaktů se tvůrcům EZLN dařilo verbovat do svých řad nové rekruty a také šířit svou levicovou ideologii. Hlavním mluvčím organizace se stal Subcomandante Marcos. O jeho pravé totožnosti se vedou dohady, údajně byl původně profesorem univerzity v Xochimilku.

V roce 1992 se Mexiko chystalo na vstup do organizace NAFTA. Při té příležitosti bylo nutné sladit legislativu, tak aby vyhovovala novým pravidlům organizace. V rámci „optimalizace“ právních norem byl vypuštěn i článek mexické ústavy, který garantoval přidělení půdy domorodcům. Tímto krokem tak chudí venkované definitivně přišli o možnost získat půdu. Vláda se snažila ztrátu možnosti získat si půdu kompenzovat rozvojovým programem, který měl pomoci s infrastrukturou a rozvojem nejchudších oblastí. Díky korupci státního aparátu ale peníze nebyly účelně využity.⁹⁷ Ačkoliv k těmto krokům došlo již v roce 1992, trvalo EZLN dva roky než přišla s reakcí. Po úpravě ústavy se do řad EZLN hlásilo mnoho nových zájemců, které bylo nutné integrovat a poskytnout jim základní výcvik. Mexická armáda si byla vědoma zvýšeného pohybu ozbrojenců v oblasti a podnikla i několik úderů na objevené tábory. Policie podnikala razie ve vesnicích domorodců a tím vyháněla místní do pralesa a do náruče EZLN. Jelikož se ale Mexiko nacházelo těsně před podpisem zakládající smlouvy NAFTA, snažilo se držet informace o povstání v Chiapasu pod pokličkou a zachovat si tak mezinárodní kredit.⁹⁸

Symbolicky 1. ledna 1994, v den kdy vstoupila smlouva NAFTA v platnost, zahájili povstalci z EZLN svůj útok. Původně mělo 5000 ozbrojenců a dalších 4000 záložníků zasáhnout většinu území Chiapasu a dojít až do sousedních federálních států a ve svém důsledku vyvolat všeobecné povstání v celém Mexiku, které by ve finále ovládlo i hlavní

---

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ (MIHALIS, 2006), str. 5

⁹⁸ (MIHALIS, 2006), str. 9

město.⁹⁹ Odpor Mexické armády byl však mnohem silnější, než se předpokládalo. Přesto se EZLN podařilo obsadit několik okresních měst, jako jedno z center Chiapasu San Cristobal de Las Casa, Chanal nebo Altamirano. Napadli také základnu místní vojenské posádky u města San Cristobal. Ve zmiňovaném městě také propustili vězně a zapálili městský archív a policejní stanici. Pod jejich kontrolou se na několik dnů dostala zhruba čtvrtina území Chiapasu. Polapen byl také bývalý guvernér Chiapasu Castellanos. Byl souzen soudem původního obyvatelstva a přinucen pracovat na kukuřičném poli. Na balkóně radnice obsazeného San Cristobalu pak vystoupil Subcomandante Marcos se svým prohlášením a představil svůj program, tzv. První prohlášení z Lakadonského pralesa.¹⁰⁰

Mexická armáda už následující den začala s protiofenzívou a i přes tvrdé boje se jí rychle dařilo získávat ztracené území zpět.¹⁰¹ Povstalci se pak museli začít stahovat do džungle. Při vládní ofenzívě si její vojska nebrala přílišné servítky a nerozlišovala mezi civilisty a povstalci. Mnozí vesničané tak utíkali ze svých domovů do pralesa. Povstání vyvolalo zmatek ve zbytku Chiapasu, kde se o něm sice dlouho předem spekulovalo, ale přesto bylo překvapivé. Tak jako v oblastech okolo Lakadonského pralesa, i zde lidé opouštěli své domovy ve strachu z povstalců, a to dokonce i příslušníci domorodých kmenů, kvůli kterým povstání vypuklo. Po vlně bojů se díky zprostředkování církve podařilo vyjednat 12. ledna příměří. Povstalcům se tak nepovedlo zásadněji vojensky potrápit armádu, nicméně se jim podařilo udržet některá území, zejména uvnitř Lakadonského pralesa. Proto se rozhodli svůj ozbrojený boj opustit a soustředit se spíše na boj slov a gest. Více než o boj se proto EZLN začala starat o svou mediální propagaci. Pozívala mezi sebe novináře a poskytovala řadu rozhovorů. Šikovně se jí tak dařilo budovat svůj mediální obraz jako oběti státního aparátu. Díky pozornosti médií se mexická vláda zdráhala podniknout razantnější vojenský zásah, ze strachu z poškození mezinárodní reputace.¹⁰²

I přes existenci informací o zvýšené aktivitě povstalců v Chiapasu, se Mexická vláda zdála být povstáním zcela zaskočena. V druhé polovině roku 1994 měly v zemi probíhat prezidentské volby a očekávalo se klidné dovládnutí stávajícího prezidenta Carlose Salinase, který zemi dovedl do organizace NAFTA, jež měla přinést ekonomický růst. Po vypuknutí povstání byl odvolán ministr vnitra Garrido, a vláda posléze formálně vstoupila

---

⁹⁹ (MÁCHA,2004),str. 113

¹⁰⁰ (KHASNABISH, 2010), str. 63

¹⁰¹ (MUÑOZ RAMIREZ, 2008), str. 105-113

¹⁰² (RONFELDT, 1997), str. 381

do vyjednávání s EZLN.¹⁰³ Zatímco vláda propustila zajaté Zapatisty, EZLN propustila zadržovaného bývalého guvernéra Castellanose. Přestože obě strany mezi sebou sice uzavřely dohodu, nebyla nakonec naplněna. Těsně před prezidentskými volbami a po vraždě jednoho z rolnických kandidátů, svolala EZLN do Chiapasu Národní demokratické shromáždění, kterého se účastnili představitelé a zástupci neziskového sektoru a občanské společnosti. Z tohoto shromáždění vzešla výzva občanům, aby v prezidentských volbách nevolili kandidáty PRI, která v zemi vládla od roku 1929. Volby dle očekávání vyhrál představitel PRI Ernesto Zedillo Ponce de León, stejně tak post guvernéra znovu obsadil kandidát PRI. Proti výsledku voleb se protestovalo a jejich výsledek byl zpochybňován. Rolnické hnutí opět sílilo a situace došla tak daleko, že bylo na několika místech v Chiapasu obsazeno několik vesnic, které následně vyhlásily nezávislost na mexické vládě.¹⁰⁴ Někteří organizátoři měli přímé napojení na EZLN, jiní nikoliv. Na rostoucí napětí reagovala i armáda vysláním dalších jednotek a tvorbou nových základů po celém Chiapasu. Sama EZLN proti novému prezidentu protestovala, vyzývala k demonstracím a vytvoření společné opoziční platformy. Situaci dále přizivovala ekonomická recese, která Mexiko postihla. Ta byla zapříčiněna především pádem cen důležitých zemědělských komodit. Vstupem do NAFTA vláda nemohla dále tyto ceny regulovat, a to znamenalo propad příjmů pro farmáře.¹⁰⁵ Vláda se snažila ulevit ekonomice Chiapasu založením fondu Chiapas, který měl pomoci ekonomice regionu a podpořit zahraniční investice.

Prezident Zedillo reagoval na novou vlnu násilí vydáním zatykače na Marcose a odhalením jeho údajné totožnosti. Zatčení byli i další představitelé EZLN a armáda zahájila novou vlnu útoků na povstalce.¹⁰⁶ Ti reagovali ústupem a rozptýlením mezi běžné civilisty. Armáda pak po mediálním tlaku z domova i ze zahraničí brzy ofenzívu zastavila. Vláda nakonec přijala zákon, na jehož základě vznikla komise, která měla vést jednání s povstalcí. EZLN zákon přijala a jednání byla obnovena v roce 1995. Vláda nakonec s EZLN našla shodu, uznala práva domorodců a nabídla jim ekonomickou, sociální a kulturní autonomii. Dle tzv. dohod ze San Andrés si domorodci mohli vytvořit vlastní instituce, soudní systém nebo si vytvářet vlastní zákony. EZLN se snažila do dohod obsáhnout i požadavky týkající se celonárodních problémů, to ale vláda odmítla

---

¹⁰³ (MIHALIS, 2006), STR. 11-15

¹⁰⁴ (MORA, 2015)

¹⁰⁵ (SOLÍS, 2007), str. 465

¹⁰⁶ (MUÑOZ RAMIREZ, 2008), str. 105

akceptovat.¹⁰⁷ I přes uzavření dohody bylo nutné schválit ještě prováděcí zákon, který by dohodnutá opatření implementoval. To se však ukázalo jako těžko splnitelný úkol a vláda zákon odmítla schválit. Paralelně s vyjednáváním docházelo k potyčkám mezi domorodci a velkostatkáři kvůli sporům o půdu. V dubnu 1996 EZLN zorganizoval své První kontinentální setkání za lidskost a proti neoliberalismu, na kterých se mělo diskutovat o problémech globalizace a neoliberalismu.¹⁰⁸ Sjeli se na něj představitelé různých organizací, od zástupců Kurdeckých menšin, ekologů, odborů po řadu známých osobností jako Robert Redford nebo manželka francouzského prezidenta Mitteranda. V červnu 1996 se pak v Chiapasu pokusila nastoupit nová militantní organizace EPR.¹⁰⁹ Ta představoval pro EZLN nechtěnou konkurenci a proto se snažila od ní distancovat.

V červenci roku 1997 se konaly doplňovací volby do mexického Kongresu.¹¹⁰ Vládní PRI v nich po necelých sedmdesáti letech ztratila většinu v této komoře. Většina nově zvolených křesel připadla nově opozici, stejně tak některé posty v municipalitách. Výsledek voleb znamenal oslabení revolučních nálad ve společnosti, v důsledku toho i oslabení vlivu EZLN. Veřejnost byla najednou mnohem méně nakloněna ozbrojeným revolučním akcím.¹¹¹

I přes pokles napětí zůstávala situace neklidná. V prosinci 1997 došlo k masakru v kostele města Acteal, kde bylo po mši povražděno 45 domorodců.¹¹² Čin provedený jednou z ozbrojených milicí, vyvolal znovu pobouření, stejně tak jako liknavý přístup mexické vlády k vyšetření incidentu. Incident v Acteal ukázal na přetrvávající silnou nevraživost mezi velkopěstiteli a malými farmáři. Část půdy, patřící velko-farmářům, byla stále zabrána EZLN a pád cen zemědělských komodit také připravil malé rolníky o velkou část příjmu.¹¹³ Armáda také v dubnu 1998 vstoupila do Lakadonského pralesa, aby znovu zabrala autonomní vesnice, které na ni dříve vyhlásili nezávislost, a znovu je připojila pod mexickou administrativu. Při obsazování došlo k zabití několika rebelů a vyhnání místních. Mexická vláda se snažila napětí mírnit předložením dalšího návrhu, kterým se měly ratifikovat předchozí dohody mezi EZLN a vládou. Snažila se také znovu obnovit jednání s EZLN, což vyvrcholilo schůzkou mezi parlamentní komisí a reprezentanty EZLN.

---

¹⁰⁷ (DE LEÓN, 2005), str. 520

¹⁰⁸ Ibid. 140

¹⁰⁹ (FIGUEROA-IBARRA), 2013)

¹¹⁰ (DE LEÓN, 2005), str. 520

¹¹¹ (MÁCHA, 2004), str. 130-131

¹¹² (HERNANDO NAVARRO, 2016)

¹¹³ (SOLÍS, 2005), str. 467-475

Poskytována byla i vyšší finanční a materiální podpora určená pro Chiapas.¹¹⁴

Aby EZLN demonstrovalo svou přetrvávající podporu, uspořádalo v březnu 1999 referendum.¹¹⁵ Snažilo se tak ukázat, že podpora hnutí přetrvává, ačkoliv se od něj distancovaly některé části původního obyvatelstva. Zhruba 2,5 miliónu voličů v něm vyjadřovalo souhlas s požadavky EZLN. V červenci 1999 pak prošel Chiapaským zákonodárným shromážděním zákon, který přiznával domorodé populaci některá politická a ekonomická práva. V průběhu roku 1999 rovněž pokračovalo zabírání autonomních vesnic a výstavba nových základů v Chiapasu. V prezidentských volbách v roce 2000 zvítězil středový kandidát Vicente Fox, který byl pro voliče zlatou střední cestou mezi představiteli PRI a kandidáty revolučních levicových stran. Završil se tak pád PRI z politického výsluní a zároveň jeden z důvodů existence EZLN. Nový prezident se také velmi intenzivně hlásil k mírové iniciativě a snažil se nevyobrazovat EZLN jako nepřítel, nýbrž jako partnera.¹¹⁶ Aby posílil ekonomický rozvoj země, Vicente Fox přišel s tzv. Puebla – Panama plánem.¹¹⁷ Ten počítal s masivními investicemi do infrastruktury, která měla pomoci propojit státy střední Ameriky. Plán se setkal s kritikou EZLN a domorodců, kteří jej považují za ohrožení svého teritoria. Mexická vláda také nakupovala půdu, kterou pak přerozdělovala menším farmářům, aby tím vyřešila spory o zabrané pozemky.¹¹⁸

Původní obyvatelstvo, které bylo stěžejní pro podporu EZLN se od něj začalo částečně odvracet. Napomáhaly tomu i kroky mexické vlády, která vyčlenila finance na nákup nejrůznějšího vybavení, kterým si chtěla spřátelit domorodce. Tyto malé úplatky sahaly od poskytování zemědělské techniky, střešní krytiny až po výstavbu basketbalových hřišť.¹¹⁹ EZLN pomohlo zviditelnit problematiku původního obyvatelstva, často ho ale také využívalo pro svou vlastní politickou agendu. Část domorodců si proto vytvářelo paralelní organizace, které se snažily hájit zájmy původních obyvatel, ale nebyly součástí EZLN. Při jednáních s vládou měla ovšem dominantní postavení EZLN, jako hlavní partner.¹²⁰ V praxi tak docházelo k rozdílným požadavkům, se kterými přicházelo EZLN a organizace domorodců. Existovaly sice snahy o vytvoření jednoho společného uskupení, nikdy se ale nenaplnily. Mezi vyjednavací EZLN bylo také původní obyvatelstvo v menšině. Na

---

¹¹⁴ (MÁCHA,, 2004), str. 133

¹¹⁵ (MUÑOZ-RAMIREZ, 2008), str. 185

¹¹⁶ (MIHALIS, 2006), str. 29

¹¹⁷ (FISANI, 2003)

¹¹⁸ (SOLÍS, 2005), str. 467

¹¹⁹ Ibid, str. 23

¹²⁰ (KHASNABISH, 2010), str. 66-69

národní úrovni EZLN iniciovala vznik jednotné platformy původního obyvatelstva Národní indiánský kongres (CNI). V březnu 2001 se během kongresu CNI pořádal masový pochod Mexikem, jehož hlavním mottem bylo přijetí zákona o původním obyvatelstvu.¹²¹ Účastnili se ho také čelní představitelé EZLN v čele s Marcosem, a také se podařilo získat pozornost médií a institucí z celého světa, například podpory Evropského parlamentu. Úspěch pochodu byl nakonec jen částečný. Zmiňovaný zákon byl sice projednáván a přijat, nikoliv však ve verzi prosazované CNI a EZLN. Domorodci sice nezískali úplnou autonomii, jejich obce nebyly zrovnoprávněny s federálními státy a ani nemohli volně nakládat se svým majetkem. Na druhou stranu jim bylo umožněno vytvářet politické organizace, využívat své zvykové právo pro řešení sporů. Vláda byla také povinna respektovat přání domorodých komunit v rámci zavádění jednotlivých politik.

EZLN se po přijetí zákona definitivně stáhla z veřejnosti, dnes funguje spíše jako pozorovatel a komentátor politického dění v zemi, přesto se mezi domorodci stále pohybuje. Po dvaceti letech jejich aktivit se jí částečně podařilo dosáhnout svých cílů, ovšem jinou cestou, než se původně plánovalo. Z původní cesty ozbrojené revoluce, která měla násilně svrhnout vládu, se EZLN byla nucena vydat cestou politického nátlakové organizace. Díky konci nadvlády PRI a dohodě mezi vládou a domorodci EZLN ztratila hlavní stavební kameny své existence.

Případ povstání v mexickém Chiapasu nám ukazuje důležitost role, kterou hraje veřejnost v povstání, v tomto případě i ta mezinárodní. Po takřka desetiletí příprav se EZLN podařilo, s podporou domorodců, na krátko zabrat část jednoho z mexických států. Mexická armáda ale byla schopna povstalce z EZLN vojensky potlačit. Po drtivém vojenském neúspěchu si EZLN uvědomila svou nevýhodnou situaci a začala upouštět od bojových operací a soustředit se spíše na politický a nenásilný boj. Díky tomuto odklonu od násilí si byla EZLN schopna získat sympatie veřejnosti. EZLN se před světem byla schopna stylizovat do role bojovníka za práva utlačovaných, kterého se vláda snaží umlčet. Z původně guerillového povstání se tak stal spíše politický souboj, kdy se hlavní municí stala slova. Mexická vláda se pak ocitla v překerní situaci, kdy pro ni bylo velmi složité proti povstalcům vést dlouhodobější vojenskou kampaň, protože se při větší vojenské eskalaci vyvíjel tlak na domácím i mezinárodním poli k zastavení akcí. Mexická vláda tak byla nucena vstoupit do složitých vyjednávání s EZLN.

---

¹²¹ (DE LEÓN, 2005)

EZLN si svou podporu získala díky využití dlouhodobých socio-ekonomických nerovností ve své agendě. Tím si udržovala podporu mezi klíčovými složkami obyvatelstva. Je s podivem, že se vláda pod kontrolou PRI spíše snažila tyto nerovnosti přehlížet, a tím dále podněcovala volání po reformě v mexické společnosti. Vládnoucí PRI také v parlamentu několikrát neschválila potřebné zákony, které měly umožnit implementaci dohod s EZLN, čímž zbytečně prodlužovala nestabilitu a zároveň podkopávala svou důvěryhodnost. Neschopnost vlády provádět reformy nakonec PRI stála výsadní postavení na politické scéně a ukončila její dominanci. EZLN tak dlouhodobě neměla potíže s udržováním podpory veřejnosti, a to i přes nejednotnost hnutí domorodců a pokusům o jeho politické osamostatnění od EZLN. Díky podpoře veřejnosti se bojovníci EZLN byli dlouhodobě schopni vmísit mezi populaci a fungovat v ní a tím stěžovat práci bezpečnostním jednotkám. Rovněž její čelní představitelé si díky podpoře veřejnosti užívali imunity před bezpečnostními složkami.

Mexická vláda byla nakonec dotlačena k dohodě a poskytla domorodcům částečnou autonomii. Svou liknavostí způsobila zbytečné prodlužování nestability. Vláda se jen velmi neochotně uchýlovala ke krokům, které jí potenciálně mohly získat větší náklonost občanů, jako zvýšení míry investic v regionu či reforma pozemkových zákonů. Proaktivnějším přístupem by mohlo dojít ke zkrácení povstání a zmírnění jeho politických dopadů, namísto toho se povstání prodlužovalo a podporovalo etnické násilí mezi komunitami. Díky pasivitě byla vláda nakonec donucena přijmout opatření, která pokud by byla iniciována z její strany, znamenala by radikální nárůst veřejné podpory vlády a radikální oslabení EZLN.

Mexický stát měl potřebné kapacity pro uplatnění strategie „Hearts and Minds“, chyběla ale ochota politických elit zavést potřebná opatření. Ukázala se tak důležitost, kterou v sobě skrývá vůle elit k řešení povstání. Bez ní je, jak ukázalo povstání EZLN, velmi obtížné dosáhnout požadovaného výsledku. Pokud by elity byly ochotny řešit příčiny povstání v Chiapasu a získat si náklonost tamní populace, mohly tím zlomit vaz EZLN, která byla na podpoře místních životně závislá.

V průběhu let jsme ale i ze strany mexické vlády mohli zaznamenat kroky, kterými se pokoušela přilákat občany. Vláda opakovaně spouštěla rozvojové programy, zejména pro malé firmy. Kvůli chudobě na ně ale většinou dosáhl jen málokdo, a většina peněz se neproinvestovala. V 1998 se vláda pokoušela ochromit povstalce tím, že se jejich

bojovníky a podporovatele snažila uplatit. Úplatky sahaly od poskytování zemědělské techniky, poskytování střešních krytin po výstavbu basketbalových hřišť. Částečně se tato strategie osvědčila a vyvolala dělení ve společnosti. Vláda se také pokoušela uklidnit situaci v Chiapasu nákupem pozemků a jejich další redistribucí mezi malé pěstitele. K docílení výraznějších výsledků, ale chyběla konzistentnost, systematickosti a důvěryhodnost vlády. Z pohledu vlády také chybělo výraznější vstřícné gesto směrem ke zlepšení situace běžných rolníků, které by jasně demonstrovalo zájem vlády o místní populaci. Během let se zvyšoval počet vojáků v Chiapasu, kteří se rozmisťovali na početných checkpotech. Rostoucí přítomnost armády se ale neprojevovala ve vyšší bezpečnosti regionu. Na místo toho docházelo k ozbrojeným střetům mezi znesvářenými tábory, kterým armáda jen netečně přihlížela. EZLN byla mnohem schopnější v získání si HaM. Znala lépe problémy místní populace a dovedla je akcentovat. Odklonem od násilí a příklonem k nevojenským formám boje se vyhnula civilním ztrátám, a naopak mohla za jakékoliv ztráty na životech vinit vládu. EZLN si díky svým akcím získala přízeň médií a neziskového sektoru, ti pak napomáhali šířit její propagandu a zásadně tak zmenšovali prostor pro vládní stranu. Ačkoliv mexická vláda uplatňovala prvky HaM, nebyla schopna dosáhnout požadovaných výsledků, díky vlastním chybám, ale také díky schopnostem protivníka. Přesto by mělo HaM šanci na úspěch, bylo by ale zapotřebí dosazení jiných elit, ochotných naslouchat.

3.4 Irácké povstání (2003-2011)

Irák má zhruba 39 miliónů obyvatel. Populace se ale etnicky a nábožensky dělí na tři hlavní složky. První dvě tvoří Arabové, kteří se podle vyznání dělí na sunnity a šíity. Třetí hlavní složkou jsou sunnitští Kurdové. Mezi těmito etniky panují dlouhodobě napjaté vztahy, zejména po staletí trvající revnivost mezi sunnitskou a šíitskou větví islámu. Mimo etnické dělení je v Iráku velmi důležitá také kmenová příslušnost.¹²² Kmeny jsou tvořeny klany, a klany jednotlivými rodinami. Po dlouhou dobu byl tribalismus symbolem odporu k modernitě a urbanismu, zejména v době, kdy se mnoho Iráčanů stěhovalo do měst. S nástupem strany Baas k moci se zdálo, že díky sekulární politice této strany dojde k úpadku tribalismu v zemi. Aby si ale udržela moc ve státě, byla strana Baas nucena se s kmeny spojit.¹²³ Sám Saddám Husajn pocházel z kmene Albu Nasir. Aby stát byl schopen zajistit základní bezpečnost v odlehlých oblastech, musel se spoléhat na podporu kmenů. Ty posloužily k udržení stability v zemi během Íránsko – irácké války a také po první válce v Zálivu. Coby sunnita, upřednostňoval Saddám Husajn zejména sunnitské kmeny. Později pak ale byl nucen využívat také ty šíitské. Jednotlivé kmeny a jejich vůdci mají mezi sebou mnoho vzájemných animozit a navzájem si konkurují. V irácké společnosti je také silně zakořeněna krevní msta.¹²⁴ Pokud je nějaký člen rodiny nebo klanu zavražděn, očekává se, že jej jeho rodinní příslušníci pomstí.

Abychom mohli jasně popsat příčiny povstání v Iráku, musíme se nejprve přesunout o několik let zpět a nahlédnout na události, které mu předcházely.¹²⁵ V roce 1990 se Saddám Husajn rozhodl napadnout Kuvajt, a to zejména díky sporům o využívání ložisek ropy a špatné ekonomické situaci, ve které se Irák nacházel po Íránsko – irácké válce. Po zásahu mezinárodní koalice utrpěla irácká armáda zdrcující porážku. To podnítilo řadu povstání, především na kurdských územích na severu, ale také na převážně šíitském jihu. Jak Kurdové, tak šíité se cítili zanedbání režimem, který stranil převážně sunnitské části populace. Žádné z povstání ale nebylo schopno dosáhnout zásadních úspěchů, režimem byly potlačeny a řada obyvatel byla násilně přesídlena nebo musela uprchnout. Zásah režimu proti Kurdům byl dokonce tak silný, že vyvolal reakci Západních států, které s pomocí OSN vytvořily z Kurdistánu autonomní zónu, do které neměl režim přístup a nad

---

¹²² (AL-MOHAMMAD, 2011)

¹²³ (LONG, 2008), str. 67-76

¹²⁴ (SOULEIMANOV, 2015)

¹²⁵ (BAZARIAN, 2005)

ním bezletovou zónu. Na straně Západních zemí také přetrvávalo podezření, že si Husajnův režim potají vyrábí zbraně hromadného ničení. V minulosti už irácký režim použil chemické zbraně proti Kurdům.¹²⁶ Inspektoři, kteří byli vysláni do země, aby podali zprávu o situaci, byli ale z Iráku vykázáni.¹²⁷ Na přelomu tisíciletí byl ze strany Spojených států na Irák vytvářen čím dál větší tlak. Irák byl označován jako ohrožení světového společenství, k údajné výrobě zbraní hromadného ničení se přidala ještě obvinění z podpory teroristické organizace Al-Káida.¹²⁸ I přes rostoucí tlak ale Irák odmítal ustoupit. V souvislosti s útoky 11. září 2001 se ve Spojených státech uvažovalo nejen o invazi do Afghánistánu, ale také do Iráku, coby sponzora Al-Kaidy, ačkoliv neexistovaly důkazy o přímém spojení mezi Al-Káidou a režimem Saddáma Husajna. Přesto se Spojeným státům podařilo v říjnu 2002 prosadit na půdě OSN Rezoluci 1441, která požadovala přístup mezinárodních inspektorů do Iráku a hrozila ráznými kroky, pokud nebude vyslyšena.¹²⁹

Na základě Rezoluce 1441 pak Spojené státy v doprovodu dalších států spustili v březnu 2003 invazi do Iráku. Operace *Iraqi freedom* byla spuštěna 19. března a trvala zhruba jeden a půl měsíce.¹³⁰ Spojené státy při invazi využili i kurdských pešmergů, kteří pomohli vytvořit druhou frontu boje a obsazovali zemi ze severu. Americké jednotky postupovaly relativně rychle a brzy se jim podařilo obsadit Bagdád, kde stržením sochy Saddáma Husajna ikonicky demonstrovaly konec vlády jeho režimu trvající přes dvě desetiletí. Přesto se nepodařilo dopadnout samotného Saddáma Husajna. Během operace *Iraqi freedom* padlo 139 amerických vojáků, což je vzhledem k rozsahu operace velmi malé číslo.¹³¹ Američané během operace nasadili strategii „*shock and awe*“, předpokládající rychlé nasazení velké úderné síly, která zlikviduje jednotky protivníka.¹³² Tím se vyvolá „*shock*“, následně se pak populace měla přiklonit na stranu invazních sil, buď ve strachu z jejich síly, nebo vděkem za osvobození od autoritářského režimu. Američané se v podstatě připravovali na klasický konvenční konflikt. Jak se v následujících letech ukázalo, nepodařilo se dosáhnout ani jednoho cíle. Jednotky irácké armády se před útokem rozprchly a invaze vyvolala odpor jak mezi šíitskou, tak sunnitskou částí populace.

Svržením Husajnova režimu nastalo v zemi bezvládí. Američané se po jeho porážce

---

¹²⁶ RADĚJ, 2010), str. 37

¹²⁷ ibid , str. 36-38

¹²⁸ (GERSCHKOFF, 2005), str. 526

¹²⁹ (BAZARIAN, 2008), str. 36

¹³⁰ Ibid

¹³¹ (RADĚJ, 2010), str. 41

¹³² (SEPP, 2017)

rozhodli zcela demontovat režimní struktury. Z toho důvodu byla rozpuštěna strana Baas, čítající zhruba 140 000 členů. Dále byla také rozpuštěna armáda a bezpečnostní sbory, tedy dalších 400 000 zaměstnanců státního aparátu.¹³³ Američané rovněž ustanovili prozatímní vládu (CPA), která měla zemi na přechodnou dobu řídit. Očekávalo se, že se Irák stabilizuje, demokratizuje, rozbijí se klientelistické a klanové vazby a obnoví se pořádek a status quo před invazí, jen s jiným režimem v čele.¹³⁴ Rozpuštěné složky státu měly být nahrazeny zcela novými. Problém nové administrativy byl, že propuštění úředníci nebyli snadno nahraditelní novými stejně kvalitními. Mezi běžnou populací si přechodná vláda sympatie nezískala, zejména díky odporu k okupačním silám a neschopnosti obnovit základní služby státu. Američané se také primárně starali o bezpečnost svých vlastních jednotek, a bezpečnost místní irácké populace byla pro ně podřadná.¹³⁵ Okupační síly tak neposkytovaly dostatečnou míru bezpečí, jakou místní očekávali. Ukázalo se také jako velmi komplikované řídit takto silně centralizovaný stát, jako Irák. Jak poznamenává Robert Kaplan, Irák je státem, který drží jen obtížně pohromadě, díky absenci přirozených hranic a silnému sektářskému a etnickému napětí. I pro autoritářské režimy je těžké udržet v zemi pořádek, natož pak pro demokracii.¹³⁶ Neznalost místních poměrů a přehnané sebevědomí se ukázaly jako klíčový faktor vývoje v prvních měsících. Z propuštěných příslušníků armády a bezpečnostních složek se poté formovaly skupiny, které se snažily rebelovat proti prozatímní vládě. Ti byli silně znepokojeni ztrátou zaměstnání a vojenských penzí, a také si s rozpadem režimu ponechali rozsáhlý zbraňový arzenál, kterým bývalá armáda disponovala. Důležitým faktorem, který dále podněcoval nespokojenost s americkou invazí, byla nedostatečná podpora obyvatel ze strany CPA, zejména pak nedostupnost humanitární pomoci.

Postupem času proto narůstaly ozbrojené a bombové útoky na americké jednotky, ale i nejrůznější další cíle, například ropovody nebo proslulou věznicí Abú Ghraib. Největší aktivita povstalců se vyskytovala v tzv. Sunitském trojúhelníku mezi městy Bagdád, Tikrít a Fallúdža.¹³⁷ Přesto se nedá říct, že by povstání bylo organizováno jen sunitskou menšinou. Je sice pravda, že sunnité byli během vlády Saddáma Husajna protěžováni a většina příslušníků strany Baas byli sunnité. S příchodem invazních sil a ustanovením

---

¹³³ (BAZARIAN, 2008), str. 38

¹³⁴ (MCCARY, 2009), str. 45

¹³⁵ (SEPP, 2017), str. 219, 221, 223

¹³⁶ (KAPLAN, 2009), str. 103

¹³⁷ (RADĚJ, 2010), str. 46-52

prozatímní vlády pak byli zvýhodňováni spíše šíité. Na druhou stranu si Američané byli schopni poštvat proti sobě i šíitskou část obyvatelstva. Nevraživost vyvolalo především vydání, zatykače na duchovního Muktađu Sadra,¹³⁸ který byl obviněn z podílu na vraždě ajatolláha Abdula Madžída Chújího, který byl významný spojencem amerických okupačních sil. Po vydání zatykače se rozhořela vlna nepokojů i na jihu země, kde převládá právě šíitská část populace.

Američané se snažili rostoucímu povstání čelit a podnikali různé operace ve snaze snížit potenciál povstání. Nálady ve společnosti se díky necitlivému postupu amerických jednotek paradoxně spíše zhoršovaly, neboť při operacích zahynulo nebo bylo zatčeno také mnoho nevinných civilistů. Při razích také Američané postupovali velmi necitlivě, což vyvolávalo mezi populací pobouření.¹³⁹ Ve zbytku roku 2003 se proto násilí neustále stupňovalo. V říjnu během Ramadánu došlo k sérii bombových útoků, při nichž zemřelo 82 amerických vojáků. Američané na to reagovali spuštěním operace *Iron Hammer*, která spočívala v monitoringu komunikací, a zvýšili intenzitu bojových akcí proti potenciálním povstaleckým cílům. V rámci této operace byl v prosinci 2003 dopaden Saddám Husajn.¹⁴⁰

Z kraje roku 2004 pokračovalo napětí v provincii Anbár.¹⁴¹ Město Fallúdža se stalo jedním z hlavních center povstání, když v březnu padlo do rukou povstalců. Američané se pokusili město dobýt a vyhnat z něj vzbouřence. Díky tvrdému odporu a dobré taktice povstalců se jim to však dlouho nedařilo. Nakonec se po dvou týdnech americké jednotky ve strachu z dalšího podněcování nepokojů z města stáhly a zůstaly v jeho okolí. Město se tak stalo základnou povstání a bylo pod kontrolou bývalých členů strany Baas. Ve stejnou dobu se aktivizovala také tzv. Mahdiho armáda, která byla napojena na radikálního duchovního Sadra.¹⁴² Ta vyvolávala nepokoje v jižních městech Basra nebo Najaf, ze kterých později vyhnala novou Iráckou armádu. Po vojenských neúspěších byli Američané nuceni přistoupit na jednání se sunnitskými povstanci a nechat Fallúdžu, Samaru a další města pod kontrolou sunnitských vzbouřenců, kteří sice formálně kývli na spolupráci se CPA, udržovali si ale svou autonomii. Podobná byla i situace na jihu země, kde se sice podařilo potlačit šíitské vzbouřence, ale nakonec muselo být i zde vyjednáno příměří.

V červnu 2004 byla formálně ukončena okupace země. CPA předala vládu irácké vládě,

---

¹³⁸ (BAYLESS, 2012)

¹³⁹ (SHEHATA, 2005), str. 76

¹⁴⁰ (RADĚJ, 2010), str. 49

¹⁴¹ Ibid, str. 52

¹⁴² (TAHA, 2019), str. 5-6

kteřou ustanovila americká správa.¹⁴³ Nová vláda měla vést zemi až do voleb v roce 2005. V mezidobí mezi svržením Husajnova režimu a předáním vlády padlo v Iráku dalších 1,300 amerických vojáků.¹⁴⁴ Během roku a půl se jen částečně podařilo obnovit základní služby, jako dodávky elektřiny a zásobování, nedosahovaly ale hodnot před invazí. Běžní Iráčané tak měli nedostatečný přístup k elektřině nebo čisté pitné vodě. Díky rozpuštění bezpečnostních sborů v Iráku chyběly složky, které by dohlížely na veřejný pořádek. Kriminalita byla všude přítomná. Po invazi přišlo mnoho Iráčanů o práci a novou bylo velmi obtížné získat.¹⁴⁵

Mnohé vynaložené prostředky, které měly jít na rozvojovou pomoc, skončily v kapsách úředníků, kmenových vůdců nebo dokonce samotných povstalců. Audit Ministerstva obrany Spojených států ukázal, že 96 % z 9 mld. Rozvojového fondu nebylo správně zaúčtováno.¹⁴⁶ Nová vláda také neměla pravomoc prosazovat nové zákony, to příslušelo až vládě vzešlé z voleb, jejím úkolem bylo pouze dovést zem k volbám. Na podzim 2004 se americkým silám podařilo znovu získat všechna velká města Iráku zpátky pod svou kontrolu.

Volby do přechodného parlamentu, který měl vytvořit novou ústavu, v lednu 2005 proběhly v napjaté atmosféře.¹⁴⁷ Volby měly dosti sektářský charakter, kdy každá část populace měla ve volbách svou politickou stranu. Přesto došlo k bojkotu voleb ze strany sunnitů, ke kterému vyzývali své stoupence jejich duchovní. Naopak představitelé kurdských a šíitských skupin vyzývali občany, aby šli k volbám. Proto se nakonec z úspěchu radovali především šíitské a kurdské strany, které si rozdělily většinu mandátů, a obsadili také většinu hlavních postů. Nová ústava tak vznikala pod taktovkou vítězných partají. Není tak překvapivé, že se ústava sunnitské části populace nezamlouvala. V prosinci se pak konaly další volby, nyní již podle nové ústavy. I přes účast sunnitské populace ale nedošlo k zásadním změnám ve složení parlamentu.¹⁴⁸ Opět vyhrály šíitské strany, spolu s kurdskými. Novým premiérem se stal Nourí al-Malíkí.

V té době se hlavní části povstaleckých akcí účastnila hlavně radikální islamistická

---

¹⁴³ (DOBBINS, 2009)

¹⁴⁴ (BAZZARIAN, 2005), str. 39

¹⁴⁵ (SHEHATA, 2005), str. 75

¹⁴⁶ (COYNE, 2011), str. 640

¹⁴⁷ (O'SULLIVAN, 2014), str. 10-16

¹⁴⁸ (RADĚJ, 2010), str. 54

organizace Al-Kaída v Iráku (AQI), vedená Abu Musabem al-Zarkávím.¹⁴⁹ Jeho skupina už v průběhu druhé poloviny roku 2005 prováděla útoky na šíitské cíle. V době povolebního vyjednávání o sestavení vlády však útoky ze strany AQI nabraly nový rozměr. V únoru 2006 zaútočila skupina bojovníků AQI převlečená jako policisté na mešitu v al-Askaríi v Samaře.¹⁵⁰ Při útoku sice nebyl nikdo zabit, ale mešita, která je považována za významné šíitské duchovní místo, byla kompletně zničena. Útok na svatá místa vyvolal nebyvalé pobouření v řadách šíitské komunity a mezi duchovními. Při odvetách bylo zničeno několik sunnitských mešit, zabiti byli také někteří duchovní a sunnitští civilisté. Také šíité milice využívali svého vlivu a kontaktů ve státním aparátu, aby podnikli odvetné akce proti sunnitům. Bezpečnostní složky státu tak sloužily partikulárním zájmům politických představitelů. Represe ze strany šíitů a státu vyvolala protireakci na sunnitské straně, kdy v sunnitských komunitách vznikaly obranné milice, které útočili na příslušníky irácké policie a armády. Do bezpečnostních sborů se totiž verbovali primárně Šíité, zatímco Sunité byli spíše odmítáni, jako nespolehliví, a šíitská vláda nebyla ochotna sunnitské vojáky platit.¹⁵¹ Sunnitské jednotky také odmítaly bojovat mimo svůj domovský region a jejich příslušníci raději odmítli v armádě fungovat.

Rozpoutala se tak spirála sektářského násilí, kdy útok jedné strany střídal odvetný útok té druhé. Na povrch také vyplouvaly staré křivdy, ještě z dob předchozího režimu. Američané se v této situaci chovali poměrně bezradně a příliš do ní nezasahovali. Souběžně se sektářským násilím totiž pokračoval také boj proti sunnitským radikálům. V červnu 2006 se USA podařilo zlikvidovat vůdce AQI Zarkávího, což částečně oslabilo sunnitskou stranu a přinutilo ji vyjednávat s Američany a vládou o příměří.¹⁵² Přesto byly příkopy ve společnosti výrazné a ve městech vznikaly zóny, kam nebyl vstup pro sunnity či šíity bezpečný.¹⁵³

Postupně ale docházelo ke korekci strategie ze strany Spojených států. V lednu 2007 oznámil americký prezident George W. Bush posílení amerického kontingentu o 30 000 jednotek. Změna měla nastat také v přístupu k fungování amerických jednotek v Iráku. Generálporučík David Petraeus vytvořil komplexní protipovstalecký polní manuál *FM 3-*

---

¹⁴⁹ (ERTLEY, 2007)

¹⁵⁰ (RADĚJ, 2010), str. 54

¹⁵¹ (MALKASIAN, 2017), str. 89

¹⁵² (CHAMBERS, 2012), str. 40-44

¹⁵³ (RADĚJ, 2010), str. 58-59

24/MCWP 3-33.5, který vycházel z konceptu HaM.¹⁵⁴ Strategie invazních sil měla vycházet z tohoto manuálu. Velká míra pozornosti je věnována běžné populaci, nutnosti jejího poznání a správnému fungování mezi ní. Po sepsání byl Petraeus jmenován vrchním velitelem amerických sil v Iráku, aby tak prokázal funkčnost své strategie. Nově se měly americké jednotky koncentrovat na menších základnách uvnitř měst, aby tak byly blíže civilistům a mohli lépe zajistit jejich bezpečnost. Větší blízkostí k místním si Američané měli získat „srdce a mysl“. Američané se tak otevřeně snažili aplikovat strategii HaM na irácké obyvatelstvo. Tento program získal název: „*The surge*“.¹⁵⁵

Nové posily postupně proudily do země a zdálo se, že nová strategie přináší ovoce. Počty útoků postupně klesaly, přesto zůstávala celá řada nedořešených problémů, jako velké množství vnitřně vysídlených obyvatel, vysoká korupce a nefunkčnost iráckého státu. Pomoc tak byla spíše vojenského charakteru a pomohla zajistit větší míru bezpečí. Souběžně se změnou strategie se ale děla ještě další událost, která měla patrně mnohem větší vliv na relativní zklidnění situace v Iráku než „*The Surge*“. Onou událostí bylo tzv. „Anbárské probuzení“.¹⁵⁶ V podstatě se jednalo o odklon sunnitských kmenů od AQI a navázání spolupráce s Američany, především v provincii Anbár, kde se nachází většina nechvalně známých sunnitských center jako Fallúdža, Ramádí apod. Důvodem této změny byla především dlouhodobá nespokojenost sunnitských kmenů s politikou AQI, která prosazovala stále tvrdší společenská pravidla, jako zákaz kouření cigaret, striktní uplatňování práva šaría apod. AQI také vraždila kmenové lídry, aby zastrašila běžné obyvatelstvo a udržela si jeho poslušnost. Po letech bojů se také projevovalo přesvědčení, že skrze politický proces lze dosáhnout větších úspěchů než skrze boj. Přesto všechno bylo největším problémem pro klanové vůdce přebírání jejich byznysu AQI. Klanoví vůdci dlouhodobě profitovali z pašeráctví zboží v poušti nebo vybírání výpalného. Tyto peníze si postupně začala uzurpovat AQI, což mnozí nesli velmi nelibě. AQI se také snažila na kontrolovaném území vyhlásit svou vlastní správu. Proto se jednotliví klanoví vůdci snažili navázat spojení s Američany a zajistit si lepší ochranu. Američané ale byli zprvu spíše zdrženliví a spolupráce se také nelíbila šiitské vládě v Bagdádu. Ta měla strach z návratu sunitů k moci, po vzoru Husajnovy vlády.¹⁵⁷

---

¹⁵⁴ (FM 3-24/MCWP 3-33, *Counterinsurgency*)

¹⁵⁵ (MCCAUSLAND, 2008)

¹⁵⁶ (LONG, 2008)

¹⁵⁷ (MALKASIAN, 2017), str. 167

Na konci roku 2006 vytvořilo několik klanových vůdců klanovou alianci, která poskytovala bojovníky k ochraně a boji proti AQI. Američané tyto bojovníky nazývali „znepokojení místní obyvatelé“ (CLC).¹⁵⁸ Tyto místní klanové organizace pak za úplatu bojovaly na straně vlády a čistily irácké území od AQI. Američané ve spolupráci nakonec viděli perspektivu. Snažili se zlepšit vztahy mezi sunnitskými kmeny a vládou. Věřili totiž, že se jim podaří alespoň část povstalců přesvědčit ke spolupráci.¹⁵⁹ Skupiny CLC byli financovány přímo z amerických zdrojů a bylo jim přislíbeno, že budou později začleněny do Iráckých bezpečnostních sil. K tomu skutečně došlo v roce 2007 za velkého zájmu ze strany členů CLC. Ti byli motivováni především odměnou. Ta činila zhruba 300 dolarů měsíčně. I přes úspěšné navázání spolupráce, ale nahlíželi vládní činitelé na sunnitské kmeny s nedůvěrou a ostražitostí.¹⁶⁰ Američané vypláceli měsíčně přes milion dolarů klanům jako odměnu.¹⁶¹ Kmenové jednotky byly schopné spolupracovat s policií a díky tomu se jim dařilo mnohem lépe odhalovat povstalce a zlepšovat bezpečnost ve svém okolí. Postupem času vznikaly snahy o vytvoření samostatných klanových milicí a policie, ty doplňovaly bezpečnostní složky státu. Problém ovšem nastal v otázce, kdo bude tyto jednotky financovat. Zájem o vstup do bezpečnostních složek byl velký, vláda ale chtěla poskytnout jen omezené finance. Nakonec se i s přispěním Američanů povedlo klanové milice postavit a vybavit.¹⁶² S tím, jak rostla úspěšnost milicí, se postupně přidávaly další klany a další rekruti.¹⁶³ Někteří klanoví lídři, jako šejk Sittar, se stali mocnými natolik, že zpochybňovali autoritu místní vlády.¹⁶⁴

Zapojení CLC do bezpečnostního aparátu pomohlo výrazně redukovat počet útoků a zásadně zlepšit bezpečnostní situace. Bezpečnostní složky postavené z klanových příslušníků zásadně posílily důvěru občanů v bezpečnostní síly, a také pomohly s lepším sběrem informací, protože na bezpečnostní síly nebylo nahlíženo jako na šiitské milice, ale vlastní bezpečnostní síly. Napětí ve společnosti nicméně přetrvávalo. V listopadu 2008 se přesto Spojené státy rozhodly podepsat *Status of Forces Agreement (SOFA)*.¹⁶⁵ Dohodu která stanovovala přesná data odchodu amerických jednotek z měst a posléze z celého

---

¹⁵⁸ (MCCAUSLAND, 2008), str. 25

¹⁵⁹ (HULL, 2009), str. 13

¹⁶⁰ (MALKASIAN, 2017), str. 131

¹⁶¹ Ibid. 123

¹⁶² (MALKASIAN, 2017), str. 133

¹⁶³ Ibid. 147

¹⁶⁴ (LONG, 2008), str.79-80

¹⁶⁵ (Status of Forces Agreement between The Republic of Iraq and the United States of America, 2009)

Iráku. Podle dohody se Američané měli stáhnout do konce roku 2011. Nakonec ke stažení došlo dříve, a sice 18. srpna, kdy Irák opustila poslední jednotka.

Zdálo se, že je Irák na cestě ke stabilitě. Nourí al-Malíkí se z neznámého politika vypracoval na vůdčí osobnost Irácké politiky.¹⁶⁶ Pomalu upevňoval svou moc, zasáhl proti šíitské Mahdího armádě, čímž ukázal, že se nebojí zasáhnout ani proti svým stoupencům. Také zmírnil „debaasifikační“ zákony, čímž si naklonil sunnity. Silná pozice ale také vyvolala strach z rostoucího vlivu sunitských milicí, které jej mohly sesadit. Proto byli někteří jejich vůdci zatýkáni.

V roce 2010 Malíkího strana prohrála volby ve prospěch sunitské al-Iraqyyi.¹⁶⁷ Díky koalici, kterou Malíkí vytvořil s další stranou v pořadí, se ale udržel u moci. Později také odmítl obsadit funkce ministrů obrany a vnitra a vykonával je sám.¹⁶⁸ Díky tomu se mu povedlo konsolidovat moc. Následovala vlna represe a zatýkání vůči všem odpůrcům Malíkího vlády, zatýkání taky byli aktivisté, představitelé sunitských milicí a další.¹⁶⁹ To opět vyvolávalo pocit marginalizace v sunitské části populace a rostoucí nespokojenost. Klanoví lídři byli částečně závislí na přílivu peněz z centra, Malíkího vláda ale odmítala dále platit klanové milice.¹⁷⁰ Jejich existence již byla považována za zbytečnou, neboť pominul hlavní důvod jejich existence. Armáda po odchodu Američanu slábla, noví příslušníci nebyli dobře vycvičení ani placení. S příchodem Arabského jara pak na sunitských územích opět vypukly nepokoje namířené proti Malíkímu, které vyústily až v zabrání provincie Anbar jednotkami ISIL.

První léta invaze do Iráku byla ve znamení chaosu a zvýšeného násilí. Spojené státy svou politikou situaci ještě zhoršovaly. Po invazi se jim povedlo dekonstruovat starý zaběhlý státní systém, který se už ale nepovedlo nahradit novým, minimálně stejně funkčním. Nebyly rovněž podniknuty kroky, kterými by si americká strana mohla získat místní obyvatelstvo. Naopak Američané působili spíše jako slon v porcelánu. To pramenilo především z počáteční neznalosti daného prostředí, do kterého armáda vstoupila. Není proto divu, že se proti americké přítomnosti zvedala vlna odporu. V prvních letech invaze se Američané dopustili chyb, které nenávratně poškodily jejich image v očích irácké populace. Ať už to bylo rozpuštění struktur strany Baas nebo armády, čímž přišla řada lidí

---

¹⁶⁶ (O'DRISCOLL, 2015), str. 6

¹⁶⁷ (AL-ALI, 2014)

¹⁶⁸ (O'DRISCOLL, 2015), str. 6-10

¹⁶⁹ (BIZHAN, 2018), str. 8

¹⁷⁰ (MALKASIAN, 2017), str. 166-172

o práci, nebo neopatrným přístupem k civilistům. K tomu ještě musíme připočíst všeobecný odpor k okupačním silám a zhoršenou ekonomickou a bezpečnostní situaci v zemi. Není proto překvapivé, že se špatná nálada ve společnosti přetavila do povstání. Spojené státy si tak vytvořily povstání, které se čtyři roky neúspěšně snažily potlačit. Proto později vsadili na strategii „*Hearts and minds*“. V praxi ale chyběly reálné kroky, které by tuto strategii podpořily. Zůstalo tak spíše u slov. Američané sice poskytovali Iráku rozsáhlou finanční pomoc a snažili se vytvořit demokratické prostředí. Rozvojová pomoc ale díky vysoké korupci nebyla efektivně využita a ve volbách se jen vytvořila vládnoucí garnitura, která upřednostňovala dříve znevýhodňovanou část obyvatelstva na úkor dříve protěžované. Zajištění relativní stability bylo možné jen díky ziskuchtivé politice AQI na kmenových územích, která motivovala kmenové vůdce ke změně stran. Relativní zlepšení bezpečnostní situace pak Američané využili jako záminku pro odchod. Během svého působení se Američané zaměřovali příliš mnoho na vojenskou stránku povstání a nevěnovali se dostatečně politické situaci v zemi. Díky tomu přihlíželi vlně sektářského násilí, která se Irákem prohnala v letech 2005 a 2006. Neutěšená politická situace v zemi pak zapříčinila, že se povstání sice na čas odmlčelo, ale později se opět vrátilo. Povstání tak nebylo zcela eliminováno. Ačkoliv se tak Američané pokoušeli o HaM, slibované výsledky se ne zcela dostavily. Během vlády Saddáma Husajna byl Irák relativně slabým státem a musel se spoléhat na podporu kmenů. Americká invaze rozbila mnohá zavedená spojení mezi klany a státem, a ze slabého státu se stal prakticky nefunkční stát. Američanům se tento faktor nepodařilo napravit. Na druhou stranu HaM přinesl částečné zklidnění, byť jen na krátký čas, a to v době tzv. Anbárského probuzení, kdy se sunnitské klany přiklonily na stranu státu. Po odchodu Američanů vytvářela Malíkiho vláda v některých částech společnosti pocit, že na něj stát zapomněl. Mimo silné politické štěpení tak Američané vyvolali i silné etnické štěpení.

Po příklonu Američanů k HaM a „Anbárském probuzení“ se situace v Iráku zlepšovala. Místní dostali možnost podílet se na své vlastní bezpečnosti. Tím, že na pořádek dohlíželi především členové místních komunit, obyvatelstvo mělo pocit, že je chrání jejich „vlastní“ lidé a cítilo se bezpečněji. Mimoto si díky práci v bezpečnostních sborech mohli místní vydělat na živobytí. Díky relativnímu bezpečí a příjmu přestali sunnitě ve velké míře podporovat povstání. Potíž byla v tom, že relativní zklidnění bylo použito jako argument pro úprk amerických jednotek. Pro dosažení stability by přitom byla potřeba dlouhodobější přítomnost amerických jednotek, které sloužily jako nárazník mezi dvěma znesvářenými

tábory irácké společnosti. Sektářsky orientovaná politika irácké vlády, stejně jako výrazné sektářské složení bezpečnostních sil, zásadně podryvala snahy amerických sil o dlouhodobou stabilizaci Iráku. Namísto snah o usmíření irácká vláda neustále podnikala kroky, které zvyšovaly napětí ve společnosti. Američané v této situaci stáli mezi dvěma mlýnskými kameny. Jelikož se jednalo o primárně politický problém, americká armáda samotná mohla nastalou situaci jen obtížně vyřešit. Američané se soustředili primárně na boj s povstalci a po předání vlády byla politika druhořadou. V řešení politických otázek byl nicméně klíč k dosažení stability v Iráku. Krátké období v době Anbárského povstání ukázalo, že pokud se budou obě skupiny podílet na fungování státu, je možné v Iráku dosáhnout klidu. Z pohledu konceptu HaM se tak nejednalo o jeho selhání, nýbrž o chybné uchopení a milnou aplikaci v praxi americkými silami. Plánovači Spojených států přecenili možnosti americké armády a při formování strategie založené na HaM pozapomněli, že HaM je komplexním přístupem, který vyžaduje zapojení i civilní složky státu. Odpor irácké vlády k sunnitům tento předpoklad nenaplnil. Přesto se ukázalo, že základní myšlenka HaM v praxi funguje. Poté co se sunnité přiklonili na vládní stranu, povedlo se povstání utlumit. HaM tak paradoxně zafungoval, ačkoliv se primárně nejednalo o iniciativu Američanů, ale sunnitských kmenů.

3.5 Mali – Operace Serval

Mali je typickým státem trpícím problematickým vymezením hranic během dekolonizace. Uměle narýsované hranice vytvořily situaci, kdy se původní kmenová etnika nachází na teritoriích více států. Nabourává se tak jejich původní identita a zároveň se také podryvá pocit sounáležitosti ke státu, na jehož území žijí.¹⁷¹ Během dekolonizace byl také vytvořen institucionální rámec afrických států, který nereflektoval specifické poměry místních společností. Vládnoucí elity se pak soustředí spíše na koncentrování moci a finanční prospěch sebe samých. Často se tak státní moc koncentruje jen v centrech, zatímco na zbytku území moc státu klesá. Nejinak je tomu v Mali. Tamní Tuaregové obývají pouštní oblasti Sahary na teritoriích několika Afrických států. V Mali se nacházejí převážně na severu země. Etnicky jsou Tuaregové Arabové, zatímco jih Mali je černošský. Malijská vláda nechávala tento prostor dlouho bez většího zájmu, na severu země neinvestovala a zanedbávala potřebnou infrastrukturu. Výsledkem je velmi špatná ekonomická situace místních, nedostatek škol, nemocnic a vodních zdrojů. Vládní politika proto vyvolává nespokojenost mezi populací Tuaregů, kteří se cítí odstrčeni. Proto také sever Mali zažil vícero Tuarežských povstání. První z nich vypuklo v roce 1962, a bylo potlačeno armádou, která pak zvýšila svou přítomnost na severu.¹⁷² V 90. letech vypuklo další povstání, které bylo po zásahu Alžírsko ukončeno mírovou dohodou zaručující integraci Tuaregů do malijské armády a počátek rozvojových projektů na severu. Další povstání vypuklo v roce 2006, kdy z malijské armády dezertovala řada tuarežských příslušníků. Rebelie byla opět ukončena mírovou dohodou. Implementace mírových dohod ale v praxi vážla a zůstalo spíše u nenaplněných slibů, což opět vyvolávalo napětí. K další rebelii začalo docházet po pádu Muammara Kaddáfího v Libyi. Libye byla využívána jako cíl pro tuarežský exil, mnozí Tuaregové také bojovali v řadách libyjské armády. Po pádu režimu se proto velká část Tuaregů vydala zpátky do Mali.¹⁷³ S sebou si pak odnášeli výzbroj bývalé libyjské armády. Dobře vyzbrojení Tuaregové poté začali vznášet své požadavky na vytvoření svého nezávislého tuarežského státu.

Mimo hnutí Tuaregů jsou v oblasti aktivní také buňky Al-Kaidy. Al-Kaida v Islámském Magrebu (AQIM) se před vypuknutím povstání zabývala především pašováním zboží a

---

¹⁷¹ (LUDVÍK, 2014), str. 7

¹⁷² (LOHMANN, 2011)

¹⁷³ (LUDVÍK, 2014), str. 26-28

únosy cizinců, kteří pracují v podnicích na těžbu nerostných surovin.¹⁷⁴ Jednalo se tak o mix mezi kriminální a islamistickou organizací pod záštitou Al-Kaidy. AQIM se také účastnila povstání proti Kaddáfího režimu, bojovala však na opačné straně. Díky povstání v Libyi si AQIM opatřila výzbroj a výstroj. Jako bezpečný přístav si AQIM zvolila severní Mali, zejména díky nízké přítomnosti státní moci a špatné infrastruktuře, která organizaci umožnila poklidné a relativně nerušené fungování.

V lednu 2012 se rozhořela další vlna povstání. Tentokrát ale byla silnější než kdy dřív. Povstání vedlo tuarežské Hnutí za osvobození Azawadu (MNLA), to usilovalo o vyhlášení nezávislého státu Azawad na severu Mali.¹⁷⁵ Na povstání se ale podíleli také radikální islamisté z AQIM, Hnutí za jedinečnost a džihád v Západní Africe (MUJAO) a Ansar Dine. MUJAO byla původně součástí AQIM, ale později se od ní odloučila kvůli silnému arabskému vlivu v organizaci. MUJAO sázela více na africké motivy, a v Mali se opírala spíše o menšiny žijící mezi Tuaregy. Ansar Dine byla organizace založená radikálními Tuaregy, kteří usilovali o příklon k wahabismu mezi Tuaregy. Společně tyto síly velmi rychle vyhnaly malijskou armádu ze severu Mali.¹⁷⁶ V dubnu 2012 vyhlásili na dobytých územích stát Azawad. Po obsazení severního Mali ale vznikl v koalici povstaleckých organizací rozkol ohledně zavádění práva šaría. Islamisté se začali střetávat s Tuaregy, a netrvalo dlouho a MNLA byla extrémisty potlačena.¹⁷⁷ Severní Mali tak ovládali radikální islamisté. Pod svou kontrolou měli více než polovinu území Mali a 10% jeho populace. Na dobytých územích pak bylo zaváděno právo šaría, ničily se starověké súfijské hrobky.¹⁷⁸ Islamisté se nezajímali o konsolidaci nových území, ale rozhodli se pokračovat ve výbojích a postupovali dále na jih od řeky Niger a hlavnímu městu Bamaku. Po dobytí města Kona v lednu 2013 se nacházeli zhruba 500 km od hlavního města.¹⁷⁹

Malijská vláda ani armáda nebyly schopny na povstání reagovat. Malijská armáda byla špatně vyzbrojená a především špatně placená. Zároveň postrádala potřebný výcvik, který by jí dodal bojové dovednosti. Proto se armáda zmožila pouze na rychlý taktický ústup před povstalcí, přičemž za sebou nechávala i výzbroj a výstroj. Malijské elity rovněž neprokázaly dostatečný zájem povstání čelit a spíše jen nečinně přihlížely. Na nečinnost

---

¹⁷⁴ (BOEKE, 2016)

¹⁷⁵ (SHURKIN, 2014), str. 5-6

¹⁷⁶ (BOEKE, 2014), str. 33-35

¹⁷⁷ (LECOQ, 2013), str. 431

¹⁷⁸ (COCODIA, 2017), Str.57

¹⁷⁹ (SHURKIN, 2014), str. 7

vlády reagovala část představitelů armády, vedená Amadou Sanogem, která v březnu 2012 provedla vojenský puč proti vládě prezidenta Tourého.¹⁸⁰ Vojenský puč situaci ještě dále zkomplikoval. Někteří velitelé armády, kteří pučisty nepodporovali, byli odstaveni z funkce nebo uvězněni. Ve vedení země a také v armádě proto zavládl chaos, který později přerostl v násilné střety a zemi naprosto paralyzoval. Okolní státy vojenský puč odsoudily a požadovaly ustanovení přechodné vlády a nové volby. Vojenská junta pod tlakem nakonec v dubnu 2012 formálně předala vládu do rukou prezidenta Traorého, stále si ale ponechávala vliv. Puč rozdělil i malijskou společnost, část podporovala juntou, část svrženého prezidenta.¹⁸¹ Velkou část roku 2012 se proto Mali zmítalo na jednu stranu v mocenských bojích a na druhou jeho území postupně zabírali povstalci.

Až na podzim 2012 se nový dočasný prezident Traoré rozhodl začít shánět mezinárodní pomoc pro zastavení postupu radikálních islamistů.¹⁸² Obracel se zejména na regionální organizaci ECOWAS, kterou žádal o vojenskou intervenci. Členové organizace se ale chovali stejně vlažně, jako malijské elity na začátku povstání. Ještě na jaře 2012 sice ECOWAS schválil vyslání mise do Mali, ale zbytek roku 2012 strávil plánováním a přípravou mise. Mise AFISMA měla zabezpečit hlavní město Bamako, pomoci s restrukturalizací malijské armády a následně jí pomoci s bojem proti povstalcům.¹⁸³ Ačkoliv ECOWAS již v listopadu deklaroval připravenost své mise, po získání mandátu OSN v prosinci své jednotky nevyšlal. Po rychlém postupu islamistů na jih se k akci rozhodla Francie.

Francie sledovala vývoj v Mali po celý rok 2012 s obavami. V Mali má, coby bývalé kolonii, své strategické zájmy.¹⁸⁴ Jde především o uranové doly, které pokrývají pětinu francouzské spotřeby, a nachází se v sousedním Nigeru nedaleko malijských hranic. Mali je také bývalou francouzskou kolonií, a ve Francii žije početná malijská diaspora. Nárůst islamismu v této oblasti proto může představovat riziko i pro francouzskou bezpečnost. Přesto se Francie dlouho vyhýbala přímé vojenské intervenci a upřednostňovala podporu mezinárodní mise vedené státy ECOWAS. Tuto akci se Francie snažila diplomaticky podpořit a vyvíjela aktivity ke schválení rezoluce na podporu mandátu pro misi AFISMA, a přislíbila také logistickou pomoc. S tím jak radikální islamisté pokračovali stále blíže

---

¹⁸⁰ (LUDVÍK, 2016), str. 11-13

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Ibid. 13-16

¹⁸³ (LECOQ, 2013), str. 432

¹⁸⁴ (BOEKE, 2015), str. 6-7

k Bamaku a mise ECOWAS stále nebyla schopna vyrazit, se Paříž rozhodla intervenovat do Mali na vlastní pěst. Stalo se tak i na základě žádosti Malijského prezidenta Traorého, který Paříž 10. ledna požádal o pomoc. 11. ledna 2013 se proto rozběhla Operace Serval.¹⁸⁵

V rámci této operace měl být zastaven postup islamistů dále na jih, znovu získána dříve ztracená města a stabilizována bezpečnostní situace v zemi. Už 11. ledna zaútočily francouzské helikoptéry na konvoje islamistů mířící na jih. V následujících dnech začaly do Mali proudit jednotlivé jednotky. Francie zde využila svých četných základen v regionu a nemusela tak veškeré jednotky přesouvat z domoviny. Byly využity například jednotky umístěné v sousedním Senegalu nebo Pobřeží Slonoviny.¹⁸⁶ Jednotky se však musely přesouvat po souši, a některé urazily přes 2000 kilometrů během několika dnů. Ze základny v Čadu pak operovalo letectvo. S pomocí spojenců z NATO byl vytvořen letecký most, kterým se do Mali přesouvala část jednotek a techniky, část byla přesunuta po moři.

18. ledna asistovaly francouzské předsunuté jednotky malijské armádě při dobývání města Konna, čímž zastavily další postup islamistů na jih a získaly čas nutný pro transport celého kontingentu. Na rychlou akci Francie konečně zareagoval také ECOWAS, a část jeho jednotek se 18. ledna přesunula do Mali. Do konce ledna 2013 se Francouzským silám podařilo vytlačit islamisty z centrálního Mali a od řeky Niger zpátky na sever.¹⁸⁷ Podařilo se také dobýt zpět klíčová města Timbuktú a Gao. Islamisté nebyli schopni čelit drtivé převaze francouzských jednotek, především jejich leteckým úderům. V půlce února už měly Francouzské jednotky pod kontrolou pouštní města Kidal a Aguelhok. Bojové operace se poté přesunuly do pohoří Adrar de Ifoghas.¹⁸⁸ Zdejší hornaté prostředí a řada jeskyních komplexů poskytovalo povstalcům výborné podmínky pro úkryt. Náročný terén také znemožňoval nasazení těžké techniky, a tak museli francouzští vojáci postupovat pěšky a využívat leteckou podporu. Boje v těchto končinách zabraly celý měsíc a významným spojencem se zde stala i Čadská armáda, která měla v Mali také svůj kontingent v rámci mise AFISMA, a ukázala se jako jedna s nejvíce bojeschopných skupin. Vzhledem k tomu, že oblast Adrar de Ifoghas byla díky své odlehlosti dlouho základnou islamistů, bylo při dobývání zničeno několik táborů, zabaveno mnoho zbraní, jídla a munice. Během dubna podnikali islamisté útoky na Malijské jednotky v okolí měst

---

¹⁸⁵ (TRAMOND, 2014)

¹⁸⁶ Ibid. Str. 79-81

¹⁸⁷ (SHURKIN, 2014), str. 13-21

¹⁸⁸ Ibid. Str. 21-23

Gao, Timbuktu a Kidal, ale všechny pokusy byly zlikvidovány.¹⁸⁹

V květnu se některé části francouzského kontingentu začaly stahovat z Mali. Během vrcholu Operace Serval měli Francouzi v Mali nasazeno zhruba 5000 jednotek.¹⁹⁰ Za pět měsíců ztratili „jen“ 10 vojáků, což lze považovat vzhledem k povaze bojů za relativně nízké číslo. Jednotky islamistů byly v podstatě rozprášeny, část byla zabita, části se ale rozprchly po regionu nebo se rozptýlily v malijské populaci. Operace Serval byla poté nahrazena Operací Barkhane, která se nesoustředila jen na boj s islamisty v Mali, ale v prakticky celé subsaharské Západní Africe.¹⁹¹ Dále pak vznikla celá řada dalších misí pod záštitou OSN, ECOWAS a EU. Založena byla skupina G5 Sahel, složená z pěti subsaharských států, včetně Mali, snažící se o koordinovaný přístup v boji proti islamismu v regionu.¹⁹² Legitimita těchto misí v očích malijské veřejnosti je ale nízká.¹⁹³ Mimo vojenskou asistenci poskytují mezinárodní partneři Mali nemalou rozvojovou pomoc.¹⁹⁴ Francie v roce 2018 slíbila poskytnout dalších 1,2 mld. Eur během následujících pěti let.

Vojensky lze Serval považovat za úspěch, jeho cíle byly naplněny. Na úspěchu operace se podílela relativně dobrá znalost místního prostředí, kterou francouzská armáda má, zejména díky přítomnosti mnoha základen v regionu. Dále se také osvědčily bojové zkušenosti s povstalci v Afghánistánu. Jednotky byly na boj připraveny a s protipovstaleckým bojem měly řadu zkušeností.¹⁹⁵ V neposlední řadě se osvědčila schopnost rychlé přepravy lidí a materiálu do Mali, a rovněž jejich pozdější zásobování. Francouzské jednotky byly díky vhodně zvolené technice vysoce mobilní a mohly tak pronásledovat islamisty v pouštních oblastech. Jedinou možnou výtkou je otázka legálnosti celé akce. Formálně totiž Serval neměl mandát RB OSN. Na druhou stranu, došlo k oficiální žádosti o intervenci za strany malijské prezidenta, který sice byl do své funkce dosazen vojenskou juntou, ale formálně legalizoval celou misi. Navíc vyjádřily Servalu podporu jak Africká unie, tak Evropská unie.¹⁹⁶

Dalo by se říci, že se po úspěšné operaci sever Mali postupně stabilizoval, stále ale docházelo k bojům v centrálním Mali. Nová mise OSN MINUSMA měla do Mali přinést

---

¹⁸⁹ Ibid.

¹⁹⁰ (BOEKE, 2015), str. 14

¹⁹¹ (WING, 2016), str. 60

¹⁹² (COOKE, 2017)

¹⁹³ (SABROW, 2016)

¹⁹⁴ (CLACK, 2019), str. 117

¹⁹⁵ (TRAMOND, 2014), str 83

¹⁹⁶ (WING, 2016), str. 72

mír a obnovit stabilitu.¹⁹⁷ To se bohužel zcela nepodařilo. Přechodná vláda prezidenta Traorého byla ukončena řádnými prezidentskými volbami v roce 2013, které proběhly za relativního klidu, a nová vláda prezidenta Ibrahima Keity se chopila úřadu.¹⁹⁸ Politická situace v zemi se tak o něco zlepšila.

Stále však přetrvává řada nedořešených problémů. Ty přetrvávají již z minulosti. Jde především o slabé instituce, které nejsou schopny řešit napětí mezi severem a jihem, klientelismus a neférový politický boj. Jedním z těch největších problémů je všude přítomná korupce, a to jak ve státním aparátu, tak v armádě.¹⁹⁹ Korupce ztlačuje zdroje malijského státu, který je stále velmi slabý a není schopen poskytovat základní služby pro své obyvatelstvo. To se projevuje zejména na problematickém severu země. Mírová dohoda s Tuaregy se prosazovala jen velmi obtížně a mírové rozhovory se táhly dlouhou dobu. Jedním z důvodů délky jednání je i nejednotnost Tuarežské komunity. Tu zastupuje hned několik organizací na základě klanového rozdělení. Jednou z prvních dohod byla mírová smlouva z Ouagadougou, podepsaná v roce 2013, která rušila zatykače na představitele MNLA, kteří nejdříve stáli za vznikem povstání, ale později se připojili na stranu francouzských jednotek.²⁰⁰ Malijské armádě také měl být umožněn návrat do měst na severu Mali. Posledním pokusem o narovnání vztahů mezi severem a jihem byla Alžírská mírová dohoda, z roku 2015.²⁰¹ Ta umožňovala volbu lokálních zástupců a dále zlepšovala politické zastoupení severních oblastí Mali. Aby zlepšili svou vyjednávací pozici, Tuaregové se pro účely vyjednávání zformovali do jedné organizace sdružující všechna hnutí za nezávislý Azawad (CPA). Implementace dohod je stejně jako v předchozích dekadách pomalá. Mezi oběma stranami neustále panuje vzájemná nedůvěra a nevraživost, což se ukázalo během šarvátek mezi Tuaregy a malijskou armádou v květnu 2014. Při těchto střetech zemřelo několik vojáků.²⁰²

Malijská armáda sama o sobě je také součástí problému. Ačkoliv její příslušníci procházejí tréninkem pod dozorem instruktorů mise EU,²⁰³ samotná armáda přesto trpí strukturálními problémy. Stejně jako ve státním aparátu, i zde bují korupce a silný klientelismus. Je otázkou, do jaké míry reálně pozvedne podstupovaný trénink schopnosti malijské armády.

---

¹⁹⁷ (DANIEL, 2017), str. 241 - 247

¹⁹⁸ (BOEKE, 2015), str. 19

¹⁹⁹ (BALDARO, 2018), str. 591

²⁰⁰ (BOEKE, 2014), str. 34

²⁰¹ (COCODIA, 2017), str. 61

²⁰² (BOEKE, 2014), str. 36

²⁰³ Ibid.

V minulosti její příslušníci prodělali již několik podobných programů, a přesto nebyla armáda schopna čelit útokům militantním skupin. Spolupráce mezi zahraničními silami a malijskou stranou není vždy úplně hladká. Obě strany narážejí na odlišné představy protistran. Díky nesouladu mezi oběma stranami proto spolupráce není dostatečně efektivní.²⁰⁴

Islamisté, kteří byli po Operaci Serval tvrdě zasaženi, se během následujících let zkonsolidovali a jsou v zemi a také v regionu nadále aktivní. Jednotlivé skupiny se v březnu 2017 spojily do jedné zastřešující organizace Jama'at Nusrat al-Islam wal Muslimin (JNIM), operující především v Mali, ale částečně zasahující také do sousední Burkiny Faso a Nigeru.²⁰⁵ Paralelně k JMIN funguje také západoafrická odnož Islámského státu ISGS.²⁰⁶ Obě skupiny se soustředí na omezené jednorázové útoky a pokládání IEDs. JMIN a dalším organizacím se navíc daří posilovat svůj vliv napříč celou subsaharskou Afrikou, udržují si své pašerácké aktivity, a i díky nim generují zisk, který využívají k budování vlivu. Slabost vlád okolních států, které jsou v podobné situaci jako Mali, jim k tomu vytváří prostor.²⁰⁷ Z pašování pak mají podíl i místní aktéři v daných státech. V centrálním Mali k tomu roste napětí mezi kmeny Fulani a Bambara, tedy mezi pastevcí a zemědělci, kvůli sporům o využívání půdy. Místní kmen Fulani se bouří proti nezájmu státu o tuto problematiku a dokonce zformoval své islamistické hnutí.²⁰⁸ Islamisté využívají etnického napětí mezi kmeny v oblasti k posilování svého vlivu a verbování nových rekrutů. Militantní organizace jsou schopny poskytovat ochranu obchodním trasám na severu, což jim dává strategickou výhodu oproti státním strukturám. Na rostoucí aktivity nestátních aktérů se pokusila reagovat malijská armáda, její operace ale nepřinesly výrazný efekt. Vláda v Bamaku se pokusila vyjednat mír mezi znesvářenými etniky, znovu se však ukázaly limity její autority, která je v centrálním Mali omezena.²⁰⁹

Sever a střed Mali je tak díky slabosti malijského státu jakousi arénou, ve které se o vliv střetávají různí aktéři státního i nestátního charakteru.²¹⁰ Tato oblast nebyla součástí dohod, které byly podepsány mezi vládou a Tuarégy. V této aréně je malijská vláda jen jedním z aktérů, který díky nízké míře vlivu nepředstavuje zásadní autoritu. Na druhou

---

²⁰⁴ (TULL, 2019)

²⁰⁵ (ZIMMEREM, 2018)

²⁰⁶ (Islamic State in the Greater Sahara, 2018). *Center for International Security and Cooperation*

²⁰⁷ (RAINERI, 2015)

²⁰⁸ International Crisis Group, African report 238

²⁰⁹ Ibid, str. 17-20

²¹⁰ (BALDARO, 2015), str. 593

stranu, pokud by se vláda zásadním způsobem pokusila přetnout pašerácké stezky, velmi pravděpodobně by si tím proti sobě poštvála místní obyvatelstvo, které by přišlo o jeden z mála zdrojů obživy.

Snahy mezinárodního společenství o zlepšení bezpečnosti a posílení stability Mali tedy zatím nepřinášejí požadované ovoce. Operace Serval sice byla úspěšná z pohledu jejich cílů, pomohla ale vyřešit jen krátkodobý problém. Zjednodušeně lze říci, že se povedlo uhasit požár, oheň ale stále doutná. Díky mírovým dohodám se podařilo uklidnit situaci s Tuaregy, napětí se ale poté přesunulo na jiná etnika, která v Mali žijí. Ačkoliv se Mali snaží s islamisty bojovat, díky působení nestátních aktérů i za hranicemi Mali se z domácího problému stává mezinárodní problém.

Mali je případem, který doslova volá po nasazení konceptu „*Hearts and minds*“. Centrální vláda se po dlouhou dobu nedostatečně zajímá o sever země, který je kulturně odlišný. Nezáměr vlády, který se projevuje nedostatečnou infrastrukturou, zaostalostí a vysokou mírou chudoby, vyvolává v obyvatelích severní části oprávněný pocit podřadnosti a naopak posiluje secesionistické tendence, které na severu Mali pravidelně vyplouvají na povrch v podobě povstání nespokojených kmenů. Geograficky náročné podmínky způsobují řídkou míru osídlení, díky tomu v Mali vznikají rozsáhlá území nikoho, která otvírají prostor různým nestátním aktérům, které tyto prostory využívají ve svůj prospěch. Nestátní aktéři jsou mnohdy schopni částečně nahrazovat služby státu, především poskytovat bezpečí. Malijský stát je v těchto oblastech, díky své slabosti a slabosti své armády, nedostatečně zastoupen a postrádá autoritu, což ukázaly například mírové dohody s Tuaregy, ve kterých Tuaregové souhlasili se vstupem malijské armády do severních oblastí, a udělili tak armádě souhlas se vstupem na její vlastní území. Z výše zmíněného je také zřejmé, že malijská armáda samotná nepředstavuje pro nestátní aktéry zásadní hrozbu, před kterou by se měli mít na pozoru. Jak se ukázalo před zahájením mise Serval, v praxi je tomu spíše naopak. Malijské jednotky se tehdy nezmohly na nic jiného než hromadný ústup. Politické elity navíc nejsou schopny a ochotny řešit problematiku severu. Malijská politická garnitura nereagovala na rozmach Tuarežsko-islamistického povstání v roce 2012. Předchozí garnitury také neprokázaly ochotu k začlenění Tuaregů do státních struktur, zejména armády.

Přesto, že by se nasazení HaM v současné situaci nabízelo, jeho uplatnění by bylo jen velmi obtížné. HaM počítá se zapojením jak civilní, tak vojenské složky, pro zvládnutí

povstání. V Mali se ale jak bezpečnostní složky, tak civilní správa nenacházejí ve stavu, který by jim umožňoval efektivní výkon svých funkcí. Armáda a bezpečnostní složky momentálně nepředstavují pro povstalce zásadního protivníka. Nejsou tak schopny zajistit ani elementární pocit bezpečí pro své občany. Ti proto vyhledávají ochranu pod křídly nestátních aktérů. Navzdory snahám mise MINUSMA se nepodařilo zásadním způsobem zlepšit stav malijské administrativy. Ta dále není schopna zajišťovat základní potřeby své populace. Nízká životní úroveň dále podněcuje místní, aby se poohlíželi po jiných nestátních alternativách. Zdá se proto, že jsou to spíše islamisté, kteří jsou schopni získat si HaM místní populace. Koncept by zde sice mohl být nasazen, reálně by ale, díky působení islamistů, korupci a neochotě elit čelil zásadním obtížím. Prosté nasazení konceptu HaM by v současné situaci velmi pravděpodobně nepřineslo požadovaný efekt. Tuaregové v Mali nejsou jediným zdrojem neklidu v zemi. Přítomnost řady dalších islamistických hnutí dále komplikuje již tak napjatou bezpečnostní situaci v zemi. HaM by tedy při správném uchopení mohl být funkční proti Tuaregům. Samotná malijská vláda se během mírových rozhovorů vykazovala náznaky HaM, když nabízela Tuaregům větší participaci v politickém procesu a začlenění do bezpečnostních složek. Je však otázkou, do jaké míry se jednalo spíše o politické proklamace. Mnohem obtížněji by však byl HaM uplatnitelný proti islamistům aktivním napříč celým regionem. V tomto případě by bylo potřebné sjednotit aktivity a politiky všech zasažených států, což je za dané politické situace nereálné.

Pokud by bylo nasazení HaM myšleno opravdu vážně, bylo by nutné zásadně zlepšit fungování státních institucí, aby byly schopny poskytovat alespoň základní služby pro své občany a stát tak získal alespoň základní míru autority a legitimacy. K tomu by byla potřeba ochota za strany politických elit problematiku řešit. Stejně tak by bylo potřeba zásadně reformovat a posílit armádu, aby představovala pro povstalce hrozbu. S těmito cíli v Mali již působí řada mezinárodních misí. Je však otázkou, zda dokáží přinést požadovaný efekt, a to zejména vzhledem k narůstající aktivitě islamistických hnutí v regionu. Mezinárodní společenství by mělo vyvíjet větší tlak na malijskou vládu, aby bojovala s korupcí. Účinným nástrojem by mohla být důslednější kontrola rozvojové pomoci a jejího směřování, aby prostředky nekončily v kapsách vládních činitelů. Větší míra investic by měla být směřována na sever, aby byla snížena jeho zaostalost. Pokud by se povedlo získat podporu zejména tuarežské části obyvatelstva, redukoval by se tím potenciál islamistů operovat na jejich území. Zapojením místních do státních a armádních struktur by státu

mohlo výrazně pomoci získat ztracenou legitimitu a obnovit autoritu státu. To by bylo proveditelné skrze zahrnutí tuarežských milicí do bezpečnostních složek. Díky tomu by se mohla zlepšit bezpečnost a příjmy regionu. Větší aktivity státu na severu by znamenaly více pracovních míst a redukci chudoby. Zároveň by Tuaregové díky znalosti místních poměrů mohli být účinným nástrojem v boji proti pašování, z něhož se financuje část kriminálních aktivit nestátních aktérů i Tuaregů. Uplatnění konceptu HaM by tak v tomto případě mohlo zásadně pomoci stabilizovat místní bezpečnostní a politickou situaci alespoň na severu země.

3.6 Porovnání jednotlivých případů

	Přístup	Výsledek
Malajsko	Nejprve jen silová řešení, později příklon HaM, reforma BS, zvýšení životní úrovně obyvatelstva, silná propaganda	Úspěch, povstalci uprchli za hranice
Kolumbie	Nejprve nejednotný přístup, později příklon k HaM, posílení BS a rozsáhlé investice do infrastruktury	Úspěch, povstalci přistoupili na mírovou dohodu
Mexiko	Nesystematický přístup, ad hoc podpůrné a rozvojové programy	EZLN přestala být nebezpečnou až po přijetí zákonů o původním obyvatelstvu
Irák	Nejprve rozvrat státních institucí, později podpora sunnitských milicí a kmenů proti AQI	Útlum povstání díky změně postoje sunnitských elit
Mali	Silové řešení vojenskou intervencí, později nenaplněné sliby a proklamace	Neúspěch, povstání se přelilo do jiných regionů

Povstání v Malajsku lze považovat za demonstraci toho, jak může HaM v praxi fungovat. Britská vláda nejprve využívala převážně represivní metody, jako přesídlování a deportace. Postupně ale přešla pod taktovkou Gerarda Templera, který měl rozhodující vliv na zlepšení stavu britské administrativy k HaM. Fungování státních složek se zlepšilo po všech stránkách. Armáda se stala efektivnější, dříve ostrakizované čínské obyvatelstvo bylo zapojeno do společenského života, a také mu bylo umožněno podílet se na vlastní obraně. Bezpečnostní síly využily přesídlování a byly schopny zajistit čínské populaci ochranu před povstalci. Rozvojové projekty státní správy umožnily zvýšit životní úroveň běžných občanů, kteří díky tomu získali přístup k potřebné infrastruktuře, jako školám, nemocnicím nebo lepším komunikacím. Jak se postupně dařilo vytlačovat rebely z některých území, byly na vyčištěných teritoriích uvolněny i represe. Snahy britské administrativy pomohly získat podporu obyvatelstva na stranu koloniální administrativy. To vedlo k poklesu podpory pro komunistické povstalce. Ti se pak museli kromě nedostatku zásob potýkat i se vzrůstajícím tlakem britských jednotek, kterým se dařilo podnikat úspěšné operace proti povstalcům. Armáda pak podlamovala morálku povstalců i dalšími kroky, jako dobře cílenou propagandou nebo odměnou za složení zbraní. Výsledkem britského snažení byl úprk zbytku povstalců do Thajska.

Nejblíže se případu Malajského povstání přiblížil postup Kolumbijské vlády proti FARC. Po nástupu prezidenta Uribeho začala rozsáhlá přestavba armády, která zásadním způsobem zvyšovala kapacity kolumbijské armády, zejména co se týče bojeschopnosti a průzkumu. Armáda pak mohla útočit na povstalce i hluboko v džungli. Stejně jako armáda prošla reformou i policie, která nově operovala i v oblastech, kde dříve nebyla přítomna. Reformou bezpečnostních složek se povedlo zvýšit bezpečnost a vznikal tak prostor pro rozvojové projekty. Podobně jako v Malajsku, cílila Kolumbie na zlepšení základní infrastruktury, která byla v některých částech země nedostatečná. Přístup Kolumbie se tak v mnohém blíží postupu, který byl zvolen v Malajsku, byť v Kolumbii nebylo přistoupeno k tak razantním opatřením, jako v Malajsku, zejména co se týče kontroly obyvatelstva. V Kolumbii se také podařilo dosáhnout úspěchu proti povstání, když povstalci nakonec souhlasili s mírovou dohodou.

Oproti prvním dvěma případům se povstání v Mexiku liší. Mexická vláda chtěla povstání vyřešit nasazením armády, která ho měla rozpráší. Povstalci z EZLN ale svou aktivitou znemožnili čistě vojenské řešení. EZLN si byla schopna vybudovat tak silný mediální obraz, že prakticky znemožnila mexické vládě proti organizaci výrazně vojensky zakročit. Vláda se pak pokoušela získat si populaci několika způsoby. Opakovaně vyhlášovala vznik různých rozvojových fondů, které měly zlepšit infrastrukturu postižených oblastí a snížit úroveň chudoby. Tyto fondy ale obvykle nepřinesly výrazná pozitiva. Dalším pokusem bylo poskytování grantů na různé mikro projekty, jako novou zemědělskou techniku, sportovní hřiště apod. Na druhou stranu ale mexická vláda přehlížela střety mezi indiány a velkostatkáři, přístup vlády tak vypadal oportunisticky. Z těchto důvodů nebylo úsilí mexické vlády příliš účinné. Mexické vládě chyběl především systematický přístup k HaM, který by se neomezoval jen na ad hoc akce. Bezpečnostní složky také nebyly schopny udržet v Chiapasu pořádek a zajistit bezpečnost obyvatel, naopak je část místních považovala za nástroj velkostatkářů. V porovnání s předchozími dvěma případy tak nebylo nasazeno tolik prvků HaM a výsledek byl také spíše smíšený. Kolumbijská i britská administrativa vsadila na vyšší ochranu obyvatel a komplexnější plány modernizace, které navíc dotáhly do konce. Naproti tomu mexické bezpečnostní složky nebyly schopny ani ochotny zajistit bezpečí původních obyvatel a rozvojové projekty vlády neměly dlouhého trvání. Nakonec se povstání podařilo ukončit. Stalo se tak ale až po přijetí zákonů, které EZLN po dlouhá léta prosazovala.

Invaze do Iráku byla rovněž odlišná od předchozích případů. Americké jednotky po svržení režimu Saddáma Husajna prakticky rozvrátily státní struktury. To mělo za následek zásadní zhoršení už tak bídné životní situace obyvatelstva. Neschopnost změnit nastalou situaci podnítila vznik povstání zejména na sunnitských teritoriích, se kterým si dlouhou dobu Američané nevěděli rady. Situaci ještě dále zhoršily parlamentní volby a sektářské napětí mezi sunnitskou a šíitskou vrstvou obyvatelstva. Rozvojová pomoc, která byla poskytována, nebyla efektivně využita a nevedla ke zlepšení životní úrovně obyvatelstva. Americká strana pak sice přišla s novým polním manuálem, který stavěl na konceptu HaM, k výraznému posunu ale nedošlo. Ten přišel až se změnou postoje vůdců sunnitských kmenů, pro které byla další spolupráce s AQI již nevýhodná. Změnou strany, na které sunnitské kmeny stály, došlo k zásadnímu obratu v povstání. Během několika málo let se podařilo povstání v podstatě zadusit. Stalo se tak díky zapojení sunnitských milicí do bojů s AQI. Svou roli sehrálo i to, že sunnitům bylo umožněno formovat milice, které dohlížely na pořádek v sunnitských městech. Tyto kmenové bezpečnostní složky představovaly alternativu k státním bezpečnostním složkám, kterým místní nedůvěřovali. Je jen škoda, že Irácká vláda nebyla ochotna situace využít ke stabilizaci Iráku, ale místo toho upřednostnila politikaření. Ačkoliv se tak Američané snažili o HaM, ten se projevil v poněkud jiné formě, než by se dalo čekat. Sunnitům bylo umožněno převzít část odpovědnosti za svou bezpečnost, která se tak zvýšila, a s novými milicemi vznikla také nová pracovní místa. Díky tomu se pak podařilo relativně rychle zpacifikovat povstalce. Se zlepšením bezpečnostní situace se také zlepšily nálady v sunnitské populaci. Bohužel díky politice irácké vlády relativní zklidnění dlouho nevydrželo. Američané využili zklidnění k odchodu z Iráku. Ačkoliv v Iráku nebylo použito tolik nástrojů HaM jako v předchozích případech, a k uklidnění povstání došlo hlavně díky politice AQI, případ ukázal správnost základní myšlenky HaM, tedy že pokud se od povstalců odvrátí běžná populace, povstání bude mít problémy přežít. Jakmile se začala sunnitská populace obracet na opačnou stranu, povstání rychle ztrácelo půdu pod nohama. V porovnání s předchozími případy je povstání v Iráku specifické. Ačkoliv se Američané otevřeně hlásili k HaM, americká armáda samotná se soustředila hlavně na boj s povstalcí. Z toho důvodu také podporovala sunnitské milice. Civilní složka HaM tak v podstatě zůstala na irácké vládě, která ale sunnity podporovat nechtěla. Tento případ se proto obtížněji srovnává s předešlými.

V Mali se nejprve uplatňovala spíše silová řešení. Operace Serval prakticky rozprášila islamisty, kteří operovali na severu Mali, po celém regionu. Malijský stát ale zůstal po

povstání silně oslaben. Střed země navíc začali znovu destabilizovat islamisté, kteří se zkonsolidovali a začali být znovu aktivní. Dlouhou dobu se nedařilo ani urovnat rozpory s Tuaregy, čímž se situace ještě dále zhoršovala. Napjatou situaci jen podtrhují střety mezi sekulárními Tuaregy a malijskou armádou. Ačkoliv se nakonec podařilo dosáhnout mírové dohody mezi státem a mezi sekularizovanou částí Tuaregů, kde se vláda zavázala vrátit Tuaregy do politického života a investovat na severu, nestabilita se převalila i do okolních států a islamisté díky ní získávali vliv. Tuaregové už dávno nejsou jediným problémem Mali, v chaosu vypluly na povrch i další spory uvnitř malijské společnosti. Silové řešení, které se v Mali prosadilo, přineslo jen krátkodobé zlepšení, ale situaci z dlouhodobého hlediska ještě vyostřilo. Neschopnost malijského státu a jeho elit dostát svým slibům a závazkům dále zhoršuje pozici státu vůči povstalcům a zároveň způsobuje erozi státní autority v očích veřejnosti. V tomto případě kroky k HaM zůstaly pouze u slibů. I přesto, že se mise UN MINUSMA snaží zlepšit poměry v Mali a posílit stabilitu v zemi, Mali momentálně nedisponuje kapacitou k efektivní ochraně svých občanů, ani jim není schopné zajistit základní služby. Malijská vláda promeškala ideální moment, kdy nasadit HaM po povstání Tuaregů. HaM v případě Mali ale také odhalil své limity. Je pravděpodobné, že i kdyby se jej podařilo úspěšně nasadit proti Tuaregům, patrně by to nezabránilo návratu islamistů do Mali. Islamisté, kteří působí napříč celým regionem Mali, zásadně odlišují od ostatních zkoumaných případů, kde povstalci operovali primárně v rámci jednoho státu. Jen to dále potvrzuje, že se HaM hodí zejména do domácích povstání.

Z výše popsaného je očividné, že v případech kdy HaM bylo nasazeno, a stát jej svými kroky podporoval, koncept přinesl výsledky. HaM je tedy relevantním konceptem protipovstaleckého boje a není tak na místě jej považovat za nefunkční.

4 Závěr

V této práci jsem se věnoval analýze 5 případů protipovstaleckého boje. První výzkumná otázka, kterou jsem si položil, zněla: „*Je koncept Hearts and minds relevantní strategií v protipovstaleckém boji?*“. *Hearts and Minds* je relevantním konceptem protipovstaleckého boje a je možné jeho nasazením dosáhnout uspokojivých výsledků v boji proti povstalcům. Potenciální úspěch však nedostaví jen díky samotnému nasazení strategie HaM, ale je nutné jej podpořit také konkrétními kroky, které pomohou získat podporu obyvatelstva. Druhá výzkumná otázka, kterou jsem si položil, zněla: „*Jaké faktory jsou zásadní pro jeho úspěšnou aplikaci?*“. Jak jsem postupně ukazoval na jednotlivých případech, pro úspěch HaM je nutná přítomnost tří podmínek. Zaprvé jsou to funkční státní instituce, které jsou schopny zajistit základní služby pro své občany. Za druhé je to ochota politických elit řešit povstání a snažit se o prosazení kroků napomáhajících získání náklonosti obyvatelstva. Za třetí jsou to bezpečnostní složky, které jsou schopny zajistit pocit bezpečí svých obyvatel. Tyto tři faktory jsou nezbytné pro dosažení úspěchu HaM.

Pokud nebudou fungovat instituce, nebude možné zlepšit životní podmínky obyvatel a tím si je získat. Jak ukázal Mexický případ, nebudou-li elity dostatečně usilovat o změnu, státní aparát nedostane potřebný impuls pro akci. Mexická vláda, svou neochotou, byla pak dotlačena do situace, která vyhovovala spíše povstalcům. Jestliže bezpečnostní složky nejsou schopny zajistit základní bezpečnost, populace se nebude cítit bezpečně a bude se tak zdráhat ke spolupráci s vládou kvůli možnému trestu ze strany povstalců, a navíc budou raději vyhledávat ochranu u povstalců. Zároveň budou v ohrožení i rozvojové projekty vlády, které budou vydány na pospas libovůli povstalců. Jako účinný nástroj pro zlepšení bezpečnosti obyvatel se zdá být využívání domobran. Ty jednak operují na místech, kde bezpečnostní složky nemohou být trvale přítomny, a zároveň umožňují místním podílet se na své vlastní bezpečnosti. Případy v Malajsku a Iráku navíc dokazují, že domobrany mohou sloužit i jako užitečná bojová síla při vojenských operacích.

HaM je tak velmi komplexním přístupem vyžadujícím koordinaci civilní a vojenské složky státu, není tedy jen doménou armády. Případ FARC však ukázal, že armáda hraje velmi důležitou roli při zvládnutí povstalců, a je nutné, aby disponovala dostatečnými schopnostmi a dovednostmi. Pokud armáda disponuje dostatečnou technologickou a palebnou převahou, může povstalce dostat pod tlak a vytvořit prostředí pro rozvojovou

politiku vlády. Jak ale ukázala zkušenost z Iráku, armáda samotná zvládá HaM jen velmi obtížně. I tak kvalitní armáda, jako ta americká, měla potíže se zvládnutím HaM v Iráku. Nepomáhala jí ani irácká vláda, vedoucí sektářsky orientovanou politiku, která vyvolávala pobouření v části populace. Zlepšení nastalo až po spojení Američanů s lokálními aktéry. Povstání v Malajsku nejlépe ukázalo, že všechny složky státu musí vyvinout úsilí k potlačení povstání a navzájem se podporovat. Funguje-li vzájemná součinnost všech stran, je možné vést proti povstalcům účinnou kampaň.

Koncept HaM by měl být vnímán jako jedna z možných metod boje proti povstalcům. Netvrdím však, že může fungovat za jakékoliv konstelace. Jak ukazuje případ Mali, HaM se primárně hodí do domácích povstání, která nejsou zásadně ovlivňována z vnější, nemusí ale být účinný pokud povstalci operují i za hranicemi, nebo mají silnou mezinárodní podporu. V Mali by bylo díky HaM možné dosáhnout relativní stability na severu, pokud by malijské elity projevily dostatečnou míru ochoty začlenit Tuaregy do malijské společenského života, a zároveň pokud by Tuaregové byli jediný problém tohoto státu. Jen velmi těžko by bylo možné koncept využít proti islamistickým hnutím, která operují napříč celým regionem subsaharské Afriky a využívají propustných hranic, které navíc nerespektují etnické rozložení obyvatelstva. HaM je tak jedna z možností, jak s povstalcí bojovat. Nejedná se však o univerzálně platnou metodu, kterou lze kdykoliv aplikovat.

5 Použitá literatura

Monografie:

CLACK, Timothy, JOHNSON, Robert, 2019. *Before military intervention : upstream stabilisation in theory and practice* [online]. Cham: Palgrave Macmillan [cit. 2020-04-16]. ISBN 978-3-319-98436-0.

KALYVAS, Stathis N., 2006. *The Logic of violence in Civil War* [online]. Cambridge University Press, [cit. 2020-02-11]. ISBN 9780511818462.

KHASNABISH, Alex, 2010. *Zapatistas: Rebellion from the Grassroots to the Global*. Fernwood Publishing Halifax & Winnipeg. ISBN 978-1-55266-357-8.

MÁCHA, Přemysl, 2003. *Plamínek v horách, požár v nížině: indiánské povstání v mexickém Chiapasu*. V Brně: Doplněk. Studijní texty (Doplněk). ISBN 80-723-9145-3.

MALKASIAN, Carter, 2017. *Illusions of Victory The Anbar Awakening and the Rise of the Islamic State*. Oxford University Press. ISBN 978-0-19-065942-4

MIHALIS, Mentinis, 2006. *Zapatistas : The Chiapas Revolt and What It Means For Radical Politics*. London: Pluto Press. ISBN 9780745324876.

MUÑOZ RAMÍREZ, Gloria, CARLSEN Laura, REYES ARIAS Alejandro, c2008. *The fire and the word: a history of the Zapatista movement*. San Francisco: City Lights Books. ISBN 08-728-6488-X.

PEARCE, Jenny, 1990. *Colombia, inside the labyrinth*. New York, NY: Distribution in USA by Monthly Review Press,. ISBN 97809061564450906156440.

RABASA, Angel, CHALK Petr, 2001. *Colombian Labyrinth The Synergy of Drugs and Insurgency and Its Implications for Regional Stability*. RAND Corporation.

ROBERT D. KAPLAN. THE REVENGE OF GEOGRAPHY. *Foreign Policy* [online]. 2009, (172), 96 [cit. 2020-04-12]. ISSN 00157228.

RONFELDT, David; MARTÍNEZ, Armando 1997. A COMMENT ON THE ZAPATISTA “NETWAR”*. In: ARQUILLA, John, RONFELDT David. *Athena’s Camp: Preparing for Conflict in the Information Age*.

RANRADĚJ, Tomáš, 2010. *Irácké povstání v letech 2003-2009: strategie, taktika a ideologie islámských radikálních a nacionalistických uskupení / Tomáš Raděj*. ISBN 9788086506913.

STUBBS, Richard. *Hearts and minds in guerrilla warfare: the Malayan emergency 1948-1960*. Oxford: Oxford University Press, 1989. ISBN 0-19-588942-8.

Odborné články:

AL-ALI, Zaid, 2014. How Maliki Ruined Iraq. In: *Foreign Policy* [online]. Washington, DC [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2014/06/19/how-malikiruined-iraq/>

- AL-MOHAMMAD, Hayder, 2011. 'You Have Car Insurance, We Have Tribes': Negotiating Everyday Life in Basra and the Re-emergence of Tribalism. *Anthropology of the Middle East* [online]. **6**(1) [cit. 2020-04-02]. DOI: 10.3167/ame.2011.060103. ISSN 1746-0719. Dostupné z: <http://berghahnjournals.com/view/journals/ame/6/1/ame060103.xml>
- ARDITTI, Roger, 2015. *The view from above: how the Royal Air Force provided a strategic vision for operational intelligence during the Malayan Emergency* [online]. **26**(5), 764-789 [cit. 2020-03-30]. DOI: 10.1080/09592318.2015.1081466. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2015.1081466>
- BAILEY, Norman A., 1967. La Violencia in Colombia. *Journal of Inter-American Studies* [online]. **9**(4), 561-575 [cit. 2020-04-22]. DOI: 10.2307/164860. ISSN 0885-3118. Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/product/identifier/S0885311800001411/type/journal_article
- BALDARO, Edoardo, 2018. *A Dangerous Method: How Mali Lost Control of the North, and Learned to Stop Worrying* [online]. **29**(3), 579-603 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/09592318.2018.1455323. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2018.1455323>
- BAYLESS, Leslie, 2012. *Who is Muqtada al-Sadr?* [online]. **35**(2), 135-155 [cit. 2020-04-06]. DOI: 10.1080/1057610X.2012.639063. ISSN 1057-610X. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1057610X.2012.639063>
- BAZARIAN, Melissa S.M., 2005. *Whither the Iraqi Insurgency: Prospects for Counterinsurgent Success* [online]. **13**, 24-53 [cit. 2020-04-02]. DOI: 10.1080/09662840500223572. ISSN 0966-2847. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09662840500223572>
- BIZHAN, Nematullah, 2018. Aid and state-building, Part II: Afghanistan and Iraq. *Third World Quarterly* [online]. **39**(5), 1014-1031 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/01436597.2018.1447369. ISSN 0143-6597. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01436597.2018.1447369>
- BOEKE, Sergei a Antonin TISSERON, 2014. Mali's Long Road Ahead. *The RUSI Journal* [online]. **159**(5) [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/03071847.2014.969942. ISSN 0307-1847. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03071847.2014.969942>
- BOEKE, Sergei a Bart SCHUURMAN, 2015. Operation 'Serval': A Strategic Analysis of the French Intervention in Mali, 2013–2014. *Journal of Strategic Studies* [online]. **38**(6), 801-825 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/01402390.2015.1045494. ISSN 0140-2390. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390.2015.1045494>
- BOEKE, Sergei, 2016. *Al Qaeda in the Islamic Maghreb: Terrorism, insurgency, or organized crime?* [online]. **27**(5), 914-936 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/09592318.2016.1208280. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2016.1208280>
- Central Mali: An Uprising in the making?, 2016. *International Crisis Group* [online]. **Africa report**(238) [cit. 2020-04-03].
- COCODIA, Jude, 2017. Nationalist Sentiment, Terrorist Incursions and the Survival of the Malian State.

- VARIN, C. a D. ABUBAKAR. *Violent Non-State Actors in Africa* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2017-04-27 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1007/978-3-319-51352-2_3. ISBN 978-3-319-51351-5. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-319-51352-2_3
- COHEN, Raphael S., 2014. Just How Important Are 'Hearts and Minds' Anyway? Counterinsurgency Goes to the Polls. *Journal of Strategic Studies* [online]. **37**(4), 609-636 [cit. 2020-02-05]. DOI: 10.1080/01402390.2014.881286. ISSN 0140-2390. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2014.881286>
- COMBER, Leon, 2008, *Malaya's Secret Police 1945-60: The Role of the Special Branch in the Malayan Emergency*. Monash University Publishing. ISBN 978-1876924522.
- COOKE, Jennifer G., 2017. Understanding the G5 Sahel Joint Force: Fighting Terror, Building Regional Security? *Center for Strategic and International studies* [online]. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/understanding-g5-sahel-joint-force-fighting-terror-building-regional-security>
- DANIEL, Jan, 2017. Building sovereigns? The UN peacekeeping and strengthening the authority of the state in Lebanon and Mali. *Global Change, Peace & Security* [online]. **27**(3), 229-247 [cit. 2020-04-27]. DOI: 10.1080/14781158.2017.1363172.
- DAY, Joel, 2011. Buy Off and Buy In: Flipping the FARC. *Journal of Strategic Security* [online]. **4**(3), 49-59 [cit. 2020-03-31].
- DE LEÓN, Antonio García, 2005. From revolution to transition: The Chiapas rebellion and the path to democracy in Mexico. *Journal of Peasant Studies* [online]. **32**(3-4), 508-527 [cit. 2020-04-01]. DOI: 10.1080/03066150500266901. ISSN 0306-6150. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03066150500266901>
- DELGADO, Jorge E., 2015. Colombian Military Thinking and the Fight against the FARC-EP Insurgency, 2002–2014. *Journal of Strategic Studies* [online]. **38**(6), 826-851 [cit. 2020-03-03]. DOI: 10.1080/01402390.2015.1005610. ISSN 0140-2390. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390.2015.1005610>
- DIXON, Paul, 2009. 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq. *Journal of Strategic Studies* [online]. **32**(3), 353-381 [cit. 2020-02-05]. DOI: 10.1080/01402390902928172. ISSN 0140-2390. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390902928172>
- DOBBINS, James, 2009. : A Short History of the CPA. *Survival* [online]. **51**(3), 131-162 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/00396330903011537. ISSN 0039-6338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330903011537>
- DUYVESTYEN, Isabelle, 2011. Hearts and Minds, Cultural Awareness and Good Intelligence: The Blueprint for Successful Counter-insurgency? *Intelligence and National Security* [online]. **26**(4), 445-459 [cit. 2020-02-04]. DOI: 10.1080/02684527.2011.580598. ISSN 0268-4527. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02684527.2011.580598>
- EGNELL, Robert, 2010. Winning 'Hearts and Minds'? A Critical Analysis of Counter-Insurgency

- Operations in Afghanistan. *Civil Wars* [online]. **12**(3), 282-303 [cit. 2020-02-03]. DOI: 10.1080/13698249.2010.509562. ISSN 1369-8249. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2010.509562>
- ERTLEY, Daniel, Chansonette HALL a Mark LANCASTER, 2007. Perfect Allies? The Case of Iraq and Al Qaeda. *International Studies Perspectives* [online]. **8**(3), 272 [cit. 2020-04-03]. ISSN 15283577.
- FIGUEROA-IBARRA, Carlos, MARTÍNEZ-ZAVALA Lorena, ORTEGA BREÑA Mariana, 2013. The Ejército Popular Revolucionario: Occupying the Cracks in Mexico's Hegemonic State. *Latin American Perspectives* [online]. **40**(5), 153-164 [cit. 2020-04-02].
- GENTRY, John A. a David E. SPENCER, 2010. Colombia's FARC: A Portrait of Insurgent Intelligence. *Intelligence and National Security* [online]. **25**(4), 453-478 [cit. 2020-03-03]. DOI: 10.1080/02684527.2010.537024. ISSN 0268-4527. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02684527.2010.537024>
- GERSCHKOFF, Amy, KUSHNER, Shana, 2005. Shaping Public Opinion: The 9/11-Iraq Connection in the Bush Administration's Rhetoric. *Perspectives on Politics* [online]. **3**(3), 525-537 [cit. 2020-04-23].
- GLEDHILL, John, 2008. INTRODUCTION: ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVES ON INDIGENOUS RESURGENCE IN CHIAPAS. *Identities* [online]. **15**(5), 483-505 [cit. 2020-04-22]. DOI: 10.1080/10702890802333744. ISSN 1070-289X. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10702890802333744>
- GUTIÉRREZ-SANÍN, Francisco, 2018. *The FARC's militaristic blueprint* [online]. **29**(4), 629-653 [cit. 2020-03-03]. DOI: 10.1080/09592318.2018.1497288. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2018.1497288>
- HACK, Karl, 1999. "Iron Claws on Malaya": The Historiography of the Malayan Emergency. *Journal of Southeast Asian Studies* [online]. **30**(1), 99-125 [cit. 2020-03-30].
- HACK, Karl, 2009. The Malayan Emergency as Counter-Insurgency Paradigm. *Journal of Strategic Studies* [online]. **32**(3), 383-414 [cit. 2020-02-23]. DOI: 10.1080/01402390902928180. ISSN 0140-2390. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390902928180>
- HACK, Karl, 2011. Negotiating with the Malayan Communist Party, 1948–89. *The Journal of Imperial and Commonwealth History* [online]. **39**(4), 607-632 [cit. 2020-03-30]. DOI: 10.1080/03086534.2011.615603. ISSN 0308-6534. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03086534.2011.615603>
- HACK, Karl, 2012. *Everyone lived in fear: Malaya and the British way of counter-insurgency* [online]. **23**(4-5), 671-699 [cit. 2020-02-17]. DOI: 10.1080/09592318.2012.709764. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2012.709764>
- HACK, Karl, 2015. Detention, Deportation and Resettlement: British Counterinsurgency and Malaya's Rural Chinese, 1948–60. *The Journal of Imperial and Commonwealth History* [online]. **43**(4), 611-640 [cit. 2020-03-30]. DOI: 10.1080/03086534.2015.1083218. ISSN 0308-6534. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03086534.2015.1083218>

- HENDERSON, James D., 2011. Plan Colombia's Place in the Democratic Security Program of Alvaro Uribe Vélez. *The Latin Americanist* [online]. **55**(1) [cit. 2020-05-01]. DOI: 10.1111/j.1557-203X.2011.01103.x. ISSN 15572021. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1557-203X.2011.01103.x>
- HERNANDEZ NAVARRO, Luls, 2016. The Escalation of the War in Chiapas. *NACLA Report on the Americas* [online]. **31**(5), 7-10 [cit. 2020-04-01]. DOI: 10.1080/10714839.1998.11722766. ISSN 1071-4839. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10714839.1998.11722766>
- HUGHES, Geraint, 2016. *Militias in internal warfare: From the colonial era to the contemporary Middle East* [online]. **27**(2), 196-225 [cit. 2020-02-13]. DOI: 10.1080/09592318.2015.1129171. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2015.1129171>
- HULL, Jeane F., 2009. IRAQ: STRATEGIC RECONCILIATION, TARGETING, AND KEY LEADER ENGAGEMENT. *Strategic Studies Institute, US Army War College* [online]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep11724>
- CHAMBERS, Peter, 2012. Abu Musab Al Zarqawi: The Making and Unmaking of an American Monster (in Baghdad). *Alternatives: Global, Local, Political* [online]. **37**(1), 30-51 [cit. 2020-04-23].
- IZUMIDA, Hideo, 2011. Creation of Local Towns in Malaysia: Resettlement Project during the Communism Emergency Period. *Research Gate* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280013845_Creation_of_Local_Towns_in_Malaysia_Resettlement_Project_during_the_Communism_Emergency_Period
- KOMER, R. W., 1972. The Malayan Emergency in Retrospect: Organization of A Successful Counterinsurgency Effort. *The Rand Corporation* [online]. [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2005/R957.pdf>
- LAMERY, Mohamed Salleh, 2015. A history of the Tenth Regiment's struggles. *Inter-Asia Cultural Studies* [online]. **16**(1), 42-55 [cit. 2020-04-21]. DOI: 10.1080/14649373.2015.1008201. ISSN 1464-9373. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14649373.2015.1008201>
- LECOCQ, Baz, KLUTE, Georg, 2013. Tuareg separatism in Mali. *International Journal* [online]. **68**(3), 424-434 [cit. 2020-04-27].
- LEGRAND, Catherine C., 203n. 1. THE COLOMBIAN CRISIS IN HISTORICAL PERSPECTIVE. *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies / Revue canadienne des études latino-américaines et caraïbes* [online]. (55/56), 165-209 [cit. 2020-03-31].
- LOHMANN, Anette, 2011. Who Owns the Sahara? Old Conflicts, New Menaces: Mali and the Central Sahara between the Tuareg, Al Qaida and Organized Crime. *Friedrich-Ebert-Stiftung* [online]. **5** [cit. 2020-04-03].
- LONG, Austin, 2008. The Anbar Awakening. *Survival* [online]. **50**(2), 67-94 [cit. 2020-04-02]. DOI: 10.1080/00396330802034283. ISSN 0039-6338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330802034283>

- LONG, Austin, 2008. The Anbar Awakening. *Survival* [online]. **50**(2) [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/00396330802034283. ISSN 0039-6338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330802034283>
- LUDVÍK, Zdeněk, 2015. The Case of Northern Mali (Azawad) 2012-13: The State and its Displacement by an Alternative Authority. *Obrana a strategie (Defence and strategy)* [online]. **14**(2), 17-34 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.3849/1802-7199.14.2014.02.017-034. ISSN 12146463. Dostupné z: <http://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2014/2-2014/clanky/pripad-severniho-mali-azawadu-2012-13.html>
- LUDVÍK, Zdeněk, 2016. Kompetence, ochota a zmocnění protipovstaleckých sil v severním Mali v letech 2012–2013. *Mezinárodní vztahy* [online]. 5-29 [cit. 2020-04-03].
- MARKS, Thomas A., 2017. *FARC, 1982–2002: criminal foundation for insurgent defeat* [online]. **28**(3), 488-523 [cit. 2020-03-03]. DOI: 10.1080/09592318.2017.1307612. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2017.1307612>
- MCCARY, John A., 2009. The Anbar Awakening: An Alliance of Incentives. *The Washington Quarterly* [online]. **32**(1), 43-59 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/01636600802544905. ISSN 0163-660X. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01636600802544905>
- MCCAUSLAND, Jeffrey D., 2008. Iraq After the “Surge”. *American Foreign Policy Interests* [online]. **30**(1), 22-29 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/10803920701854280. ISSN 1080-3920. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10803920701854280>
- MORA, Mariana, 2015. The Politics of Justice: Zapatista Autonomy at the Margins of the Neoliberal Mexican State. *Latin American and Caribbean Ethnic Studies* [online]. **10**(1), 87-106 [cit. 2020-04-22]. DOI: 10.1080/17442222.2015.1034439. ISSN 1744-2222. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17442222.2015.1034439>
- MURAD, Dina, 2019. The Socio-Political Context Behind the Malayan Insurgency, 1948-1960. *Intellectual Discourse* [online]. **27**(2), 397-411 [cit. 2020-03-30]. ISSN 01284878.
- NORMAN, Susan Virginia, 2017. *Narcotization as Security Dilemma: The FARC and Drug Trade in Colombia* [online]. **41**(8), 638-659 [cit. 2020-03-03]. DOI: 10.1080/1057610X.2017.1338052. ISSN 1057-610X. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1057610X.2017.1338052>
- O’SULLIVAN, Meghan L. , AL-SAIEDI, Razaq 2014. IRAQ’S THREE ELECTORALEXPERIMENTS, THEIR RESULTS, AND THEIR POLITICAL IMPLICATIONS. *Belfer center for science international affairs* [online]. 1-32 [cit. 2020-04-23].
- O’DRISCOLL, Dylan, 2015. Autonomy Impaired: Centralisation, Authoritarianism and the Failing Iraqi State. *Ethnopolitics* [online]. **16**(4), 315-332 [cit. 2020-04-06]. DOI: 10.1080/17449057.2015.1086126. ISSN 1744-9057. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2015.1086126>
- OEHME, Chester G., 2010. Plan Colombia: Reassessing the Strategic Framework. *Democracy and Security* [online]. **6**(3), 221-236 [cit. 2020-03-03]. DOI: 10.1080/17419166.2010.521055. ISSN 1741-9166. Dostupné

z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17419166.2010.521055>

PAUL, Christopher, CLARKE, Colin P., GRILL Beth , 2010. Victory Has a Thousand Fathers: Sources of Success in Counterinsurgency. *NATIONAL DEFENSE RESEARCH INSTITUTE* [online]. [cit. 2020-02-12] 8-29. Dostupné z: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2010/RAND_MG964.pdf

PHELAN, Alexandra, 2018. *Engaging Insurgency* [online]. **42**(9), 836-852 [cit. 2020-01-21]. DOI: 10.1080/1057610X.2018.1432027. ISSN 1057-610X. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1057610X.2018.1432027>

PISANI, Michael J., LABEL, Wayne A., 2003. Plan Puebla-Panama: toward FTAA or regionalism? *Business Horizons* [online]. **46**(5), 33-40 [cit. 2020-04-14]. DOI: 10.1016/S0007-6813(03)00069-7. ISSN 00076813. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0007681303000697>

RAINERI, Luca a Francesco STRAZZARI, 2015. State, Secession, and Jihad: The Micropolitical Economy of Conflict in Northern Mali. *African Security* [online]. **8**(4), 249-271 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/19392206.2015.1100501. ISSN 1939-2206. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19392206.2015.1100501>

RAMAKRISHNA, Kumar, 2002. 'TELLING THE SIMPLE PEOPLE THE TRUTH': THE ROLE OF STRATEGIC PROPAGANDA IN THE MALAYAN EMERGENCY. *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society* [online]. **75**(1), 49-68 [cit. 2020-03-30].

RAMAKRISHNA, Kumar, 2016. : Rewards Policy in the Malayan Emergency. *War in History* [online]. **9**(3), 332-363 [cit. 2020-03-30]. DOI: 10.1191/0968344502wh257oa. ISSN 0968-3445. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1191/0968344502wh257oa>

REMPE, Dennis M., 1999. The origin of internal security in Colombia: Part I — A CIA special team surveys La Violencia, 1959–60. *Small Wars & Insurgencies* [online]. **10**(3), 24-61 [cit. 2020-03-31]. DOI: 10.1080/09592319908423249.

RICHANI, Nazih, 2020. *Fragmented Hegemony and the Dismantling of the War System in Colombia* [online]. **43**(4), 325-350 [cit. 2020-04-22]. DOI: 10.1080/1057610X.2018.1462135. ISSN 1057-610X. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1057610X.2018.1462135>

SABROW, Sophia, 2016. Local perceptions of the legitimacy of peace operations by the UN, regional organizations and individual states – a case study of the Mali conflict. *International Peacekeeping* [online]. **24**(1), 159-186 [cit. 2020-04-13]. DOI: 10.1080/13533312.2016.1249365. ISSN 1353-3312. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13533312.2016.1249365>

SEPP, Kalev I, 2007. From 'shock and awe' to 'hearts and minds': the fall and rise of US counterinsurgency capability in Iraq. *Third World Quarterly* [online]. **28**(2), 217-230 [cit. 2020-04-23]. DOI: 10.1080/01436590601153606. ISSN 0143-6597. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01436590601153606>

SHEHATA, Samer, 2005. Losing Hearts and Minds: Understanding America's Failure in Iraq. *Georgetown Journal of International Affairs* [online]. **6**(1), 71-79 [cit. 2020-04-15].

- SHURKIN, Michael, 2014. France's War in Mali Lessons for an Expeditionary Army. *RAND Corporation* [online]. 1-65 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR770.html
- SCHNECKENER, Ulrich, 2009. Spoilers or Governance Actors? Engaging Armed Non-State Groups in Areas of Limited Statehood. *Research Center (SFB)* [online]. (21) [cit. 2020-01-21].
- SMITH, Simon, 2001. General templer and counter-insurgency in Malaya: hearts and minds, intelligence, and propaganda. *Intelligence and National Security* [online]. **16**(3), 60-78 [cit. 2020-03-30]. DOI: 10.1080/02684520412331306210. ISSN 0268-4527. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02684520412331306210>
- SOLÍS, Daniel Villafuerte, 2005. Rural Chiapas ten years after the armed uprising of 1994: An economic overview. *Journal of Peasant Studies* [online]. **32**(3-4), 461-483 [cit. 2020-04-01]. DOI: 10.1080/03066150500369093. ISSN 0306-6150. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03066150500369093>
- SOULEIMANOV, Emil Aslan, ALIYEV Huseyn, 2015. Blood Revenge and Violent Mobilization. *International Security* [online]. **40**(2), 158-180 [cit. 2020-04-02]. DOI: 10.1162/ISEC_a_00219. ISSN 01622889.
- STOCKWELL, A.J., 1993. 'A widespread and long-concocted plot to overthrow government in Malaya'? the origins of the Malayan emergency. *The Journal of Imperial and Commonwealth History* [online]. **21**(3), 66-88 [cit. 2020-03-30]. DOI: 10.1080/03086539308582907. ISSN 0308-6534. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03086539308582907>
- TAHA, Amir, 2019. Turning ex-combatants into Sadris: explaining the emergence of the Mahdi Army. *Middle Eastern Studies* [online]. **55**(3), 357-373 [cit. 2020-04-06]. DOI: 10.1080/00263206.2018.1550078. ISSN 0026-3206. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00263206.2018.1550078>
- TRAMOND, Olivier a Philippe SEIGNEUR, 2014. Operation Serval Another Beau Geste of France in Sub-Saharan Africa? *Military review* [online]. [cit. 2020-04-03].
- TULL, Denis M., 2019. Rebuilding Mali's army: the dissonant relationship between Mali and its international partners. *International Affairs* [online]. **95**(2), 405-422 [cit. 2020-04-27]. DOI: 10.1093/ia/iiz003. ISSN 00205850.
- VARGAS, Gonzalo A., 2011. Drugs, Hearts and Minds: Irregular War and the Coca Economy in South Bolivar, Colombia (1996–2004). *Civil Wars* [online]. **13**(1), 21-39 [cit. 2020-04-13]. DOI: 10.1080/13698249.2011.555690. ISSN 1369-8249. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13698249.2011.555690>
- WASHBROOK, Sarah, 2005. The Chiapas uprising of 1994: Historical antecedents and political consequences. *Journal of Peasant Studies* [online]. **32**(3-4) [cit. 2020-04-01]. DOI: 10.1080/03066150500266778. ISSN 0306-6150. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03066150500266778>
- WING, Susanna D., 2016. *French intervention in Mali: strategic alliances, long-term regional presence?*

[online]. 27(1), 59-80 [cit. 2020-04-03]. DOI: 10.1080/09592318.2016.1123433. ISSN 0959-2318. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2016.1123433>

YAO, Souchou, 2016. *The Malayan Emergency A Small, Distant War*. NIAS Press. ISBN 978-87- 694-191-8.

YAZID, Amer Fawwaz M. 2019. The Police Special Branch in Countering the Malayan Emergency 1948-1960: An Analysis of Intelligence Tactics and Strategies. *Malaysian Journal of International Relations* [online]. 7(1), 57-69 [cit. 2020-04-13]. DOI: 10.22452/mjir.vol7no1.3. ISSN 22895043.

ZIMMERER, Megan, 2018. *Critical Studies on Terrorism* [online]. 12(3) [cit. 2020-04-13]. DOI: 10.1080/17539153.2019.1599531. ISSN 1753-9153. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17539153.2019.1599531>

Ostatní:

Department of the Army, 2006. *FM 3-24/MCWP 3-33.5 Counterinsurgency*. Virginia: Headquarters, Department of the Army.

Islamic State in the Greater Sahara, 2018. *Center for International Security and Cooperation* [online]. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/islamic-state-greater-sahara>

Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC), 2019. *Center for International Security and Cooperation* [online]. Stanford: Stanford university [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/revolutionary-armed-forces-colombia-farc#highlight_text_14732

Status of Forces Agreement between The Republic of Iraq and the United States of America, 2009. *Toolkit - Legislating for the Security Sector* [online]. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. [cit. 2020-04-12]. ISBN 978-92-9222-102-7. Dostupné z: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/US-Iraqi_SOFA-en.pdf

The Report: Colombia 2013, Oxford Business Group. ISBN 978-1-907065-86-6.

The United Self-Defense Forces of Colombia, (AUC), 2019. *Center for International Security and Cooperation* [online]. Stanford: Stanford university [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/united-self-defense-forces-colombia>

6 Teze Diplomové práce

Příjmení, jméno: Ondřej Janoš

Název práce: Koncept hearts and minds: analýza faktorů ovlivňujících jeho úspěšnost

Vedoucí práce: Mgr. Bohumil Doboš, Ph.D.

Název práce v AJ: Concept of hearts and minds: analysis of factors influencing its success

Studijní obor: Bezpečnostní studia

Semestr zadání: LS 2019

Ak. rok. podání: 2018/2019

Typ práce: magisterská

Předpokládaný termín dokončení: LS 2020

Zdůvodnění výběru práce

Koncept *Hearts and minds* je jedním z možných nástrojů při uplatňování proti povstalecké strategie. V praxi může fungovat jako alternativní způsob k snahám o potlačení rebelie čistě skrze užití síly. Přesto však bývá mnohdy opomíjen či zatracován, a to zejména z důvodu nedostatku úspěšných případů jeho aplikace. Jako úspěšným případem užití konceptu *Hearts and minds* v praxi je britský způsob řešení tzv. *Emergency* v Malajsku mezi lety 1948-1960. Mnohými je ovšem i tento případ zpochybňován, protože považují za důležité jiné příčiny vedoucí k porážce komunistické guerilly než aplikování *Hearts and minds* ze strany britské administrativy. Jedním z hlavních problémů konceptu *Hearts and minds* je jeho nejasná definice, respektive, jaké jsou hlavní kroky, které by při jeho aplikování měly být učiněny a jaké jsou hlavní výstupy. Jasno není ani v náplni celé strategie a není tak jasné na jaké oblasti společnosti je třeba se zaměřit. To vše jen podtrhuje, o jak komplexní přístup se v praxi jedná. Je rovněž nutné jej neustále přizpůsobovat aktuálním podmínkám, neboť co fungovalo při jednom povstání, nemusí fungovat v druhém. Obecně se jen předpokládá, že je třeba získat co největší část populace na svou stranu. Pokud bude populace stát na straně vlády, bude snadnější dosáhnout porážky povstalců a to zejména díky lepší dostupnosti zpravodajských informací a také nedostatku životně důležitých zásob. Jakmile by byli povstalci takto vyhladověni, mělo by pak pro armádu být snadné je zneškodnit. Z těchto důvodů považuji výzkum tohoto

konceptu za důležitý, protože umožňuje jiný pohled na řešení povstalecké otázky, a to v době, kdy se tradiční silový přístup příliš neosvědčuje.

Předpokládaný cíl

Cílem této práce je analyzovat užití konceptu *Hearts and minds* v praxi. Především bych rád ukázal, že koncept sám o sobě není nefunkční, ale v průběhu let pouze nebyly naplněny jeho hlavní podmínky pro jeho úspěšnost. Proto jsem formuloval výzkumnou otázku: *Je koncept Hearts and minds použitelnou strategií v protipovstaleckém boji?*. Na to navazuji druhou výzkumnou otázkou: *Jaké faktory jsou zásadní pro jeho úspěšnou aplikaci?*. Jak nám ukazuje Britské působení v Malajsku, koncept *Hearts and minds* nesouvisí pouze s vojenskou stránkou boje proti povstalcům, ale je potřeba aplikovat mnohem širší a komplexnější strategii, která zahrnuje zapojení i civilních složek státu. Je tedy nutné, aby obě složky státu, správně fungovaly a vzájemně spolu spolupracovaly. Zároveň je pro úspěšnost konceptu nutné, aby armáda a civilní složka státu, byly vůbec schopny se s povstalcem měřit. Je tedy nutné, aby stát byl schopen zajistit svým občanům potřebné služby a tím si je získal na svou stranu. Zároveň je nutné, aby byly bezpečnostní složky státu schopny zajistit pořádek a ochranu obyvatelstva. V práci budou analyzovány případy, kdy lze nasazení strategie *Hearts and minds* považovat za úspěšné, ale i neúspěšné. Dále, případy kdy by *Hearts and minds* mělo být nasazeno, ale chyběla zde politická vůle k jeho naplnění. A také případ, který ilustruje, jak důležité je pro vládnoucí stát nezanedbávat potřeby vlastní populace.

Metodologie práce

Pro potřeby výzkumu je nutné především definovat koncept *Hearts and minds*. Proto bude nutné jej v práci představit a správně jej pro účely práce ukotvit. Dále budou využity případové studie, ve kterých se budu věnovat jednotlivým protipovstaleckým kampaním do hloubky, snažíc se analyzovat příčiny, proč *Hearts and minds* bylo či nebylo použito, respektive proč *Hearts and minds* bylo či nebylo úspěšné.

Při výběru případů jsem se soustředil na výběr takových, kde měl dominantní slovo vždy jeden aktér na každé straně, respektive pokud byli přítomni i další hráči jejich role byla pouze sekundární a spíše doplňovaly akce hlavních aktérů.

Zkoumáno tak bude celkem pět případů. Jako exemplární příklad užití konceptu *Hearts and minds* v praxi je označována protipovstalecká kampaň proti komunistickým jednotkám v Malajsku mezi lety 1948-1960, nazývána jako *Emergency*. Proto bude tento konflikt

zkoumán, jako první, aby posloužil jako vzorový příklad, který je možné porovnávat s ostatními případy. Druhým zkoumaným případem bude boj se Zapatistickými povstalci v Mexiku v 90. letech. Na tomto případě se ukázalo, jak podstatné je, aby vláda vnímala potřeby svých občanů, a jaké jsou důsledky, pokud tak nečiní. Třetím sledovaným případem je působení amerických jednotek v Iráku od roku 2003. V Iráku Spojené státy prohlašovaly, že se snaží získat *Hearts and minds* populace. To se jim ovšem nikdy zcela nepodařilo. Následuje, francouzské působení v misi Serval v roce 2013. Tento případ byl vybrán, jako ukázka situace, ve které se *Hearts and minds* prosazuje jen velmi těžko nebo je to zcela nemožné. Jako posledním zkoumaným případem bude boj kolumbijské vlády s povstaleckými milicemi FARC. Situace v Kolumbii v 90. letech a na přelomu tisíciletí byla podobná té v Malajsku před nástupem Gerarda Tempera. Proto by se zde dalo očekávat nasazení *Hearts and minds*. V práci budu využít především knihy a odborné články zabývající se jednotlivými konflikty, či problematikou *Hearts and minds* v praxi.

Základní charakteristika tématu

Koncept *Hearts and minds* představuje alternativu ke klasickému silovému postupu armády, který spočívá v maximálním užití síly proti povstalcům a případné kolektivní tresty pro populaci, která je trestána za podporu povstalců bez prokázání viny. Oproti tomu koncept *hearts and minds* předpokládá, že se populace přikloní na stranu vlády a povstalec tak nebude podporovat, ať už ze strachu nebo kvůli odporu k nim. Nabízí se však otázka, jak velkou podporu by měla vláda mít. Je třeba, aby populace otevřeně vládu podporovala a pořádala například manifestace, nebo je třeba, aby populace jen nepodporovala povstalec a k vládě měl jen neutrální vztah? Právě podpora vlády je také velmi často, jen těžko měřitelná. I přesto platí, že pokud přikloníme populaci na svou stranu, budeme ji moc využít pro lepší sběr zpravodajských informací, což bezpečnostním jednotkám pomůže v likvidaci povstalců.

Během povstání v Malajsku aplikovala britská administrativa dva způsoby boje. V první části se snažila s použitím kolektivních trestů, vypalováním a přesídlováním vesnic přinutit obyvatelstvo, aby nepodporovalo povstalec. Zásahy ozbrojené moci byly nicméně, mnohdy necitlivé a diskriminační. Často byly zničeny celé vesnice, i když s povstalci neměli nic společného. Mnohdy vesničanům kvůli chudobě a nedostatku potravin nezbývalo nic jiného než se přidat na stranu povstalců. Zmiňovaná strategie nicméně neprokázala přílišnou efektivitu a aktivita povstalců spíše rostla. To se začalo měnit po nástupu Geralda

Templera do čela koloniální správy. Ten začal postupnými kroky reformovat celou koloniální administrativu. Zároveň začal pracovat na zlepšení stavu ozbrojených složek, které byly doplňovány místními milicemi zodpovědnými za ochranu vesnic. Dále se rozvíjely i služby poskytované státem. Rozšířil se počet škol a to především v nově vzniklých vesnicích, které byly osídleny přemístěnými vesničany. Dále se zlepšila dostupnost zdravotní péče. Zároveň byly ozbrojené složky schopny efektivně zatlačovat povstalce hluboko do džungle a to hlavně díky dobré práci zpravodajských služeb a využití moderní techniky. Svou roli sehrála také propaganda, kterou britská správa působila na obyvatelstvo skrze rádia, ale také na povstalce, kteří byli zasypáváni milióny letáků, mnohdy i s osobním sdělením. To vše napomohlo k postupnému rozpadu komunistické guerilly. Je zřejmé, že pro potlačení povstalců bylo třeba zapojit vícero složek států a nebylo možné se pouze spoléhat na armádu samotnou. Nicméně, pokud by armáda neprokázala dostatečné schopnosti v boji s povstalcí, potlačovalo by se povstání jen těžko.

Naproti tomu v Iráku se USA až příliš spoléhaly na dovednosti své vlastní armády a na její ochranu. Přitom pozapomínali na běžné civilní obyvatelstvo, které se k příchodí armádě stavělo spíše negativně. USA rovněž prokazovaly neznalost oblasti a místních zvyků a mnohdy si počínali necitlivě. Proto nebyli místními příliš pozitivně vnímáni. Zároveň americká správa doplatila na naprostý rozvrat iráckého státu, který prakticky přestal fungovat, a jeho opětovné obnovení se příliš nedařilo. Samozřejmě se americká strategie a také znalost terénu s časem vyvíjel. Některé problémy, jako korupce, však přetrvaly.

V Mali čelily francouzské jednotky ještě horší situaci, ve které stát prakticky vůbec nefungoval, stejně jako jeho armádní složky. Ačkoliv se podařilo islamistické jednotky rychle rozpráší, nestabilita v regionu přetrvávala a to především díky neschopnosti malijského státu zajistit základní služby svým občanům. V posledních letech se pak opět začaly vyskytovat ozbrojené útoky proti obyvatelstvu i bezpečnostním silám. V době, kdy bylo rozhodnuto o vyslání francouzských jednotek do Mali, malijský stát prakticky neexistoval. Koalice islamistických organizací si prakticky podmanila celý sever Mali. I když se k Francii přidala i koalice afrických sil pod hlavičkou ECOWAS a také Tuaregové. Nicméně, oba subjekty hrály spíše minoritní role v misi Serval. Proto Operaci Serval vnímám primárně jako střet dvou samotných aktérů.

V Kolumbii byly snahy vlády bojovat s FARC po dlouhá léta podkopávány drogovými kartely, které využívaly zhoršené bezpečnostní situace v zemi pro svůj vlastní prospěch,

zejména pro obchod s drogami. V 90. letech se tyto kartely postupně rozpadaly a milice FARC tak začaly přicházet o část příjmů, které se snažily nahradit kriminálními činy zvýšeným násilím proti civilním obyvatelům. Rostlo množství únosů, za které bylo požadováno výkupné a jiných forem násilí. Ze strany státu došlo ke snaze o změnu přístupu v boji s rebely, během vlády prezidenta Pastrana. Ten se snažil s povstalci jednat a dokonce pro ně vytvořil bezpečnostní zónu, ve které měli svobodně fungovat. Zároveň se reformovala armáda. Po konci pastranovy vlády se opět přistoupilo k represí, ovšem začali se využívat para militární jednotky, které dříve složily pro soukromé účely. Později se však opět přistoupilo na mírové rozhovory. Během vlády prezidenta Pastrana spustily Spojené státy tzv. *Plan Colombia*. Ten byl zaměřen především na boj s narkotiky, ale sekundárně také na boj s povstalci. Plán počítal zejména s finanční podporou pro kolumbijskou vládu a výcvikem a dodávkami výzbroje pro její armádu. Přestože americká pomoc zvýšila schopnosti kolumbijské armády, hlavní tíha boje s FARC ležela stále na domácích silách. Proto stále vnímám ten konflikt jako střet dvou samostatných aktérů.

Povstání Zapatistů v jižním Mexiku vycházelo ze špatné ekonomické situace v celé oblasti zmítané chudobou. To byl také důvod, proč si zapatističtí povstalci rychle získali přízeň i většinové populace. Během několika měsíců dokonce posílili natolik, že na pár dnů byly schopni získat kontrolu nad několika městy v provincii Chiapas a dokonce zajali i tamního guvernéra. Nakonec však byli rebelové vytlačeni zpátky do hor. Poté začali upřednostňovat spíše politickou formu boje a provedli několik manifestací, a tím přinutili mexickou vládu jednat.

Předpokládaná struktura práce

Nejprve bude věnována pozornost samotnému definování konceptu a tomu jak by měl vypadat a fungovat v praxi. Poté budou do hloubky zkoumány, jednotlivé případy. Zejména pak jaké kroky prováděly jednotlivé vlády při boji s povstalci, eventuálně kde se dopouštěly chyb. Proto se budu nejprve věnovat teoretické části, ve které se budu věnovat konceptu *Hearts and minds* spolu s definováním výzkumné otázky. Poté budou v jednotlivých případových studiích následovat výše zmiňované proti povstalecké operace. V závěru práce budou zodpovězeny výzkumné otázky a budou diskutovány získané poznatky, včetně jejich důsledků pro koncept *Hearts and minds*.

Základní literatura

Central Mali: An Uprising in the Making?, 2016. *International Crisis Group* [online]. **Africa Report N°238**

[cit. 2019-09-07].

COHEN, Raphael S., 2014. Just How Important Are 'Hearts and Minds' Anyway? Counterinsurgency Goes to the Polls. *Journal of Strategic Studies* [online]. **37**(4), 609-636 [cit. 2019-09-07]. DOI:

10.1080/01402390.2014.881286. ISSN 0140-2390. Dostupné z:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2014.881286>

DIXON, Paul, 2009. Hearts and Minds? British Counter-Insurgency from Malaya to Iraq. *Journal of Strategic Studies* [online]. **32**(3), 353-381 [cit. 2019-09-07]. Dostupné z:

<https://doi.org/10.1080/01402390902928172>

DUYVESTSEYN, Isabelle, 2011. Hearts and Minds, Cultural Awareness and Good Intelligence: The Blueprint for Successful Counter-insurgency?. *Intelligence and National Security* [online]. **26**(4), 445-459 [cit. 2019-09-07]. DOI: 10.1080/02684527.2011.580598. ISSN 0268-4527. Dostupné z:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02684527.2011.580598>

EGNELL, Robert, *Winning 'Hearts and Minds'? A Critical Analysis of Counter-Insurgency Operations in Afghanistan* [online]. 282-303 [cit. 2019-09-07]. DOI: 10.1080/13698249.2010.509562. Dostupné z:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2010.509562>

GUTIÉRREZ-SANÍN, Francisco, 2018. *The FARC's militaristic blueprint* [online]. **29**(4), 629-653 [cit. 2019-09-07]. DOI: 10.1080/09592318.2018.1497288. ISSN 0959-2318. Dostupné z:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2018.1497288>

LOHMANN, Anetter, 2011. Who Owns the Sahara? Old Conflicts, New Menaces: Mali and the Central Sahara between the Tuareg, Al Qaida and Organized Crime. *FES Peace and Security Series* [online]. **5** [cit. 2019-09-07].

LUDVÍK, Zdeněk, 2016. Kompetence, ochota a zmocnění protipovstaleckých sil v severním Mali v letech 2012–2013. *Mezinárodní vztahy* [online]. **5**(29) [cit. 2019-09-07].

MÁCHA, Přemysl, 2003. *Plamínek v horách, požár v nížině: indiánské povstání v mexickém Chiapasu*. V Brně: Doplněk. Studijní texty (Doplněk). ISBN 80-723-9145-3.

MARKS, Thomas A., 2017. *FARC, 1982–2002: criminal foundation for insurgent defeat* [online]. **28**(3), 488-523 [cit. 2019-09-07]. DOI: 10.1080/09592318.2017.1307612. ISSN 0959-2318. Dostupné z:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592318.2017.1307612>

SEPP, Kaley I, 2007. From 'shock and awe' to 'hearts and minds': the fall and rise of US counterinsurgency capability in Iraq. *Third World Quarterly* [online]. **28**(2), 217-230 [cit. 2019-09-07]. DOI:

10.1080/01436590601153606. ISSN 0143-6597. Dostupné z:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01436590601153606>

STUBBS, Richard. *Hearts and minds in guerrilla warfare: the Malayan emergency 1948-1960*. Oxford: Oxford University Press, 1989. ISBN 0-19-588942-8.

TRAMOND, Olivier a Philippe SEIGNEUR, 2014. Operation Serval Another Beau Geste of France in Sub-Saharan Africa?. *Military review* [online]. [cit. 2019-09-07].